

KÖZÉP-DUNÁNTÚLI OPERATÍV PROGRAM

CCI-szám: 2007HU161PO005

TARTALOMJEGYZÉK

1 VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	5
1.1 CÉLOK ÉS STRATÉGIA	5
1.2 FEJLESZTÉSEK	7
1.3 SZAKMAI ÉS TÁRSADALMI PARTNERSÉG	8
2 HELYZETELEMZÉS	9
2.1 „KONVERGENCIA” CÉLKITŰZÉS ALÁ TARTOZÁS IGAZOLÁSA	9
2.2 FÖLDRAJZI HELYZET	9
2.3 TÁJ-TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK, KÖRNYEZETI ÁLLAPOT	10
2.4 TÉR- ÉS TELEPÜLÉSSZERKEZET	12
2.5 TÁRSADALMI ADOTTSÁGOK ÉS HUMÁN SZOLGÁLTATÁSOK	13
2.6 GAZDASÁGI INFRASTRUKTÚRA ÉS POTENCIÁL	18
2.7 A RÉGIÓ IDEGENFORGALMA.....	26
2.8 KÖZLEKEDÉS ÉS KÖRNYEZETI INFRASTRUKTÚRA	28
2.9 AZ I. NEMZETI FEJLESZTÉSI TERV (2004-2006) REGIONÁLIS OPERATÍV PROGRAMJÁVAL KAPCSOLATOS KÖZÉP-DUNÁNTÚLI TAPASZTALATOK.....	32
2.10 AZ ÚJSZERŰ ÉS KÍSÉRLETI MEGKÖZELÍTÉSEK SZÜKSÉGESSÉGE	36
3 SWOT ELEMZÉS	38
4 STRATÉGIA	41
4.1 A KÖZÉP-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ HOSSZÚ TÁVÚ JÖVŐKÉPE.....	41
4.2 A KÖZÉP-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ STRATÉGIAI FEJLESZTÉSI CÉLJA ÉS SPECIFIKUS CÉLJAI	41
4.2.1 <i>Stratégiai cél</i>	41
4.2.2 <i>A Közép-dunántúli régió specifikus fejlesztési céljai</i>	42
4.2.3 <i>Horizontális szempontok</i>	48
4.3 AZ OPERATÍV PROGRAM CÉLJAIHOZ RENDELT INDIKÁTOROK	56
4.4 PARTNERSÉGI FOLYAMAT	59
4.5 AZ EX-ANTE ÉRTÉKELÉS ÖSSZEFOGLALÁSA	61
4.6 A STRATÉGIAI KÖRNYEZETI VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI	63
5 PRIORITÁSI TENGELEK.....	73
I. PRIORITÁSI TENGELY: REGIONÁLIS GAZDASÁGFEJLESZTÉS	74
II. PRIORITÁSI TENGELY: REGIONÁLIS TURIZMUSFEJLESZTÉS	79
III. PRIORITÁSI TENGELY: FENNTARTHATÓ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS	85
IV. PRIORITÁSI TENGELY: HELYI ÉS TÉRSÉGI KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉS	93
V. PRIORITÁSI TENGELY: HUMÁN INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉS.....	98
VI. PRIORITÁSI TENGELY: TECHNIKAI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS.....	102
VII. NAGYPROJEKTEK.....	104
6 PÉNZÜGYI ALLOKÁCIÓ.....	105
7 AZ OPERATÍV PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK 107	
7.1 MENEDZSMENT	107
7.1.1 <i>Stratégia és koordináció</i>	107
7.1.2 <i>Irányító Hatóság (IH)</i>	110
7.1.3 <i>Közreműködő szervezetek</i>	112
7.1.4 <i>Az OP lebonyolítása során használt eljárások</i>	115
7.1.5 <i>A végrehajtás adminisztratív kapacitása</i>	116

7.2	MONITORING ÉS ÉRTÉKELÉS	118
7.2.1	<i>Monitoring</i>	118
7.2.2	<i>Értékelés</i>	120
7.3	PÉNZÜGYI IRÁNYÍTÁS ÉS ELLENŐRZÉS	123
7.3.1	<i>Igazoló Hatóság – feladatai</i>	123
7.3.2	<i>Pénzügyi irányítás szabályai</i>	124
7.3.3	<i>Kedvezményezett részére történő kifizetés folyamata</i>	124
7.3.4	<i>Az Európai Unió támogatások ellenőrzése</i>	125
7.4	INFORMÁCIÓ ÉS NYILVÁNOSSÁG BIZTOSÍTÁSA	127
7.4.1	<i>Tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos rendelkezések</i>	127
7.5	KÖZÖSSÉGI POLITIKÁK ÉS HORIZONTÁLIS ELVEK – FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ÉS PARTNERSÉG, ÁLLAMI TÁMOGATÁSOK, KÖZBESZERZÉSEK	128
7.5.1	<i>Fenntarthatóság, esélyegyenlőség és a diszkrimináció tilalma</i>	128
7.5.2	<i>Állami támogatások:</i>	130
7.5.3	<i>Közbeszerzés</i>	131
7.6	AZ ELEKTRONIKUS ADATKÖZLÉSRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK A BIZOTTSÁG ÉS A TAGÁLLAM KÖZÖTT 131	
8	MELLÉKLETEK	133
8.1	KATEGORIZÁLÁS	133

Rövidítések magyarázata

A Közép-dunántúli operatív programban előforduló rövidítések magyarázata:

CSG	„Community Strategic Guidelines” – Közösségi Stratégiai Iránymutatások
EHA	Európai Halászati Alap
EMVA	Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ESzA	Európai Szociális Alap
EU	Európai Unió
GDP	„Gross Domestic Product” – Bruttó Hazai Termék
IH	Irányító Hatóság
IKT	Információs és Kommunikációs Technológia (angolul: ICT)
IT	Információ-technológia
ITC	„Information and Telecommunication” – Információ és Telekommunikáció
ITDH	Hungarian Investment and Trade Development Agency
K+F	Kutatás és fejlesztés
KDOP	Közép-dunántúli operatív program
KDRFT	Közép-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács
KDRFÜ Kht.	Közép-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
KKV	Kis- és középvállalkozások
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
KSz	Közreműködő Szervezet
LE	Lakosegyenérték
NAP	Nemzeti Akció Program
NFT	Nemzeti Fejlesztési Terv
NSRK	Nemzeti Stratégiai Referencia Keret
OFK	Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió
OLSZK	Országos Logisztikai Szolgáltató Központ
OP	operatív program
OTK	Országos Területfejlesztési Konceptió
ROP	Regionális operatív program
SOP	„Sectoral Operative Programme” – Ágazati Operatív program
SWOT	„Strenghts, Weaknesses, Opportunities, Threats” – Gyengeségek, Erősségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzési módszere
TEN	„Trans-European Network” – Transz-európai (közlekedési) hálózat
TISZK	Térségi Integrált Szakképző Központ
ÚMFT	Új Magyarország Fejlesztési Terv
ÚMVST	Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv

1 Vezetői összefoglaló

1.1 Célok és stratégia

A Közép-dunántúli operatív program a 6 magyar konvergencia-régió egyikeként elsősorban az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) – mely a Magyar Köztársaság Nemzeti Stratégiai Referencia Kerete (NSRK) – 5. Területfejlesztés prioritásának megvalósítását támogatja. A régió 2007-2013-as időszakra szóló fejlesztési szükségleteit ugyanakkor a régió programja és az ágazati operatív programok együttesen törekszenek kielégíteni.

A KDOP átfogó célja, hogy **a régió a gazdasági-társadalmi innováció, az állandó megújulás elemeinek hatékony alkalmazásával a magyar régiók közötti kiváló gazdasági helyzetét és jövedelem-termelő képességét megőrizze.**

Az átfogó cél elérését négy specifikus fejlesztési cél támogatja:

Célkitűzés	Indikátor
A Közép-dunántúli régió a gazdasági-társadalmi innováció, az állandó megújulás elemeinek hatékony alkalmazásával a magyar régiók közötti kiváló gazdasági helyzetét és jövedelem-termelő képességét megőrizze.	<i>A régió 1 főre jutó GDP-jének növekedése (eFt/fő)</i> <i>Foglalkoztatottsági ráta (15-64 éves korosztály) a régióban (%)</i>
Innovatív és versenyképes gazdasági környezet kialakítása	<i>A regionális OP beavatkozásainak hatására a vállalati szektor által előállított Bruttó Hozzáadott Érték (BHE) növekedése (mFt)</i> <i>A támogatások hatására létrehozott főállású új munkahelyek száma</i> <i>Támogatások által indukált beruházások nagysága (mFt)</i>
A régió turisztikai potenciáljának gazdagítása	<i>A szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás ágazat által előállított Bruttó Hozzáadott Érték növekedése a regionális OP beavatkozásainak hatására (mFt)</i> <i>A támogatások hatására létrehozott főállású új munkahelyek száma</i> <i>1000 állandó lakosra jutó vendégéjszakák számának növekedése a kereskedelmi szálláshelyeken</i>

A régió településhálózatának fenntartható fejlesztése	<i>A rehabilitált terület komplex aktivitási mutatójának települési átlaghoz való közelítése (az átlag százalékában kifejezve)</i> <i>A támogatások hatására létrehozott főállású új munkahelyek száma</i> <i>A fejlesztések által érintett lakosság létszáma (fő)</i> <i>A rehabilitált területen újonnan letelepült vagy szolgáltatást nyújtó szervezetek, vállalkozások száma (db)</i>
Regionális kohézió erősítése környezeti és közlekedési infrastrukturális beruházásokon keresztül	<i>A támogatott projektek keretében EU-s kirtériumoknak megfelelő szennyvízkezeléssel ellátott lakosok száma (fő)</i> <i>Kistérségi központot közúton és tömegközlekedéssel 15/20/30 percen belül elérők számának növekedése (1000 fő)</i>
Hatékony és megújulni képes humán erőforrás háttér kialakítása	<i>A minimális tudáskritériumoknak eleget nem tevő tanulók arányának csökkenése azokban az iskolákban ahol ezen tanulók aránya több mint 50%</i> <i>Minőségi járóbeteg szakellátásban ellátottak számának növekedése (a fejlesztéssel érintett szakrendelések esetén) (fő)</i> <i>Szociális ellátással elért lakosság számának növekedése (fő)</i>
Horizontális mutatók	<i>A program hatására teremtett főállású új munkahelyeken foglalkoztatott nők száma (fő)</i> <i>A program hatására teremtett főállású új munkahelyeken foglalkoztatott hátrányos helyzetűek száma (fő)</i> <i>Fejlesztett nevelési-oktatási intézményekben tanuló hátrányos helyzetű gyermekek száma (fő)</i> <i>A támogatott projektek eredményeként elért energia-megtakarítás értéke (TJ)</i>

Az operatív program az Európai Unió újrafogalmazott lisszaboni stratégiáját strukturális célokká transzformáló Integrált Irányelvek tíz mikrogazdasági célkitűzése közül valamennyit és a foglalkoztatási célok nagy részét (foglalkoztatási eszközök fejlesztése, befogadó piac biztosítása, piaci megfelelés, az oktatás-képzés a piaci igényeknek való megfeleltetése) támogatja, és integráltan elősegíti az ÚMFT-ben nevesített horizontális célok – köztük az esélyegyenlőség és a megújított götebörgi fenntarthatósági célkitűzések – közvetlen, és/vagy közvetett elérését.

Az operatív programok beavatkozásainak hatékonyságát, az egymást erősítő fejlesztések integrált megvalósítása zászlóshajó projektként segíti például:

- XXI. század iskolája program;
- Gyermekesély program;

- Akadálymentes Magyarország program;
- Versenyképességi pólus program;
- Balaton 12 hónapon át program;
- Európa termálmedencéje program.

1.2 Fejlesztések

Folyó áron, Euro-ban számolva, 15 %-os kormányzati társfinanszírozás figyelembevételével

Prioritás	Részesedési arány a KDOP forrásaiból	Támogatási összeg (Euro)
<p>Regionális gazdaságfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> • a régió gazdasági vonzerejének növelésével, • a gazdasági hálózatok és együttműködések támogatásával, • a gazdaság innovációs miliójének javításával, • a képzési és tanácsadási rendszer fejlesztésével. 	15,50%	92 620 676
<p>Regionális turizmusfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> • a turisztikai kínálat és fogadókészség minőségi fejlesztésével, • a turizmus menedzsmentjének és marketingjének erősítésével. 	22,70%	135 665 736
<p>Fenntartható településfejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> • Településközpontok megújítása • Leromlott vagy leromlással veszélyeztetett városrészek rehabilitációja 	14,30%	85 450 043
<p>Helyi és térségi környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra fejlesztés</p> <ul style="list-style-type: none"> • környezeti értékek védelme, környezetbiztonság növelése • az elérhetőség fejlesztése 	29,84%	178 309 740

Prioritás	Részesedési arány a KDOP forrásaiból	Támogatási összeg (Euro)
Humán infrastruktúra fejlesztés <ul style="list-style-type: none"> • közoktatás infrastrukturális fejlesztése • az egészségügyi és szociális ellátórendszer fejlesztése, hatékonyságának növelése • intézményfejlesztés 	14,06%	83 992 657
Technikai segítségnyújtás	3,60%	21 513 897
Összesen	100,00%	597 552 748

1.3 Szakmai és társadalmi partnerség

Az OP hivatalos **partnerségi** egyeztetése lezárult; a beérkezett észrevételeket a tervezők folyamatosan figyelembe vették és beépítették, illetve a főbb döntési pontokat és vitás kérdéseket az RFT, majd a közös OPTKB-TOB elé tárták, akik állást foglaltak, döntöttek és kezelték a felvetéseket.

A KDOP partnerségi folyamatában beérkezett több mint 400 szakmai vélemény közel 2/3-a – legalább részben – elfogadásra került, több mint 1/3-a pedig ténylegesen az OP szövegébe is beépült.

Általánosságban elmondható, hogy a program kedvező fogadtatásra talált, a véleményt adók egyetértettek a fő stratégiai irányokkal, célokkal.

Az **ex-ante** folyamatban az értékelői javaslatokat a tervezők folyamatosan kezelték és figyelembe vették, így az értékelő Consolidus Kft. véleménye szerint összességében elmondható, hogy a program a magasabb szintű szabályozókkal koherens, belső szerkezete, felépítése konzisztens, a tervezett intézkedések a kitűzött cél elérését biztosítják.

Az **SKV** értékelés – melyet a Respect Kft. vezette konzorcium készített – folyamata megállapította, hogy a tervezési folyamat során a KDOP pozitív irányban mozdult el a fenntartható fejlődést szolgáló Göteborgi Stratégia céljainak való megfelelés irányába, illetve jelentős előrelépés történt a környezeti szempontok integrálása terén. Az OP a változásokat követően az integrált környezeti szempontok mentén, az Akciótervek megfelelő kidolgozása, és a végrehajtás SKV javaslatokat is figyelembe vevő kialakítása révén várhatóan képes lesz pozitívan hatni az SKV által vizsgált dimenziókban.

2 Helyzetelemzés

2.1 „Konvergencia” célkitűzés alá tartozás igazolása

A Tanács 1083/2006/EK rendeletének 5. cikkelye szerint a „konvergencia” célkitűzés alá az a NUTS II. szintű régió tartozik, amelynek esetében a 2000-2002 közötti közösségi adatok alapján számított egy főre jutó GDP – vásárlóerő-paritáson mérve – nem éri el az EU25 GDP-átlagának 75%-át ugyanezen referencia időszakban. Az alábbi táblázat mutatja a régió és az Európai Unió GDP adatait a 2000-2002-es időszakra:

A Közép-dunántúli régió és az EU25 vásárlóerő-paritáson mért GDP adatai (2000-2002)

Területegység	GDP (2000-2002) millió pps	GDP/fő (2000-2002) pps	GDP/fő a közösségi átlag százalékában (%)
Közép-dunántúl (NUTS II)	12 120,1	10 822,6	51,95
EU25	9 456 607,6	20 832,5	100,00

Forrás: Eurostat, 2006. május 18-án frissített adat

Mindezek alapján a **Közép- dunántúli régió a „konvergencia” célkitűzés alá tartozik.**

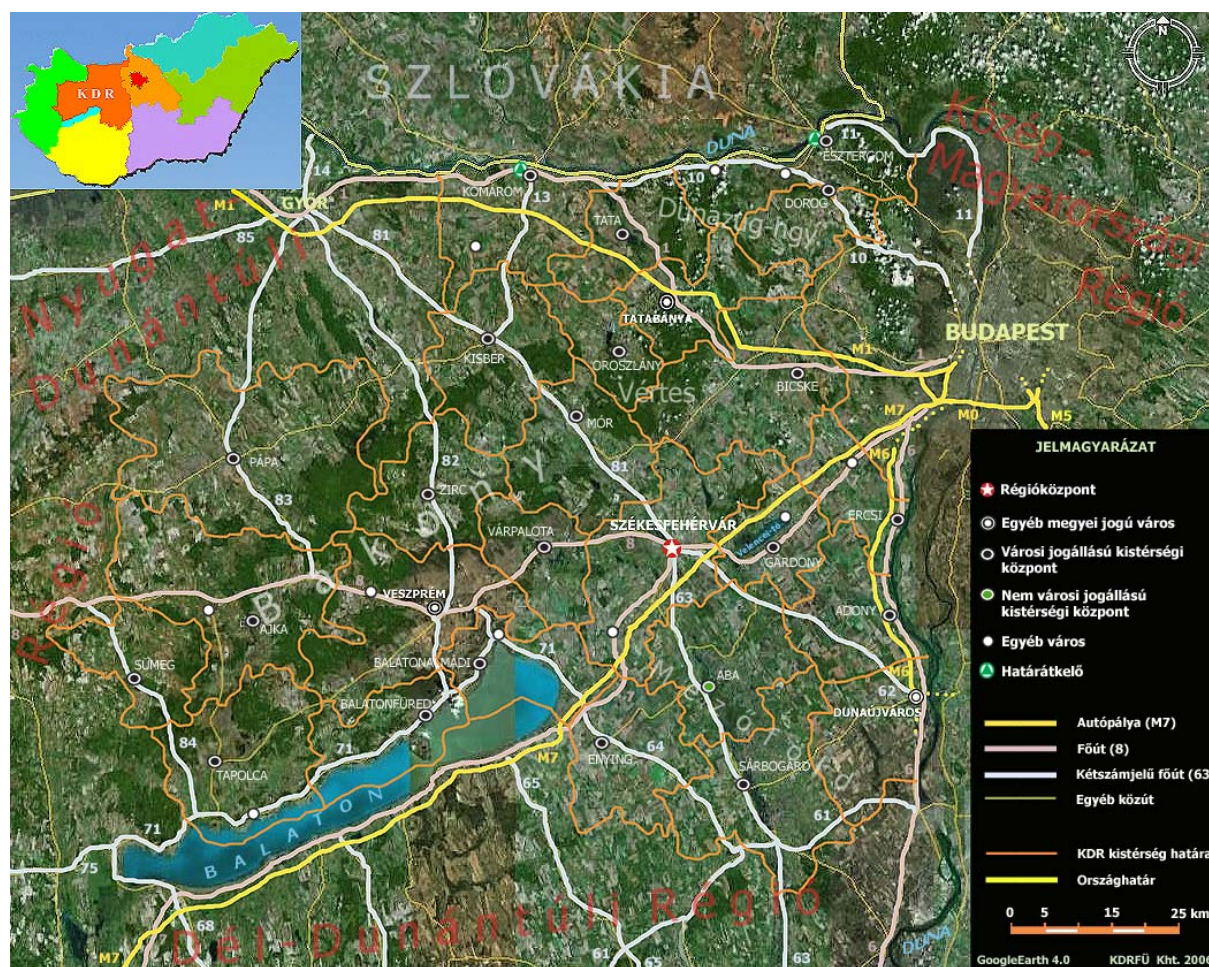
2.2 Földrajzi helyzet

A Közép-dunántúli régió (NUTS II) a Dunántúl középső részén helyezkedik el, 11.117 km²-nyi területen. A régiót közigazgatásilag három megye: Fejér, Komárom-Esztergom és Veszprém (NUTS III), a 2004-es kistérségi módosításokat követően összesen 26 kistérség alkotja. Ezek közül hét számít hátrányos helyzetűnek, Magyarország leghátrányosabb helyzetű kistérségeiből egy sem esik a Közép-dunántúl területére. Északon Szlovákia, keleten a Közép-magyarországi és a Dél-alföldi régió, délen és nyugaton a Dél-dunántúli és a Nyugat-dunántúli régió határolja. **A Közép-dunántúli régió földrajzi helyzete kedvező**, területe a közép-európai térség új fejlődési zónáit, innovációs erőcentrumait felfűző tengelyek metszéspontjában helyezkedik el, és ezeken keresztül összeköttetésben áll Európa magtérsegeivel. Ilyenek a dél-bajor innovációs térséghez csatlakozó Bécs-Pozsony-Győr-Budapest fejlődési tengely, valamint a mediterrán „sunbelt övezethez” kapcsolódó Velence-Trieszt-Ljubljana tengely a Kijev-Trieszt folyosón keresztül. Budapest, mint nemzetközi növekedési pólus a Közép-dunántúli Régió területén keresztül érintkezik e két közép-európai fejlődési zónával. A közvetítői szerepeket, transzferkapcsolatokat erősíti, hogy három Helsinki folyosó érinti a régiót (IV., V. és VII.). A közeli Győr és tágabb környezetének fejlődési dinamikája is jelentős vonzerőt jelent a régió észak-nyugati, nyugati térségeire. Ezeknek köszönhetően az európai fejlődési trendek közvetlenül és erőteljesen alakítják Közép-dunántúl fejlődését. A régió és Szlovákia közötti, 77 kilométer hosszú határszakasz Duna menti átjárhatósága egyelőre korlátozott (két korlátozott forgalmú híd a szakaszon), és az országhatár menti együttműködések eddig kevés szerepet kaptak, bár vannak hagyományai és gyakorlata (Vág-Duna-Ipoly Eurorégió). Mindezekből az

interregionális kapcsolatok erősítésének igénye, a régió határai átjárhatóságának növelése adódik, mely tekintetben jelentős kezdeményezések indultak (új dunaújvárosi és komáromi híd, elővárosi vasutak, vasúti fővonalak korszerűsítése, régióhatáron átívelő regionális közlekedési folyosók fejlesztése, stb.).

2.3 Táj-termeszeti adottságok, környezeti állapot

A régió táji-termeszeti adottságai kiemelkedők. Területén a Dunántúli-középhegység mészkő- és dolomithegyei a Kisalföld folyóvízi feltöltéssel kialakított peremvidékeivel és a vastag lösztakaróval borított Mezőfölddel találkoznak. Utóbbiak a mezőgazdaság, míg az előbbiek az ásványkincsekben való gazdagság (barnaköszén, lignit, bauxit, mangánérc, stb.) alapjait adják, továbbá felszíni és karsztvizekben bővelkednek. A régió vízfolyásainak fő vízgyűjtője a Duna, kisebb vízgyűjtői a Marcal, a Balaton, a Sárvíz-Sió, az Által-ér, a Cuha-patak rendszerei. A régióon belül Veszprém megye az országos átlagnál jóval erdősültebb (31%). Éghajlatilag a Dunántúli-középhegység jelöl ki markáns területeket a régióban. A mezőföldi-alföldi jellegű térségben száraz-kontinentális, a hegységi területeken a csapadékosabb kontinentális éghajlat, míg a Balaton-felvidéken speciális helyi mikroklímák különböztethetők meg. A Duna 130 km, Közép-Európa legnagyobb tava, a Balaton (592 km²) mintegy 100 km hosszan határolja a régiót. Itt található az ország második legnagyobb természetes tava, a Velencei-tó.

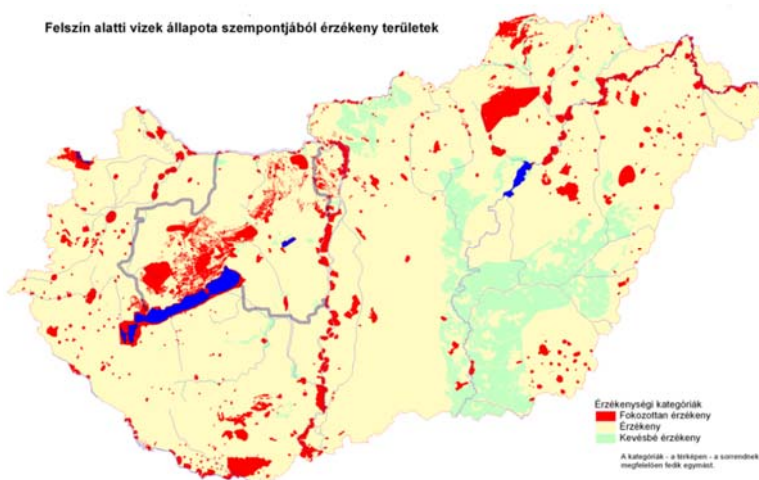

A Közép-dunántúli Régió átnézeti képe (KDRFÜ Kht. szerkesztése, 2006)

A Közép-dunántúl **tájtípusokban a leginkább bővelkedő régió** Magyarországon, értékeit több nemzeti park és tájvédelmi körzet védi. A természeti értékekben leggazdagabb tájak a régió legnagyobb részét elfoglaló ÉK-DNY csapásirányú Dunántúli-középhegység területén találhatóak, a Balaton-felvidék, a Bakony, a Vértes és a Dunazug hegység, valamint a vonulatok között húzódó medencék, völgyek, Duna-parti teraszok. A régió *Natura 2000* hálózat alá tartozó területei kijelölésre kerültek és ezek a Duna-Ipoly, valamint a Balaton-felvidéki Nemzeti Park kezelése alá tartozó területeken találhatóak meg. Gyakorlatilag lefedik a Dunántúli-középhegység természetvédelmi szempontok alapján értékes területeinek régiókra eső részét, a Balaton-felvidéket, a Velencei-tó tágabb környezetét, illetve néhány folyóvízi élőhelyet (Sió-Sárvíz völgye, Marcal-völgye, Duna-mente) foglalnak magukba. A Velencei-tó, a Dinnyési-Fertő, a Rétszilasi-tavak, a Tatai Öreg-tó, valamint a Balaton – a Nemzetközi Jelentőségű Vizes Élőhelyek védelméről szóló ún. „Ramsari-egyezmény” hatálya alá kerültek. A hegységperemeken és dombvidékeken, valamint a Tapolcai-medence tájképi kuriózumait adó tanúhegyein híres történelmi borvidékek húzódnak.

A régió geológiai, geomorfológiai és éghajlati viszonyai alapján a domb- és hegyvidékeinken a felületi és lineáris erózió valamint a derázió jelentős; a hegységek és dombvidékek összegyűjtött vizét levezető vízfolyások mentén (Séd, Sárvíz, Általér) a völgyek, medencék egy része elláposodott, tőzegképződéssel jellemezhető. A Bakony vizét összegyűjtő vízfolyások mentén nagy és hirtelen esőzés következtében kialakuló helyi vízkárok, belvizesedés, valamint a régióban sok helyen megtalálható löszfalak és egyéb löszképződmények eróziója szintén problémát jelentenek. A Balaton partján, valamint a Duna mentén - a felszínen lévő laza üledékes kőzet erózióval szembeni gyenge ellenállása, a meglévő vizes közeg eróziós pusztító hatása, valamint az erózió bázis fokozatos süllyedése miatt – kialakult omlásveszélyes magaspártok kiemelt mértékben érintik a régiót.

Közép-dunántúli régió földrajzi elhelyezkedésénél fogva jelentős szennyeződésre érzékeny területekkel, ivóvízbázisokkal, vízminőség-védelmi szempontból kiemelten védendő tavakkal

és kis vízhozamú vízfolyásokkal rendelkezik. **A régió igazi környezeti sajátossága a karsztvíz kincs,** mely egyedülálló minőségi ivóvízbázis, egyben sérülékeny környezeti elem. A régió vízellátását nagyobbrészt a felszín alatti vízkészlet biztosítja, mely vízbázisok jelentős része sérülékeny.

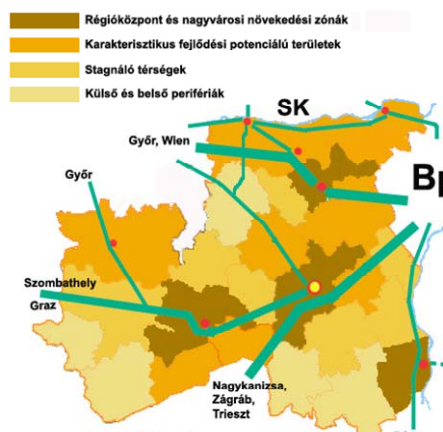
A felszíni és felszín alatti vízkészlet fokozatos minőségromlásának megakadályozása szükségessé teszi a sérülékeny vízbázisok hidrogeológiai védőterületének lehatárolását, a szikkasztók, szakszerűtlen közműpótlók felszámolását, a tavak vízminőségének védelmét, melyek kiemelt fejlesztést igényelnek.

A **legsérülékenyebbek a dunántúli karsztos területek** (Bakony, Vértes, Gerecse, Pilis, Budai-hegység) térségei, a **Balaton körüli területek, valamint a Budapest alatti Duna menti térségek**. E területek természeti adottságaiknál fogva fokozottan ki vannak téve a különféle környezeti hatásoknak és terheléseknek. Elsősorban a felszíni és felszín alatti vizeket veszélyeztetik az e térségekben működő és megvalósuló jelentős környezeti kihatású beruházások, tevékenységek, de a Duna mentén az árvizek is jelentős környezeti terhelést okozó kockázati tényezők.

A régió környezeti állapotára, sajátosságaira, ezen belül a lakosság egészséges ivóvízzel történő ellátására, a keletkező szennyvíz közösségi elvezetési arányának alakulására, valamint a csatornázottsághoz szorosan kapcsolódó szennyvíztisztítás helyzetére, hulladék- és energiagazdálkodására vonatkozó megállapításokat a *Közlekedés és környezeti infrastruktúra* fejezetben tesszük meg.

2.4 Tér- és településszerkezet

A régió kedvező közlekedési kapcsolatokkal, kiemelkedő adottságokkal rendelkező nagyvárosai fontos szerepet töltenek be a hazai társadalmi-gazdasági térben: Székesfehérvár, mint régióközpont, illetve Tatabánya gazdasági, logisztikai, Veszprém komplex felsőoktatási, Dunaújváros ipari központ. A **régió** egyik legfontosabb **térszerkezeti sajátossága**, hogy Budapest közelsége és a Dunántúl északi részének városhálózati, vonzáskörzeti történeti jellegzetessége miatt **nincs egyetlen országos jelentőségű vagy több régiós kihatású növekedési pólusa**. A hazai fejlesztési pólusok között **Székesfehérvár és Veszprém**, mint

Forrás: KDRFÜ szerkesztés

egy képzeletbeli fejlődési tengely két fejlesztési társközpontja tölt be kiemelt szerepet azzal, hogy Dunaújvárossal és Tatabányával kiegészülve *a régió policentrikus városhálózatának* központi elemeiként nagyvárosi tetraédert alkotnak. A térszerkezetben meghatározó irányokat jelölnék ki Budapesten, a Balaton térségén, Győrön és Szombathelyen keresztül a fejlett Európába irányuló fejlődési zónák, melyben központi helyet foglalhat el és kiemelt jelentőségű a régió négy nagyvárosának potenciális együttműködési rendszere.

A Közép-dunántúli Régió településállománya kiegyenlített szerkezetű, a térség az ország egyik legurbanizáltabb körzete. A régió településeinek zöme igen jelentős történelmi hagyományokkal rendelkezik, közülük több napjainkban is a fejlődés motorja (Székesfehérvár, Veszprém, Esztergom). A népességkoncentráció és a fejlettségi szintet jelző társadalmi-gazdasági mutatók alapján **kiemelkedik a négy megyei jogú város** (Székesfehérvár, Tatabánya, Veszprém, Dunaújváros). A nagyvárosok körüli agglomeráló térségek mellett erős az urbanizáció a Balaton és a Velencei-tó part menti térségeiben, valamint a Duna mentén is. A régió organikus fejlődésű és **karakterszerű fejlődési potenciállal rendelkező középvárosi térségei** közül több országosan vagy regionálisan meghatározó funkciót hordoz, mint például Balatonalmádi, Balatonfüred, Bicske, Esztergom,

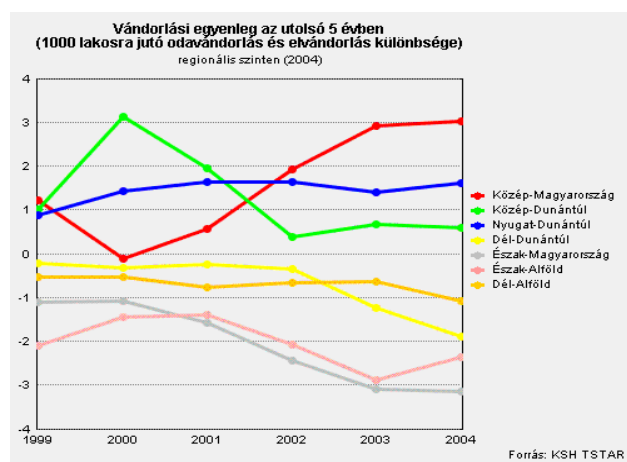
Gárdony, Komárom, Mór, Pápa, vagy Tata. A Dunántúli-középhegység mentén a szocialista iparfejlesztés során új **kis- és középvárosok** települtek (például: Ajka, Dorog, Oroszlány, Várpalota), egyfajta ”bányászati-energetikai tengelyt” alkotva. Az elmúlt másfél évtizedben struktúraváltásuk megindult, de térségi gazdaságuk még nem kellőképpen erősödött meg. A kis- és középvárosi központtal rendelkező vonzáskörzetek közül jellemzők a régióban a **döntően agrárjellegű térségek** is (Aba, Adony, Ercsi, valamint a legkedvezőtlenebb társadalmi-gazdasági mutatókkal rendelkező külső és belső perifériák, Enying, Sárbogárd, Sümeg, Tapolca, Kisbér és kistérségeik). A városállományban **a többi régióhoz képest kevesebb a „törpeváros**. A városok átlagos népességszáma 20 ezer fő feletti. Veszprém megye nagy részére az aprófalvak, a régió többi megyéjére a kis- és középfalvak jellemzők, bár Fejér megyében a Mezőföld területén az agrárgazdaság történeti fejlődése okán a nagyfalvak is jelen vannak.

A Közép-dunántúli régió települési alapadatai (KSH 2005)

Adat	Közép-dunántúli Régió	Ország	Budapest	Hat régió	Helyezés (hét régió között)
Település					
<i>Terület (km²)</i>	11 117	93 030	525	86 111	2. legkisebb
<i>Települések száma</i>	401	3145	1	2958	4.
<i>100 km²-re jutó település</i>	3,6	3,4	0,2	3,4	4.
<i>Városok száma</i>	35	274	1	237	3. legkisebb
<i>Városi népesség aránya</i>	56,8%	65,1%	100%	58,9%	4.

2.5 Társadalmi adottságok és humán szolgáltatások

A Közép-dunántúl Régió népességszám változása és lakosságának korösszetétele országos összehasonlításban kedvező. Itt él az ország lakosságának 11%-a, kb. 1,1 millió fő, ami megfelel az Európai Unió NUTS2 régiói népességi átlagának. A magyarországi régiók

népességi rangsorában a Közép-dunántúl az ötödik. Ugyanakkor az ország második legsűrűbben lakott térsége (99 fő/km²), ahol azonban **a régió belül is jelentős megyei** (Komárom-Esztergom megye 140 fő/km² – Veszprém megye 81 fő/km²), **de főként kistérségi szinten jelentkező különbségek tapasztalhatók.** A régió népességszáma évtizedek óta csökken, 1990 óta azonban **a csökkenés az országosnál jóval mérsékeltebb,** az egyes

Budapest, Balaton és Velencei-tó közeli dinamikus fejlődő kistérségekbe történő beköltözéseknek köszönhetően.

Ugyanakkor elvándorlás is jellemző a régió belül az apró falvakból, a hátrányosabb helyzetű, vagy a korábban egyoldalú iparszerkezettel rendelkező kistérségekből – például: zirci, oroslányi, dunaújvárosi, ajkai – a gazdaságilag fejlett nagyvárosok és vonzáskörzeteik felé.

A régió lakosságának korstruktúrája kis mértékben fiatalosabb, mint az országos átlag, ugyanakkor **a fiatal korosztályok (0-14 éves korcsoport) arányának csökkenése a legerőteljesebb a régiók között**, amit csak részben pótol – a régió kedvező gazdasági helyzete miatt új munkahelyekben reménykedő fiatalok és fiatal munkaképes korúak dinamikus beköltözése.

Összességében **az idősebb generációk arányának növekedése jellemző** (a régiós átlaghoz képest Veszprém megyében tartósan magasabb az időskorúak aránya). A romló tendenciák ellenére a régióban **az átlagosnál magasabb az aktív korcsoportok aránya** (aktivitási arány 15-64 év között 2004-ben: KDR 69,7 %, Mo. 68,7 %), ami feltehetően a régió kedvező gazdasági helyzetével is összefügg. A foglalkoztatás bővítése – mint az egyik fő lisszaboni célkitűzés – szempontjából ugyanakkor figyelemre méltó, hogy **az aktivitási ráta alacsonyabb** nemcsak **az EU25 (69,6%) értékénél**, hanem **a 10 újonnan csatlakozott ország mutatójánál (65,5%)** is (Forrás: Eurostat 2004).

A régióban a **nemzeti és etnikai kisebbségek** közül a hegyvidékek elszórt sváb és szlovák falvai emelhetők ki. A régió belül elszórtan megjelenő **roma népesség aránya** a lakónépességben belül lényegesen **alacsonyabb** (0,8% a 2001. évi népszámlálás adatai alapján), mint Dél-Dunántúlon vagy Észak-Magyarországon.

Az országoshoz hasonlóan a **régió népességének iskolázottsága** a kilencvenes években jelentősen **emelkedett**, a megfelelő korú népesség körében nőtt a középfokú végzettségűek és a diplomások aránya, ennek ellenére a régióban az iskolázottság **szintje elmarad az országos átlagtól**.

Iskolázottsági mutatók: a népesség iskolai végzettsége nemek szerint (korcsoportonként) – 2001.

Terület	Ország			Közép-dunántúl		
	F	N	Össz.	F	N	Össz.
10-x éves, az általános iskola első évfolyamát sem végezte el	0,6	0,7	0,7	0,5	0,5	0,5
15-x éves, legalább az általános iskola 8. osztályát elvégezte	92,3	85,8	88,8	92,93	86,96	89,83
18-x éves, legalább középiskolai érettségivel	35,9	40,2	38,2	32,13	36,26	34,26
25-x éves, egyetemi, főiskolai stb. oklevéllel	13,8	11,6	12,6	11,43	9,43	10,36

Forrás: KSH, a 2001. évi népszámlálási adatok szerint

A közoktatási intézmények számának és létszámának alakulása 14 éves időtávlatban megfigyelhető az alábbi táblázatban.

Közoktatási intézmények létszámadatai

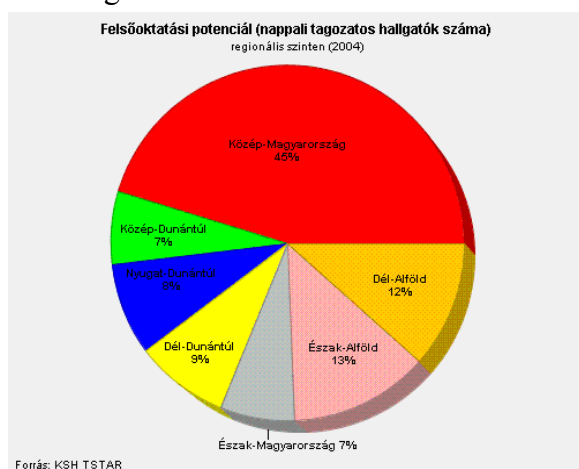
	Intézmények száma		Az óvodai nevelésben vagy iskolai oktatásban részesülők száma	
	1991	2004	1991	2004
Óvoda	534	497	46 312	35 529
Általános iskola	438	426	136 269	79 896
Szakiskola	57	61	26 107	16 288

Speciális szakiskola	10	22	413	1 392
Gimnázium	30	81	12 719	23 904
Szakközépiskola	59	101	22 257	30 088

Forrás: KSH, 1991-2004

Elmondható, hogy az utóbbi tíz évben az óvodák és általános iskolák száma 8 %-kal csökkent, ugyanakkor a középfokú oktatási intézmények száma és képzési kínálata bővült. A szakképzési struktúraváltozás okozta, szakképzésben tapasztalható létszámnövekedés azonban nem jelenti, a munkaerőpiac elvárásait, igényeit kielégíteni képes „szakemberek” biztosítását. A régió oktatási intézményei között egyelőre csak formálódóban van az átjárhatóság. A szakképzés nem tudja kellő gyorsasággal követni a gazdaság igényeit, mivel a két szféra összhangját biztosító információs és koordinációs intézményrendszer hiányos. Fontos ugyanakkor, hogy a régió minden meghatározó centrumában van felsőfokú képzés, de **a felsőoktatási intézmények száma alacsony, együttműködésük és kutatóintézeti háttérük, valamint képzési kínálatuk nem megfelelő**, bár az utóbbi években jelentős mennyiségi és minőségi fejlődésen mentek keresztül.

A felsőfokú végzettségűek aránya az országos átlagtól elmarad, a régió társadalmi-gazdasági szférája még mindig „nettó importőr” a felsőfokú végzettségűek létszám biztosításában (főként az egyetemi végzettségek terén). **Közép-dunántúl az itt tanuló nappali tagozatos hallgatók száma alapján az utolsó előtti a régiók rangsorában**, melyet enyhít a kedvező földrajzi elhelyezkedés, különösen a budapesti egyetemek, főiskolák közelsége.

A térségi tudásbázis alapján Veszprém és Székesfehérvár helyzete kedvező, amelyek jelentős szerepet játszanak a közép- és felsőfokú oktatásban. E két város térségében a főiskolai végzettségűek aránya a régiós átlagnál magasabb, az egyetemi diplomával rendelkezők száma a Veszprémi térségben megközelíti az országos átlagot. Az iskolarendszerű képzés bizonyos hiányait – különösen a szakképzés terén – egyebek között a felnőttképzés és szakképzés lenne hivatott

korrigálni, de a régió felnőttképzésének főbb jellemzői nem mutatnak eltérést az országos sajátosságoktól.

Egy 2003-as állapotot vizsgáló felmérés¹ a régió területén **összesen 317 különböző közművelődési intézmény** működéséről számolt be, aktív ifjúsági, vagy gyermekházat alig említett. Általános művelődési központ 28 volt a régió egészének területén.

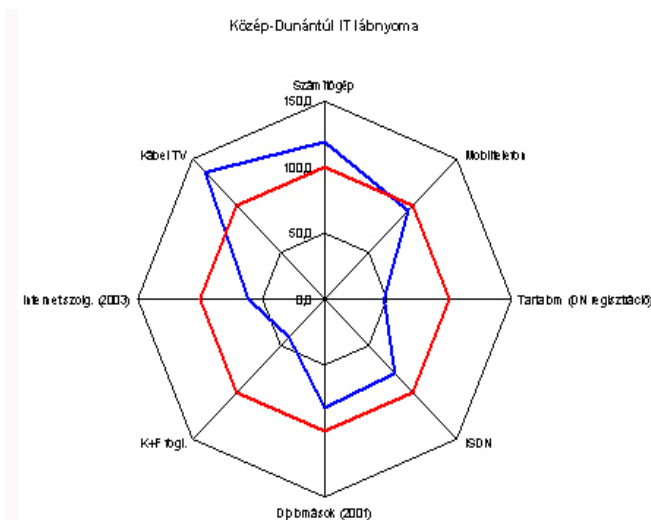
A régióban 43 településen van úgynevezett közösségi színtér, a közművelődési intézmények majd fele működtet **nyilvános könyvtárat** is, amely az aprófalvak magas számából adódóan

¹ A II. Nemzeti Fejlesztési Terv Közép-Dunántúli Regionális Operatív Programjának Intra- és interregionális kapcsolatok szegmensét megalapozó Stratégia. Ladányi Bt, (Közművelődési intézmények évi adatszolgáltatásai), 2006. április.

Veszprém megyére a legjellemzőbb. A közművelődési feladatellátók alig 10%-a működtet **teleházat**, amelyek kétharmada Veszprém megyében található. Megállapítást nyert, hogy a 90-es évektől folyamatosan csökkent a közművelődési intézményrendszer jelenléte a **képzések**, tanfolyamok területén, 2003-ban nem egészen 20%-uk foglalkozott ezzel a területtel.

A régió információs infrastruktúráját technikai és humán erőforrások oldaláról egyaránt ellentmondásosság jellemzi. Technikai tekintetben a korszerű információs infrastruktúra hálózatának elemei megtalálhatók, ugyanakkor a régió fejlesztésében érintett intézmények nem használják ki az ebben rejlő lehetőségeket. A humán erőforrásokat tekintve ugyanilyen eltérések tapasztalhatók a potenciális alkalmazók és felhasználók számítástechnikai ismeretei terén is. Hiány mutatkozik az információhoz való egyenlő hozzáférés biztosításában, mely megteremtése nélkül elképzelhetetlen a régió társadalmi és területi esélyegyenlőtlenségeinek csökkentése. Az információs társadalom további fejlesztésre szoruló elemei közé tartoznak a WEB-alapú alkalmazások, az Internet-használat ösztönzése, valamint az e-közigazgatás elemei. A KSH 2003. évi, az ország tizenkilenc megyéjére és Budapestre kiterjedő adatgyűjtése alapján a Közép-dunántúli régiót alkotó három megye (sorrendben Komárom-Esztergom, Veszprém és Fejér) a következő helyezéseket kapta a lehetséges húszból:

- A számítógépet használó vállalkozások aránya – 3. , 14. , 15.
- Az Internetet használó vállalkozások aránya – 2. , 11. , 12.
- A honlappal rendelkező vállalkozások aránya – 2. , 4. , 6.

Forrás: Kiss Csaba: Az információs társadalom mérésének, vizsgálatának nehézségei. A magyar régiók „információs lánnyoma”, 2004

Az információs társadalmi tényezők a többi régióban sem kiegyensúlyozottan fejlettek, sokszor a régiók egyedi adottságai is befolyásolják a tényezők dinamikáját. A nagy egyetemi központokkal rendelkező régiók (Észak-Alföld, Dél-Alföld) például relatíve erősek a K+F-ben, viszont a működő tőke célterületeken (Közép-Magyarország, Közép-dunántúl) olyan infrastrukturális mutatók kiemelkedők – ahogy az ábra is mutatja -, mint a kábeltelevízió és személyi számítógép ellátottság, domain név regisztráció, internet szolgáltatók.

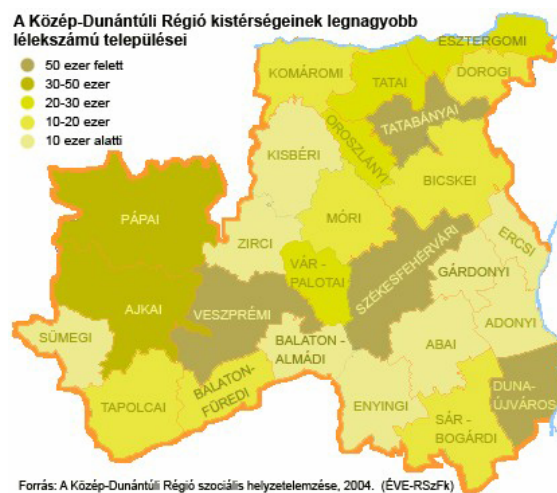
A foglalkoztatás bővítésére, mint fő lisszaboni célkitűzésre tekintve lényeges, hogy **a régió foglalkoztatottsági helyzete kedvezőbb az országosnál, de jelentős belső egyenlőtlenségeket takar.** A foglalkoztatási ráta 4,5%-kal, az aktivitási arány 3,4%-kal magasabb az országosnál, ugyanakkor az EU25 átlagánál 1,3%, illetve 5,7%-kal alacsonyabb. A munkanélküliségi ráta pedig 0,6%-kal alacsonyabb az országos átlagnál (Forrás: Eurostat

2004). A regionális munkanélküliségi átlaghoz képest kiugróan rosszabb rátákkal rendelkezik a Kisbéri, a Sümegi, a Várpalotai, a Pápai, a Sárbogárdi, az Enyingi és az Abai kistérség. A foglalkoztatottak közül a naponta **ingázók aránya 39 százalék** körüli a régióban, az ingázók közül mindhárom megyében kiemelkedő a községekből ingázók aránya. Az ingázási adatokban Komárom-Esztergom és Fejér megye esetében jól **érzékeltető a főváros elszívó hatása is**: a Bicskei és Ercsi kistérségekben az az összes foglalkoztatottra jutó ingázók aránya meghaladja a 60 százalékot.

A régió lakosságának átlagos jövedelmi helyzete kiemelkedő az országos értékekhez viszonyítva, növekedése gyorsabb, és 2000-ben már nagysága is meghaladta az országos átlagot, azonban regionális szinten belső eltéréseket mutat (az Abai, Enyingi, Sárbogárdi és Sümegi kistérségekben a régióátlag 65-74%-a a jövedelemszint).

A régió szociális ellátását, szociális infrastruktúráját jelentős ellátási hiányok és gyengeségek jellemzik.

Mindösszesen 6 olyan kistérsége van a régióknak, melyben 30 ezer főnél népesebb település van, azaz csak ezekben érhető el a szociális szolgáltatások törvény által előírt teljes köre. (A régió 26 kistérségéből 9-ben csak 10.000 főnél kisebb települések vannak, további 7, azaz összesen 16 kistérségben nem található 20 ezer főnél nagyobb település. Így ezen kistérségekben számos szociális szolgáltatást nem ír elő kötelezően a törvény, elérhetőségük korlátozott.)

A területi **társadalmi egyenlőtlenségek** kifejeződnek a szociális ellátásban, szociális alapellátásban részesülők arányában is. **A Közép-dunántúl Közép-Magyarország után a második legalacsonyabb értékkel rendelkezik.** 1996 és 2003 között 11%-al csökkent az étkeztetésben és házi segítségnyújtásban is részesülők száma. A régió megyéi közül Veszprém megyében a legmagasabb a szociális alapellátásban részesülők aránya, ugyanakkor, Fejér megyében volt a legnagyobb mértékű a szociális alapellátásban részesülők arányának csökkenése.

10 ezer lakosra átlagosan 13 fő alap és nappali szociális ellátásban dolgozó személy jut, mely alacsonyabb az országos átlagnál (15 fő), bár problémát inkább a kistérségi szinten akár 2,5-szeres eltérés jelent. A *házi segítségnyújtás* kapacitásai elmaradnak az országos átlagtól. Fejér és Komárom-Esztergom megyében a települések mindössze kétharmada biztosít *családsegítő szolgáltatást*. A *szociális étkeztetésben részesülők* aránya a 60 éven felüli népesség körében Pest megye után Fejér megyében a legalacsonyabb az országban. A *falugondnoki szolgáltatás* Komárom-Esztergom és Fejér megyében gyengén kiépített, míg Veszprém megyében jelentős a hálózata. Az időskorúak szakellátása területén viszonylag jól lefedett a régió, azonban a hátrányos helyzetű kistérségek esetében csökkent az *időotthoni férőhelyek* száma.

A régió különböző területein eltérő intenzitás és szemléletmód tapasztalható a gyermekjóléti szolgálatok munkájában, ami a közel azonos számú veszélyeztetett gyermekszám mellett a szakmai tevékenységszám, a szolgáltatást igénybevevő gyerekek száma és a védelembe vett gyerekek számának eltéréseiben érhető tetten. Komárom-Esztergom megyében feleannyi gyermekjóléti szolgálat látja el ugyanazt a feladatot, mint a másik két megyében. A fogyatékkal élők, valamint a pszichiátriai és szenvedélybeteg ellátásának helyzete jelentős gyengeség a régióban, több területen komoly hiányosságok vannak, mindössze két szenvedélybeteg-rehabilitációt ellátó intézet működik a régióban, összesen 32 férőhellyel. A fogyatékkal élők szakellátása a régióban jelentős területi különbségeket mutat: miközben Komárom-Esztergom megyében jól kiépült az ellátórendszer ezen a téren, addig Fejér megyében nagyobb hiányosságok tapasztalhatók.

A hajléktalanság elsősorban nagyvárosi, városi jelenség, kezelésében a törvényi előírásoknak jobbra megfelelnek a régió önkormányzatai.

Az egészségügyi ellátás terén a Közép-dunántúli régiót jelentős egyenlőtlenségek jellemzik. Az erősségek közé tartozik a sürgősségi ellátás a mentőállomások száma alapján (míg a mentőorvosok száma igen alacsony), a kórházellátottság (ennek ellenére az összes és az aktív ágyszám a legalacsonyabb a régiók között, míg a krónikus ágyak száma jelentős), az otthoni szakápoló szolgálat, a járóbeteg szak- és nem szakorvosi ellátás egyes területei. Az országos értékek alapján a régióban elmarad a házi orvosi és házi gyermekorvosi ellátás, a gyógyszerári hálózat ritka. A régió egészségügyi ellátásában a beteg migrációnak kevesebb pozitív (például.: krónikus ellátás, rehabilitációs ellátás), mint negatív iránya van, ebben a régióban a legnagyobb arányú a kifelé áramlás, azaz a más régióban történő ellátás.

A lakosság életmódjának adatait vizsgálva megállapítható, hogy a Közép-dunántúl mind az elhízott férfiak (20,8%), mind az elhízott nők arányát (20,0%) tekintve a második legmagasabb a régiók között. Ugyanakkor a túlsúlyosság vonatkozásában mindkét nemnél a második legalacsonyabb arány látható.

A rendszeres dohányzás aránya mindkét nemnél az országos átlag feletti, a nőknél országosan a legmagasabb arányú (26%) a régiók között. A hetente 8E alkoholt fogyasztó nők aránya az országos átlag feletti – bár összességében a 10 000 lakosra jutó alkoholbetegek száma a Közép-dunántúlon a legalacsonyabb –, a régiók közül Közép-Magyarországon és Dél-Dunántúlon kedvezőtlenebb a helyzet.

2.6 Gazdasági infrastruktúra és potenciál

A Közép-dunántúl magyar gazdaságban betöltött szerepe már az 1990-es évek elejétől lényegesen meghaladja területi és lakossági súlyát. Az átalakulás sikerét jelzi, hogy a gazdasági fejlettség mérésére általánosan használt mutatók értéke és azok dinamikája tartósan magasabb az országos átlagnál, amihez nemzetközi összehasonlításban is kedvező foglalkoztatási mutatók párosulnak.

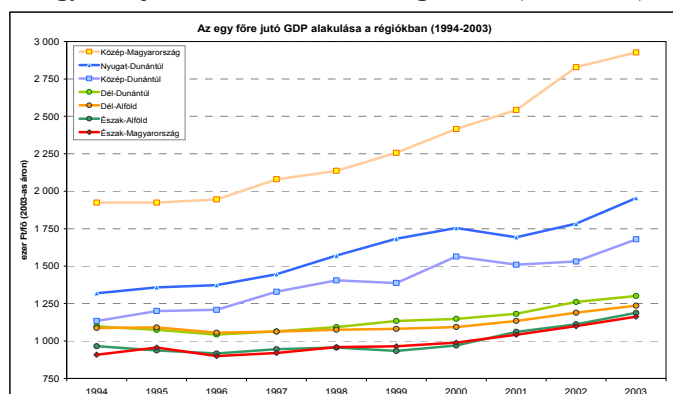
A régió gazdasági jellemzőit formáló néhány mutató

Adat	Közép-dunántúli Régió	Ország	Budapest	Hat régió	Helyezés (hét régió között)
Foglalkoztatottság					
<i>15-74 éves népesség (=100%) gazdasági aktivitása (2004)</i>					
Foglalkoztatott	53,7%	50,5%	58,1%	48,2%	3. legnagyobb
munkanélküli	3,2%	3,3%	2,7%	3,5%	3. legkisebb
gazdaságilag aktív	56,9%	53,8%	60,8%	51,7%	3. legnagyobb
gazdaságilag inaktív	43,1%	46,2%	39,2%	48,3%	3. legkisebb
Munkanélk. ráta (2004)	5,6%	6,5%	-	6,8%	3. legkisebb

Gazdaság					
Működő vállalkozások ter. megoszlása 2004	10,2%	100%	39,3%	60,7%	4.
			(Közép-Mo.-i Régió)		
Beruházások területi aránya (2005)	11,3%	100%	50,1% (KöM)	49,9%	2. legnagyobb

Forrás: A magyar régiók zsebkönyve 2004, KSH 2005. Magyar statisztikai zsebkönyv 2005, KSH 2006.

Az egy főre jutó GDP alakulása a régiókban (1994-2003)

Forrás: KSH, 2005

Az egy főre jutó GDP tekintetében – Közép-Magyarország és Nyugat-Dunántúl után – stabilan a harmadik a régiók rangsorában (értéke közel 20 %-kal magasabb, mint a Budapest nélkül számított országos átlag), ugyanakkor az EU 25-ök átlagának harmadát sem érte el 2003-ban.

Bruttó hazai termék (GDP) folyó áron 2003

	EU 25	EU 15	10 új tagállam	Magyarország	Közép-Mo.	Közép-Dt.
millió €	9953329.3	9503520.8	449808.5	73538.3	32829.2	7537.4
€/fő	21740.6	24770.4	6065.5	7259.8	11611.8	6770.2
€/fő az EU átlag %-ban	100	113.9	27.9	33.4	53.4	31.1
millió PPP*	9953329.3	9100568.3	852761	130635.3	58318.6	13389.7
PPS/fő	21740.6	23720.1	11499.1	12896.5	20627.5	12026.7
PPS/fő az EU átlag %	100	109.1	52.9	59.3	94.9	55.3

Forrás:

<http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu> 2006

*PPS - purchasing power standards: vásárlóerő egység

A régió fejlődésének alapja az erős, modern feldolgozóiparra alapuló gazdaság, a kedvező közlekedés-földrajzi helyzet által hordozott telephelyi és logisztikai potenciál, valamint a kiemelkedő turisztikai adottságok. E három tulajdonság az innovációt hordozó fejlesztések helyi alkalmazhatóságának környezetét is megteremti

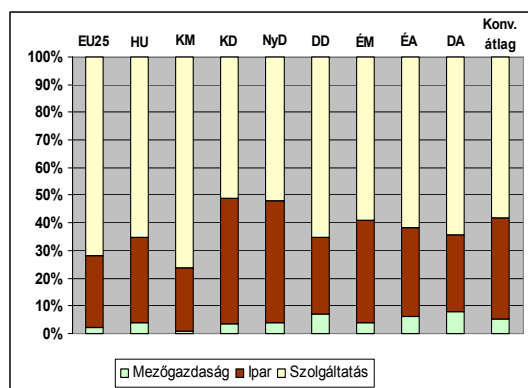

Forrás: KDRFÜ szerkesztés

A régió eddigi dinamikus társadalmi-gazdasági fejlődésének háttérében a régió kedvező adottságai álltak. A gazdasági szerkezet megújult, új technológiák, új típusú iparágak honosodtak meg, a foglalkoztatás bővült, a működő tőke új ágazatokba investált. A hagyományos ipari termelési kultúrára alapozva korszerű iparágak települtek a korábbi ipari centrumokba (elsősorban elektronika és járműipar).

Zöldmezős beruházások is elősegítették az ipar megújulását és az innováció-orientált fejlesztést. A **növekedés ösztönzése** - mint a két fő lisszaboni célkitűzés egyike szempontjából figyelemre méltó, hogy az **ezredforduló utáni gazdaságfejlődési trendek** több tekintetben figyelmeztetőek: **jelzik, hogy a kilencvenes évek közepétől tartó folyamatos növekedés megtört.** Az utóbbi években **több külföldi befektető is kivonta tőkét a régióból** a komparatív előnyök (például: bérköltség) megszűnése miatt (Mannessmann, IBM, Kenwood), ami rontotta az egyébként is hátrányos helyzetű térségek pozícióit (például: sárbogárdi), de még az erős és fejlett gazdasággal rendelkező térségekben is megrázkódtatást okozott (székesfehérvári). Bár lehet mindezt a multinacionális vállalatok természetes fluktuációjának, egy nyitott piacgazdaság természetes folyamatának tekinteni, azonban rámutat az eddigi fejlődés korlátaira is, arra, hogy **a tömegtermelésre épülő további fejlesztések lehetőségei fokozatosan kimerülnek**, felvetve a térségi gazdaságfejlődés hosszú távú fenntarthatóságának kérdéseit. A 2001-es átmeneti visszaesés után 2002-től az egy főre eső regionális GDP ismét növekedni kezdett, a fenti jelek azonban mutatják a régió gazdaságának sérülékenységét, ösztönözve egyben az elmozdulást a magasabb hozzáadott

A bruttó hozzáadott érték főbb gazdasági ágak szerinti megoszlása régióként

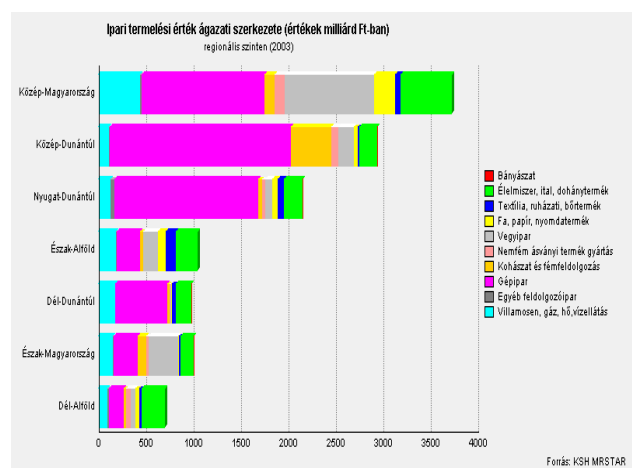

Forrás: KSH, 2003; VÁTI Kht. STÉI szerkesztés

értékű gazdasági tevékenységek irányába. A kedvezőtlen tendenciák összefüggenek azzal is, hogy **a régió gazdasági szerkezete túlzottan ipari jellegű, a tercier szektor súlya az ország egészéhez alacsony.** A régióban 2003-ban a **bruttó hozzáadott érték 40,3%-a** származott az iparból, mely meghaladja az országos mértéket, míg a szolgáltatások aránya (50,9%) (Forrás: KSH 2003) lényegesen elmarad attól, annak ellenére, hogy az utóbbi időben - párhuzamosan a mezőgazdaság csökkenésével - egyértelmű növekedés figyelhető meg. Ez a **foglalkoztatási arányokban** is tükröződik, még ma is majdnem 10 százalékponttal kevesebben dolgoznak a tercier szektorban, mint az Európai Unió tagállamaiban.

A régió kiemelkedő gazdasági fejlettségi mutatói minden esetben ipari fejlettséget jelentenek. Az ipar súlyának növekedésével az 1990-es években nemcsak a gazdaság egészének szerkezete, hanem azon belül az iparszerkezet – amiben korábban domináns volt a bányászat és a nehézipar – is jelentősen átalakult.

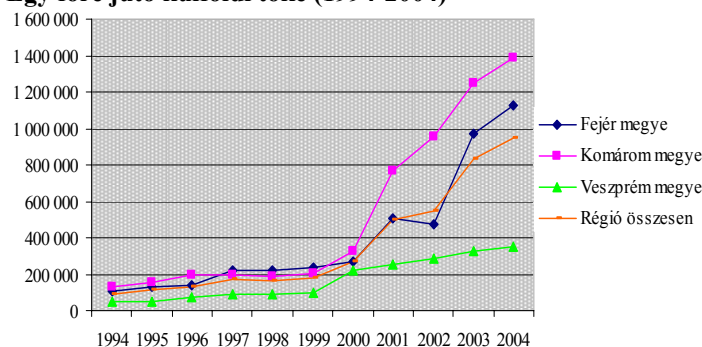
A hagyományos nehézipari ágazatok visszaszorultak, s a gépipar – azon belül is a számítástechnika, a híradástechnikai közszükségleti cikkek, a jármű- és

járműalkatrész-gyártás – vált az ipari fejlődés hordozójává, amiben a külföldi tőkebefektetéseknek is meghatározó szerepe volt.

A régió belül a gazdasági potenciál nem egyenletesen oszlik meg, annak legnagyobb hányada Fejér (Székesfehérvári, Dunaújvárosi és Móri kistérségek) és Komárom-Esztergom (Esztergomi, Komáromi és Tatabányai kistérségek) megyében koncentrálódik mind a termelési érték, mind pedig az export vonatkozásában. A régió belső erőviszonyai kezdenek átrajzolódni, Fejér megye a „telítődés” állapotához közeledik - az 1998-2004-es időszak átlagos növekedési ütemét tekintve a megyék rangsorában az utolsó harmadban foglal helyet (ebben fontos szerepet játszott a külföldi tőke remobilizációja) -, ezzel szemben Komárom-Esztergom megye a legelső. Veszprém megyében a gazdaságtalan üzemek felszámolása megtörtént, azonban a fejlett technológiát képviselő új beruházások betelepülése lassan halad a hatékony ipari termelés ellenére. Komárom-Esztergom megyében az ipar kibocsátása 2004-ben négyszer akkora volt, mint Veszprém megyében, ráadásul az ott folyó ipari termelés hatékonysága alacsonyabb, a szerkezetváltás még nem fejeződött be, sok az alacsony technológiai színvonalon működő gazdasági egység. Kiemelendő, hogy Veszprém megyében viszont jelentősebb a szolgáltatások és a turizmus szerepe a másik két megyéhez viszonyítva. Az utóbbi időszakban a fejlett kistérségek többségét stagnálás, míg a közepesen fejletteket gyors növekedés jellemezte, amely a régió homogenizálódását eredményezi.

Egy főre jutó külföldi tőke (1994-2004)

KSH, 2005

Általánosítható tapasztalat, hogy **Fejér és Komárom-Esztergom megyét zömében a nagytőke, Veszprém megyét pedig a külföldi középvállalkozások választották befektetésük helyszínéül.** Látható ez az egy főre jutó külföldi tőke összegéből is, ami mindhárom megyében növekvő, de *Veszprém*ben elmarad a másik kettőtől. A

kistérségek közül kiemelkedő *Esztergom*, amit a Komáromi kistérség követ, ezután következik Székesfehérvár. A régiós átlagot ezek mellett még a Móri kistérségé haladja meg, a külföldi befektetések viszont szinte teljesen elkerülték a *Sárbogárdi, Sümegi és Enyingi* kistérségeket, s ezek mellett *Balatonfüreden* sem éri el az egy főre jutó külföldi tőke összege a régiós átlag tizedét.

A gazdaság fenntartható növekedésének meghatározó tényezője a régió növekedési centrumainak, decentrumainak hatékony (együtt)működése. **A régió egészének versenyképességét erősítő növekedési társközpontok** (Székesfehérvár, Veszprém) és **decentrumok** (Tatabánya, Dunaújváros) ún. *nagyvárosi tetraéderként a régió policentrikus városhálózatának* központi elemei. E hálózat funkciója, hogy a fejlődés erőforrásait (innovációt, tőkét) közvetítsék tágabb térségük számára, bekapcsolva az európai globális gazdasági, innovációs rendszerekbe, elősegítve a regionális és országos versenyképesség növekedését, illetve a gazdasági-társadalmi kohéziót. A *növekedési társközpontok* - mint

versenyképességi pólus - szerepe meghatározó a foglalkoztatásban, felsőoktatási, ezen kívül a kutatási tevékenységek, valamint a különösen nagy hozzáadott értéket előállító gazdaság koncentrációja jellemzi együttesüket, a decentrumok ennek erősítéseként, komplementer funkcióval vannak felruházva.

A nagyvárosok mellett **organikus fejlődésű és karakterisztikus fejlődési potenciállal bíró középvárosok** és térségeik találhatók, melyek közül több országosan vagy regionálisan kiemelkedő tematikus gazdasági funkciót hordoz: Pápa (élelmiszeripari és elektronikai vállalkozások, középfokú oktatás központ), Gárdony és Balatonalmádi (idegenforgalom természeti értékek), Balatonfüred és Tata (idegenforgalom - épített és természeti környezeti értékek), Bicske (logisztika), Esztergom (idegenforgalom, országos egyházi központ, járműgyártás), Komárom (dunai átkelő, fejlődő elektronikai ipar), Mór (borvidéki központ, élénk KKV tevékenység).

Az egykori „energiatengely” ipari jellegű városaira, illetve a döntően agrárprofilú településeinkre vonatkozó megállapítások a korábbi településszerkezeti részben találhatóak meg.

Különösen a *Székesfehérvár – Veszprém versenyképességi pólus* ágazati koncentrációjára igaz, hogy **megetalálhatóak azok a hagyományos és dinamikus fejlődő új szektorok, melyek alkalmasak arra, hogy potenciális klaszter-maggá váljanak** (Székesfehérváron a szoftveripar, a mikroelektronika és a műanyagipar, Veszprémben az informatika és a környezetipar emelhető ki). Ezek az **együttműködések azonban többnyire fejletlenek, formálisak, erősebb menedzsmentre és a közös tevékenységek volumenének, hatékonyságának növelésére szorulnak**. Egy felmérés² kapcsán a vállalati kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása ellenére csupán minden tizedik vállalkozás jelezte, hogy tagja valamelyik régióbeli *klaszternek* (szemben a fejlett hálózat-alapú gazdaságokkal). Figyelemre méltó jelenség, hogy a klasztertagok többsége nagyvállalat. Alacsony a KKV-szektor felé integrátori funkciót ellátni képes vállalatok (például.: VIDEOTON, SUZUKI) aránya is, ráadásul a beszállítói hálózatba már bekapcsolódott vállalkozások számára a multinacionális cégek már említett fluktuációja veszélyforrást jelent. A kis- és középvállalati szektor alacsony termelékenységének egyik oka a beszállítói hálózat kevésbé sikeres kiépültsége, másik oka kevésbé hatékony vállalati kultúrájuk, szervezeteik és folyamataik.

A Közép-dunántúli Régióban **az ipari parkok száma (29) a második, területe pedig az első helyen áll országos szinten** (Forrás: www.gkm.hu), kialakításuk és fejlődésük dinamikus. A régió ipari teljesítményének 67%-át az ipari parkokba települt cégek adják (országos adat: 25%), az ország ipari parkjaiban foglalkoztatottak közül minden harmadik e régióban dolgozik, a parkok átlagos betelepültsége 50%-os³. Az elért eredmények mellett le kell szögezni azt is, hogy **a régióban működő ipari parkok az országos helyzethez hasonló módon – néhány olyan kivételtől eltekintve, mint például.: az Esztergomi Ipari Park - „valódi” térségi gazdaságszervező funkciók betöltésére még nem kellőképpen**

² A Közép-dunántúli régió vállalkozásainak innovációs igényei. Székesfehérvári RVA, 2003. szeptember

³ A Közép-dunántúli régió ipari parkjaira vonatkozó koncepció. Ipari Parkok Egyesület, 2006. július

felkészültek. Szolgáltatási palettájuk, hálózati együttműködésük, energiahatékonyságuk fejlesztésre szorul, annak érdekében, hogy megfelelő hatékonysággal és hatásossággal segítsék elő a parkokba települt cégek, illetve az ipari parkok térségében működő kis- és közepes vállalkozások versenyképességének javítását. A régióban jelen vannak az országos szinten is elismert, jó kapcsolatrendszerrel bíró **inkubátorházak** (Székesfehérvár, Dunaújváros, Veszprém Komárom), kialakult a helyi kezdeményezésen alapuló működtetési kultúra. Ugyanakkor a **helyi** vállalkozói inkubátorok, vonzó telephelyi centrumok száma – a barnamezős beruházásokat katalizáló, megújítandó, funkcióval megtölthető infrastrukturális

K+F ráfordítás szektoronként, összehasonlító adatok (2004)

	EU 25	EU 15	10 új tagállam	Magyarország	Közép-Dunántúl
Összes K+F m €	194 076,3*	190 271,5	3 804,8	731,3	43
GDP arányos rész	1,86%	1,92%	0,78%	0,89%	0,55%*
Vállalati szféra m €	124 664,8	122 904,4	1760,4	296,6	20,2
GDP arányos rész	1,2%	1,24%	0,36%	0,37%	0,26%*
Állami szféra m €	24836,3	23 745,9	1090,4	213,1	9,5
GDP arányos rész	0,24%	0,24%	0,22%	0,26%	0,12%*
Felsőoktatási szféra m €	42536,7	41597,7	939	177,3	13,2
GDP arányos rész	0,41%	0,42%	0,19%	0,22%	0,17%*
Magán non-profit szektor m €	2038,5	2023,5	15	-	-
GDP arányos rész	0,02%	0,025%	0	-	-

Forrás: <http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu> 2006

*Eurostat adat hiányában KDRFÜ becslés a KSH 2004-es regionális GDP adatai alapján, 275Ft/€ számolva

viszonyítva a számára kiemelten fontos kutatás-fejlesztési terület helyzete igen kedvezőtlen, az országos átlagnál rosszabb mutatókkal bír, a hazai viszonyok között kiemelkedő gazdasági teljesítmény eddig nem alapozta meg a K+F kapacitások bővülését.

Az **uniós összehasonlításból kitűnik a Közép-dunántúl jelentős elmaradása a kutatás és fejlesztés területén minden szektorban,** még akkor is, ha az újonnan csatlakozott és az EU 15-öktől szintén jócskán lemaradó tagállamok átlagaihoz is viszonyítjuk az adatokat. Ez az elmaradás az állami szférában a legkisebb, ugyanakkor a régióban mindössze három akadémiai kutatóintézet található (martonvásári Mezőgazdasági Kutatóintézet, tihanyi Limnológiai Kutatóintézet, Székesfehérváron az RKK NYUTI Közép-dunántúli Kutatócsoportja), melyekre azonban kívánatos lehet építeni.

Veszprém megye – a Pannon Egyetemnek (mint az egykori Vegyipari Egyetem és annak tudásbázisának örököse, ahol négy MTA kutatócsoport is működik) köszönhetően – javít Közép-dunántúl értékén, de a régió ezzel együtt is jelentős lemaradással küzd.

Az utóbbi években **ugyanakkor pozitív tendenciákat** is megfigyelhettünk: a Közép-dunántúl K+F tevékenységének dinamikus fejlődését jelzi, hogy 2004-re a kutatóhelyek (6,2%), valamint a K+F területén foglalkoztatottak számát (5,3%) tekintve, hasonlóan a tudomány doktora és kandidátusa címmel rendelkező kutatók arányához (4,2%), az Észak-magyarországi és a Nyugat-dunántúli régiót is megelőzte, míg a K+F ráfordításokat (6%), valamint a kutatási témák számát illetően már a Dél-Dunántúlt is maga mögött tudhatja.

A gazdaság innovatív fejlődése a régió egyes zónáiban és nagyobb városi centrumokban már elindult, azonban az innováció beágyazottsága sem területileg, sem vertikálisan nem elég erős. A tudomány, a felső- és szakoktatás, a gazdasági szférák és az ezek szektorai közötti intézményi-gazdasági kapcsolatok fejlesztésre szorulnak, mint ahogy a szerves hálózatszerű fejlődést, innovációt hordozni képes KKV szektor is. **A régió gazdasági súlyához**

Szintén pozitív, hogy a régióban **megindult a tudásparkok kialakítása** (például.: körvonalazódik a Talentis program a Zsámbéki-medencében, Technopolis program Székesfehérváron, valamint a Fejlesztési Tengely Stratégia alapján az Alba Innovációs Park Székesfehérváron és a Pannon Tudományos és Technológiai Park Veszprémben).

Az innovációs igényeket ugyancsak előtérbe helyezi a Bécs-Budapest nagyrégióban elhelyezkedő, több innovációs centrumot, növekedési központot magába foglaló innovációs terület kiépülése (Székesfehérvár, Mór, Várpalota, Veszprém, Ajka, Esztergom, Tatabánya, Komárom, Dunaújváros, Pápa, Bicske és Bábolna).

Főbb regionális K+F mutatók 2004-ben

Terület	A helyek száma	K+F	A K+F-ben fogl. átszámított létszáma (fő)
1. Közép-Mo.	1 255	(49,4%)	14 741 (64,6%)
2. Közép-Dt.	158	(6,2%)	1 206 (5,3%)
3. Nyugat-Dt.	194	(7,6%)	895 (3,9%)
4. Dél-Dt.	227	(8,9%)	1 244 (5,4%)
5. Észak-Mo.	145	(5,7%)	1 067 (4,7%)
6. Észak-Alföld	280	(11,0%)	1 763 (7,7%)
7. Dél-Alföld	282	(11,1%)	1 910 (8,4%)
Magyarország összesen	2 541	(100%)	22 826 (100,0%)

Forrás: KSH, 2005

A régióban működő kis- és középvállalkozások többsége - hasonlóan az ország többi térségéhez - a rendszerváltás óta tokehiányban szenved, nem tapasztalható náluk az innovációra, folyamatos megújulásra igény, alacsony szintű a vállalkozói kedv és nem jutnak hozzá a megfelelő információs csatornákhöz. Versenykörnyezetük egyelőre nem ösztönzi kellően az innovatív magatartást.

Az innováció háttérintézményei fontos szerephez jutnak az innovációk

létrejöttének motiválásában, az innovációk szereplői – „fejlesztők-gyártók-hasznosítók” – közötti kapcsolatok építésében, az újdonságtartalommal bíró eredmények hasznosulásában. A kutatás-fejlesztési tevékenységet, az innovációs lánc kialakulását segítő hídképző elemek, - elsősorban az információhoz jutást biztosító háttérintézmények - közül több is megtalálható a régióban, hálózatba szervezésük kiváló példája a Közép-dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség (KD RIÜ).

A régió logisztikai adottságai kiválóak, de a logisztikai központok elhelyezkedése a térségben egyenlőtlen.

A logisztikai központok országos hálózati programjában előirányzott egységek közül – mint regionális és országos logisztikai központ szerepkörű – elsőként Székesfehérváron jött létre a kombinált fuvarozás szervezésére is alkalmas központ, amelynek fejlesztése jelenleg is tart. Ennek - mint OLSZK – infrastrukturális fejlesztését a GOP és a KözOP támogatja. A székesfehérvári logisztikai központ hatóköre kiterjed a Balaton északi partjától Veszprémen át a Tatabánya-Oroszlány-Dunaújváros vonalig. Módot ad dunaújvárosi kikötővel, valamint a szentkirályszabadjai és börgöndi repülőterek fejlesztésével a vízi és légi forgalom bekapcsolására.

2.7 A régió idegenforgalma

A Közép-dunántúli régió **turisztikai szempontból az ország egyik meghatározó területe**, a Nyugat-dunántúli régióval együtt – Budapest, Közép-Magyarország mögött – hazánk legfontosabb vendégforgalmi térségeinek egyike.

Forrás: KDRFÜ szerkesztés

Az ágazat fejlődése szempontjából lényeges, hogy a régió **jelentős és sokszínű természeti** (Balaton és Balaton-felvidék a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkkal, Duna a Duna-Ipoly Nemzeti Parkkal, Velencei-tó, Bakony, Gerecse, Vértes a Vértes Nemzeti Parkkal) és **ember alkotta vonzerőkkel** (Magyarország bölcsője: királyi és királynői városok – Székesfehérvár, Veszprém, Esztergom, Tata; Komáromi erődrendszer; Gorsium; kiemelt kastélyok – Dég, Fehérvárcsurgó, Nádasdladány, Lovasberény, Pápa, Tata; tihanyi és zirci apátságok, majkpusztai kamalduli remetesség) továbbá fejlődő kulturális rendezvénykínálattal (legjelentősebb a Művészetek Völgye) rendelkezik, az ország 22 történelmi borvidéke közül 7 található a régióban (Ászár-Neszmély, Badacsony, Balatonfüred-Csopak, Balatonfelvidék, Etyek-Buda, Mór, Somló), amelyek izgalmas, keresett élményt, pihenési lehetőséget kínálnak a szabadidő tartalmas eltöltésére vágyó kereső vendégek számára. **Hiányoznak azonban a változatos igényeket kielégíteni képes innovatív turisztikai termékek**, a régió turisztikai kínálatának nagyobb része elsősorban a rövidebb kirándulásoknak kedvez, a turisztikai marketing pedig nem regionális arculatra épített, nincs karakteresen meghatározott - **a Balaton és a Velencei-tó, mint vízparti üdülőhely kivételével** –, ezáltal jól reklámozható fogadóterülete, terméke vagy rendezvénye a régiónak. A régiót kínálati szempontból turisztikai stratégiája is összetettnek nevezi. A termékkínálat egyoldalúsága és a rossz piaci pozíció mellett a turisztikai szolgáltatás-kapacitás elavult és nem eléggé összehangolt szerkezetű.

A turisztikai mutatók tekintetében figyelemre méltó, hogy **az országos kereskedelmi szálláskapacitás közel egyötöde itt található, ugyanakkor bizonyos speciális szálláshelyek tekintetében** (például: **gyógyszállók**) a kapacitások **korlátozottak**. Jellemző a szálláshely kapacitások és a vendégforgalom koncentráltasága is. Veszprém megye részesedése mindkét esetben 60% körüli – bár erősen Balaton-centrikus -, emellett Gárdony és Velence, valamint a megyeszékhelyek bírnak jelentős kapacitással, ugyanakkor egyes kistérségek (például.: Kisbér, Oroszlány, Sárbogárd, Sümeg, Várpalota) turisztikai „fehér foltoknak” tekinthetők. A **Közép-dunántúli Régió szálláshelyeinek kapacitás-kihasználtsága meglehetősen**

kedvezőtlen, a kereskedelmi szálláshelyeké **2004-ben 11,3% volt⁴** (a legjobb értékeket Komárom-Esztergom megye mutatja). Ennek oka egyrészt az, hogy a régióban nagy számban találhatóak a vízparti tömegturizmusra építő nagy kapacitású, három csillagos szállodák, melyek már nem felelnek meg a mai követelményeknek. Másrészt hiányoznak a hosszabb tartózkodásra ösztönző komplex turisztikai termékek és programok.

A Közép-dunántúli Régió kereskedelmi szálláshelyein **az átlagos tartózkodási idő 2004-ben 3,5 éjszakára csökkent** (Veszprém megyében majdnem 1 éjszakával magasabb a régió átlagánál). A teljes **turisztikai bevétel tekintetében a régióban csak Komárom-Esztergom megye tud reálnövekedést felmutatni**, a másik két megyében és a régió egészében csökkenés tapasztalható.

A kereskedelmi szálláshelyek szállásdíj-bevételének alakulása Közép-dunántúlon 1994-2004, KSH

	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
1994	2 506 278	1 1 209	1 578 264	2 4 752	2 6 838	2 2 357	2 1 144	2 1 236	2 2 918							
2004	7 651 422	2 3 821 592	2 3 829 830	3 11 221	3 16 533	3 8 497	3 3 246	3 3 349	3 3 150							
Nomin. vált.	205,5	3 98,4	3 562,3	4 136,2	4 141,8	4 260,6	4 183,7	4 170,9	4 243,3							
Reálváltozás	-8,2	4 -40,4	4 99,1	5 -29,0	5 -27,3	5 8,4	5 -14,7	5 -18,6	5 3,2							

Kapacitás és tartózkodási adatok Közép-Dunántúlon

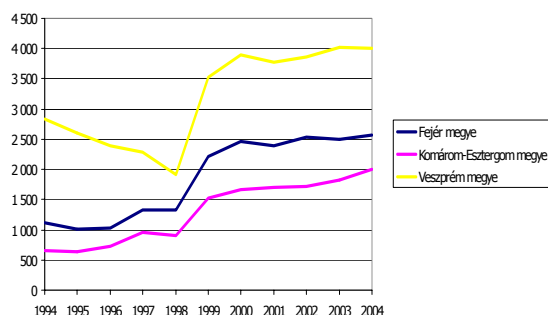
	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	5	5	5	5	5	5	5	5	5
1994/1999*	13,5%	4 5,9%*	3 4,2	2 6,7*					
2004	11,3%	5 2,3%	4 3,5	3 4,6					
Változás	-2,2%	6 -3,6%	5 -16,7%	4 -31,1%					

Magán szállásadásra vonatkozóan 1999-től állnak rendelkezésre adatok.
 Forrás: KSH 2004

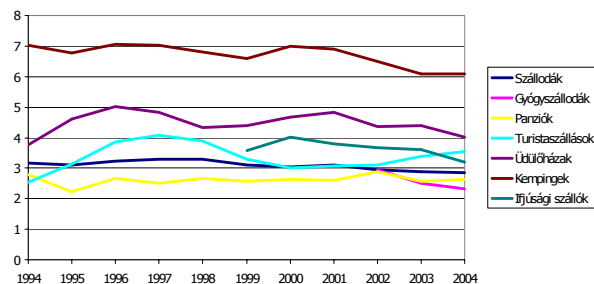
A Közép-dunántúli régióban **szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás területén dolgozók száma 1994-ről 2004-re kétszeresére emelkedett: 4.618 főről 8.559 főre**. A növekedés **részben** azzal **magyarázható**, hogy 1998 előtt csak a 20 fő feletti vállalkozások, 1999-től már a 4 főnél többet foglalkoztatott vállalkozások is beleszámítottak az **adatszámba**.

⁴ Megjegyzendő, hogy az adatok jóval kedvezőbbek lennének, ha a vendégéjszakák számát a tényleges nyitvatartási idővel számolt kapacitásokhoz viszonyítanánk, tekintettel a szezonális működtetésű egységek nagy számára. A valós adatok becslésünk szerint a statisztika által mutatott értékek másfél-kétszerese körül lehetnek.

Turizmusban foglalkoztatottak száma
1994-2004, (KSH)

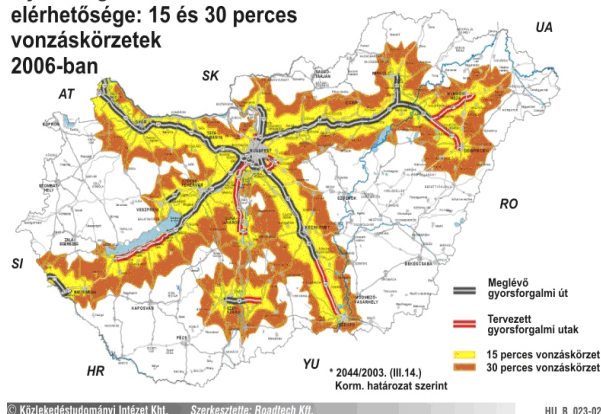
Átlagos tartózkodási idő szálláshely-típusonként,
1994-2004 (KSH)

Össességében a Közép-dunántúli régió hazai viszonylatban **kiemelkedő**, nemzetközi téren számottevő jelentőségű turisztikai **fogadóterületekkel** rendelkezik, ám nagyjából csak a kiránduló- és tranzitforgalom által érintett, viszonylag **gyenge arculattal** rendelkezik és a hagyományos turisztikai termékek tekintetében kihasználatlan kapacitásokkal bír, **kereslete stagnáló-hanyatló**.

2.8 Közlekedés és környezeti infrastruktúra

Gyorsforgalmi úthálózat*
elérhetősége: 15 és 30 perces
vonzáskörzetek
2006-ban

Elérhetőség szempontjából a Közép-dunántúl **az egyik legkedvezőbb helyzetben lévő régió**, sűrű főúthálózattal rendelkezik, vasúti fővonalai jól szervezettek, és az úthálózat kiépítettsége is meghaladja az átlagot (Veszprém megye kivételével). Nehezítik azonban a régió kiegyensúlyozott területi fejlődését, hátráltatják a települések versenyképességét a közlekedési hálózat térségi, **helyi és települési jelentőségű elemeinek hiányosságai**. Ezek **elsősorban**

az észak-dél irányú kapcsolatok terén, illetve a főútvonalaktól kieső **periférikus térségek nehézkes elérhetőségében** mutatkoznak meg, továbbá 53 esetben (Fejér: 18, Komárom-Esztergom: 8 és Veszprém 27 db) **zsáktelepülési** jellegben is tetten érhetők, valamint az **önkormányzati utak állapotának** romlásában követhetők nyomon. Részen emiatt a gazdasági központok, valamint a Balaton turizmus szempontjából kiemelt területeinek gazdasági dinamizmusa nem, vagy csak kis mértékben képes áttérjedni a főleg a régió határai mentén elhelyezkedő periférikus területekre.

A **kerékpárút** hálózat – Magyarország egészéhez hasonlóan – a régióban is igen lassan épül ki, és jelenlegi szintje az **európai normákhoz képest minimális**. A régióban - 2000-es adatok szerint - az országos hálózat 4,2 %-a található Veszprém, 1,8 %-a Komárom-Esztergom és mindössze 1,2 %-a Fejér megyében. A régió határán húzódó nemzetközi kerékpárút hálózaton (EUROVELO 6.) kívül hiányoznak az összefüggő kerékpárút-hálózatok (Balaton környékét

kivéve), vagy az összefüggő kerékpárút-hálózattá szervezhető belső kerékpárút hálózati elemek.

A **Dunától eltekintve** a régióban más a kereskedelem, áru fuvarozás szempontjából hajózható **vízi út** nincs. Annak ellenére, hogy a Duna egyben Helsinki folyosó is, a régió Duna-parti városai közül csak Dunaújvárosban található megfelelő, európai színvonalú kikötő; míg a komáromi, esztergomi kikötő fejlesztésre szorul annak érdekében, hogy a dunai áruszállításban a régió nagyobb potenciállal vehessen részt. Mind a Duna, mind a Balaton vonatkozásában nem megfelelő a kapcsolat a térségi turisztikai attrakciókkal, nem alakult ki az egyes „vonalas jellegű” termékek közötti integráció, a hajózás ilyen irányú infrastruktúrája is hiányos.

A **vasúti közlekedés a fővonalak tekintetében jól szervezett**, az azokon kívüli szakaszokon azonban többszörösen meghaladja a közúti elérési időket a régióban. A **régió meghatározó városai közötti vasúti kapcsolat ugyanakkor nem megfelelő**, több esetben is csak Budapesten keresztül valósítható meg, miután egyes szakaszok hiányoznak. A vasúti közlekedés kiépítettségére, infrastrukturális és eszközállománybeli műszaki és biztonságtechnikai állapotára vonatkozó regionális megállapítások döntően a KözOP helyzetelemzési fejezetében kerülnek részletezésre, mivel a KDOP-nak ezekre a területekre nincs ráhatása (kivéve a vasúti mellékvonalak helyzetét, melyre a KDOP nem tervez beavatkozást, ezért nem került kifejtésre).

Miután a vasúthálózat nem jut el minden településre, az autóbusz közlekedés biztosítja az emberek számára a helyváltoztatás lehetőségét. Elmondható, hogy **a régió közúti közösségi közlekedési lefedettsége 100%-os, azonban az egyes közlekedési ágak elemei nincsenek összehangolva**, modális kapcsolatai nem biztosítottak, ezáltal a megfelelő elérhetőség, a járművek optimális és költség hatékony használata sem. Problémát okoz a nagyvárosokban és a kistérségi központokban a helyi és helyközi autóbusz-közlekedés hatékony összehangolása műszaki és infrastrukturális szempontból egyaránt (például.: Székesfehérvár, Veszprém, Zirc), továbbá az hogy a járműpark kis hányada felel meg a környezetvédelmi előírásoknak.

A Közép-dunántúli régióban **a lakáshelyzet és a közműellátottság terén igen dinamikus fejlődés** ment végbe 1990 óta. A lakásállomány az elmúlt 10 évben 4,3 %-kal nőtt. (A régió lakásállománya 422 ezer, ebből mintegy 396 ezer volt lakott, 26 ezer pedig üresen állt. Forrás: KSH, 2001. évi népszámlálás). A növekedés nagyobb mértékben a városokban, város környéki agglomerációkban figyelhető meg, míg az elöregedő falvakban stagnál a lakásépítés. A 2002-es állapot szerint a közép-, és nyugat-dunántúli régió települései rendelkeznek a legnagyobb arányban magas komforttal (több mint 40%), és a lakosság döntő többsége (70%) él a magas komfort szintű településeken. E régiók kedvezőbb helyzetének alapvető oka a magasabb városiasodottság. A komfort nélküli lakások aránya (jelenleg átlagosan 7,0-7,5 %), illetve a 100 háztartásra jutó lakosok száma (250-290 fő) fokozatosan csökken, összességében - Közép-dunántúl lakásállományának növekedésével és a népesség csökkenésével - megállapítható, hogy a laksűrűségi mutatók javulnak. Régióinkban a külterületi lakások súlya marginális, a városiasodottsággal együtt járó városias-lakótelepi besorolású lakások aránya az országos átlaggal gyakorlatilag megegyező (36,5-33,5%), a legvárosiasodottabb Komárom-

Esztergom megyében 42% fölötti (Forrás: KSH, 2004.). Azonban az utóbbi években tapasztalható lakásépítés-fellendülés a teljes állomány korstruktúráját nem tudta számottevően befolyásolni, valamint ennek a kedvező folyamatnak a hatása nem jut el a legrosszabb körülmények között élőkig, jelentős különbségek jelennek meg a társadalomstatisztikai osztályozások mentén. Nem csak regionálisan, hanem országosan jelentkező problémát jelentenek a panellakások-, valamint a szegregációval veszélyeztetett, vagy érintett városi területeken található lakóépületek leromlott állapota. A szocializmus évtizedei alatt (felerészben 1970-80 között) épített lakótelepi lakások komfortfokozatukat tekintve statisztikailag a legmagasabb minőséget jelentik, ugyanakkor komoly probléma, hogy szinte egyszerre válik szükségessé a 30 év után időszerű épületgépészeti felújításuk. A régióban arányuk jóval - csaknem 10 százalékponttal - meghaladja az országos átlagot (13,9%). A lakóházakból (270 ezer) mintegy 5.700 blokk rendszerű, panel, vagy öntött beton falazattal rendelkezik (Forrás: KSH, 2001. évi népszámlálás).

Ezen lakáspolitikai szempontból kiemelt - legsúlyosabb fenntartási és korszerűsítési - feladatot jelentő lakások meglehetősen aránytalanul helyezkednek el a településhálózaton belül, az állomány főleg a nagyobb városokban, megyei jogú városokban és a jelentős ipari szektort befogadó városokban, az egykori ún. „bányászati-energetikai tengelyt” alkotó városokban koncentrálódik (2.4. fejezet alatt kerül részletezésre). A panellakások állományának romlása egyes nagyvárosok lakótelepein az alacsony jövedelmű, szociális problémákkal küzdő társadalmi csoportok koncentrálódását eredményezheti.⁵

Ugyanakkor az egyedi felújítások mellett hangsúlyos a településközpontok és egyes településrészek komplex rehabilitációja, az építészeti örökségek védelme. A települések közterületei is jelentős fejlesztéseket igényelnek, akárcsak a helyi intézményhálózat az igényeknek megfelelő kiegészítést és korszerűsítést. A hazai lakásrendszer mobilitása alacsony, növekedési perspektívái ezért elég szélesek.

A Kohéziós Politika új Közösségi Stratégiai Iránymutatása, ennek mellékleteként szereplő „Kohéziós politika és városok: a városok hozzájárulása a régiók növekedéséhez és foglalkoztatásához” című dokumentum a várospolitikával kapcsolatos elvárások keretében hangsúlyt helyez a városok fejlesztése, versenyképességük fokozása mellett az élhető környezet megteremtésére és fenntartására, a városokon belül egyre élesebben jelentkező problémák kezelésére.

A helyi szereplők bevonásával készített, koherens és szinergiára épülő integrált városfejlesztési koncepciók, hosszú távú fejlesztési tervek hiányosak, különösen abból a szempontból, hogy a tervek előfeltételei lehetnek a privát befektetők mobilizálásának a leromlott területek rehabilitálására, valamint a közösségi-privát együttműködések ösztönzésének.

A régió vízellátása megoldott, az ivóvíz Fejér és Komárom-Esztergom megyében 100%-ban, míg Veszprém megyében 87%-ban felszín alatti vízkészletből kerül kitermelésre. Felszíni

⁵ A II. Nemzeti Fejlesztési Terv Közép-Dunántúli Regionális Operatív Programjának Környezet és infrastruktúra szegmensét megalapozó Stratégia. Partner Mérnöki Iroda Kft., 2006. április.

vízkezelés hasznosítására a Balaton üdülőkörzetben kerül sor. Az ivóvíz minőség biztosításában 2006-ig, illetve 2009-ig több településen meg kell azonban oldani a fellépő problémákat (határérték feletti a fluorid, a nitrit, az arzén, vagy ammónium), melyek Veszprém megyében 14, Fejér megyében 10, Komárom-Esztergom megyében 4 település esetében jelentkeznek. A legjobb minőségű ivóvíz a dunántúli karsztos területek vízáradóból nyerhető.

A szennyvízelhelyezés szempontjából rendkívül fontos a megye településeinek érzékenységi besorolása. **A települések 55,1 %-a érzékeny, míg 43,89 %-a fokozottan érzékeny** területen helyezkedik el. A Régió érzékeny természeti területei a *Táji-természeti adottságok, környezeti állapot* fejezet alatt kerültek bemutatásra.

A felszíni vizekbe történő szennyvízkibocsátás területi határértékeinek szabályozása szerint a kijelölt érzékeny területek közé tartozik a Balaton és a Velencei-tó vízgyűjtő területe. Az ivóvízbázisok védelme, a magas talajvíz a felszíni vízfolyások, és tavak védelme a régióban egyik legfontosabb feladatnak tekintik a településeken keletkező szennyvíz kezelésének megoldását. A régió szennyvízkezelésére komplex fejlesztési program készült 1999-ben, mely a települések esetében prioritásokat határozott meg, mely egyben a fejlesztések ütemezését is jelenti. **A csatornahálózat hossza 1,6-szeresére nőtt 1999-2004 között** a régióban, a hálózat növekedése elsősorban a régió északi részén, valamint a Balaton kiemelt üdülőkörzet településeinél érzékelhető.

Fejlesztésekre elsősorban az érzékeny területeken, az üzemelő sérülékeny vízbázisok területén, valamint a tavak, elsősorban a Balaton vízminőség védelmének megóvása érdekében a partközeli településeken került sor. Egyre több 2-5000 lakosú településen is folyik szennyvízcsatornázás. A Balaton vízgyűjtő területén 17 db 1000 fő alatti településen nincs, illetve nincs folyamatban a szennyvízelvezető rendszer kiépítése. Az érintett lakosság: 5047 fő. A szennyvízcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások száma 10 év alatt 41,8%-ról 69,2%-ra emelkedett. A lakosság átlagban 80 % körüli arányban köt rá a kiépült szennyvízcsatorna hálózatra, de megfelelő ösztönzéssel ez az arány 90-95 %-ra növelhető.

A vízkészletek minőségének romlásában a településekről származó szennyezések (a csatornázás hiánya, a csatornára való rákötés elmaradása, szennyvízszikkasztók, kommunális hulladéklerakók) mellett jelentős szereppel bírnak a mezőgazdasági (pl. állattartó telepek nem megfelelő trágyakezelése) és az ipari tevékenységek (vörösiszap-tárolók erőművi salak- és pernyetárolók, bányameddők, nem megfelelően kialakított szilárd és folyékony hulladék tárolók).

A régióban 98 db szennyvíztisztító telep üzemel, melyek hidraulikai kapacitása elmarad a tervezettől, de **a rendelkezésre álló kapacitás még így sem kihasznált**. A régióban szennyvíztisztításra átvett szennyvízmennyiség közel 100%-a mechanikai és biológiai tisztítást követően kerül elvezetésre a befogadóba.

A nem veszélyes települési **szilárd hulladék gyűjtése a régióban teljes egészében megoldott**. A Közép-dunántúli régióban korszerű *hulladékkezelő rendszerek* igen csekély számban épültek ki (például.: Polgárdi, Tatabánya, Oroszlány, Bicske). A 2001. évi Phare felmérés szerint feltárt **települési szilárd nem veszélyeshulladék-lerakó** (hulladéklerakó)

nagy része felhagyott, bezárt, s rendezett rekultivációjuk, lezárásuk még nem történt meg; a Hatósági Nyilvántartó Rendszer 2004. évi adatai alapján az engedéllyel működő hulladéklerakóknak csak egy működhet tovább 2009. január 1. után. A hulladékgazdálkodás egyéb infrastrukturális és tudatosságbeli állapotára vonatkozó regionális megállapítások a KEOP helyzetelemzési fejezetében kerülnek részletezésre, mivel a KD OP-nak ezekre a területekre nincs ráhatása.

A **levegő minőségét** általában a nagyvárosok térségében rontja számos kötött és mozgó szennyező forrás. A **SO₂ koncentrációja viszonylag magas**, a **NO₂ emelkedő tendenciát** mutat, de nem haladja meg az engedélyezett határértéket, az **üledő és szálló por immissziója több helyütt határérték feletti**. A legnagyobb terhelés Komárom-Esztergom megyéből származik. A régióban alapvetően problémát jelent az eróművi kibocsátás, egyes városok fűtőműveinek és a közlekedésnek a szennyezőanyag kibocsátása.

A nehézipari és bányászati tevékenység visszaszorulását a levegőminőségi paraméterek és a vízfolyások minőségének és kapacitásának javulása kísérte a régióban, de a **felszíni művelés tájsebei még gyakoriak**. Az elmaradt rekultiváció eredményezte gondozatlan **tájsebek** különösen az egyes iparvidékeken jelentenek problémát (például.: Ajka, Almásfüzitő, Dorog, Gánt, Iszkaszentgyörgy, Oroszlány, Tatabánya, Várpalota, Zalahaláp).

A régióban **energiaellátási problémák nincsenek, az energiaellátás teljesnek mondható**. A lakossági célú **gázszolgáltatás** terén a '90-es évek elején beindult program megvalósulásával mára gyakorlatilag valamennyi kistérségbe eljut a vezetékes gáz. Veszprém megye aprófalvas térségeiben ugyanakkor alacsony a háztartási gázfogyasztók lakásállományra vetített száma. Általánosságban megállapítható az energiafelhasználásról, hogy **alacsony az alternatív energiaforrások mozgósítása és az energiatakarékos korszerű épületgépészeti rendszerek alkalmazása, illetve energiahatékonyság terén az épületek hőszigetelési-, és fűtési rendszerei elavultak**. A tömegközlekedés gazdaságos üzemeltetése környezetvédelmi szempontból szükséges. Jellemző a régióra is az, hogy míg a termelő szféra felhasználása arányaiban csökken, addig a lakossági felhasználás, mind arányaiban, mind abszolút értékben folyamatosan nő.

A régióban a **megújuló energiaforrások kihasználása** növekedőben van. **Jelentős szerepet kaphat a régióban a biomassza, a nap-, víz- és szélenergia, valamint a geotermikus energia is**. Az energiagazdálkodás (megújuló energiahasznosítás) szintjére vonatkozó regionális megállapítások a KEOP helyzetelemzési fejezetében kerülnek részletezésre, mivel a KDOP-nak ezekre a területekre nincs ráhatása.

2.9 Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv (2004-2006) Regionális Operatív Programjával kapcsolatos Közép-dunántúli tapasztalatok

Hazánk 2004-es európai uniós csatlakozásával lehetőséget kapott arra, hogy a 2000-2006-os közösségi tervezési időszakhoz igazodva tervezési gyakorlatában megjelenhessenek az uniós rendeleteknek megfelelő operatív programok az NFT I. keretébe ágyazva. Értelemszerűen a csatlakozás időpontjától számított 2004 és 2006. közötti programozási ciklusban az ágazati operatív programok mellett a területi szemlélet megjelenítését szolgáló regionális operatív

program is megjelenhetett. Számos tényező együtthatójaként ebben az időszakban az ország összes régiójára egyetlen egységes regionális operatív program készült, négy fő prioritási tengely köré csoportosulva: *a turisztikai potenciál erősítése; térségi infrastruktúra és települési környezet fejlesztése; valamint a régiók humán erőforrásainak fejlesztése* kiegészülve az elmaradhatatlan *technikai segítségnyújtással*.

A tervezési folyamat sajátosságai:

Az I. NFT tervezése szűkös időkeretben történt meg, a tervegyeztetés szabályozási rendje nem volt teljes körű, ami egyértelműen hozzájárult a tervezés centralizált jellegéhez, a tervezésben részt vevő regionális szervezetek feladat- és felelősségkörének instabilitásához. Mindez jelentősen megnehezítette a regionális érdekérvényesítést.

A regionális érdekek alacsony szintű képviselője azt vonta maga után, hogy a ROP-ba jórészt az ágazati OP-kból kimaradó elemek kerültek (reziduális jellegű degradálódás), megnehezítve ezzel a valós regionális érdekek helyi szintű érvényesítését és koherens regionális program, illetve fejlesztéspolitika kialakítását.

Az ágazati programok és a regionális program tervezése bár időben párhuzamosan történt, szétválasztódott a tervezés ágazati és térségi dimenziója, a programok közötti tartalmi iteratív egyeztetések hiányosak voltak, az ágazati OP-k érdemi regionális véleményezésére nem került sor, csökkentve ezzel a programok hatékonyságát, a programok – és később a projektek – közötti szinergia erősödését, területileg integrált fejlesztések megvalósításának esélyét. Ennek a folyamatnak az eredményeként a regionális szervezetek bevonása az ágazati programok végrehajtásába elmaradt.

2004-06 között a regionális fejlesztési ügynökségek hálózatát kivéve nem alakultak ki a térségi szereplők bevonásának (tervezés-programozás és végrehajtás) formái, modelljei. Az I. NFT elkészítéséhez a Regionális Fejlesztési Tanácsok nem rendelkeztek külön, a regionális tervezési munkákat finanszírozó forrásokkal.

Az I. NFT és az OP-k készítése során a meglévő szándék ellenére a partnerség, kiemelten a regionális partnerség elve sérült: így például a felmerült javaslatok, vélemények visszacsatolása csak részben történt meg, változó tervdokumentumokról kellett véleményt formálni, teljességgel elmaradt a társadalmi egyeztetés második köre.

Összességében az I. NFT tervezése és végrehajtása során a régiók szerepe, döntési súlya mindvégig marginális maradt, az ágazatok a regionális és területi érdekeket nem vették figyelembe kellő mértékben. Az együttműködési folyamat hiányosságai, szabályozatlansága, és az ágazati és regionális érdekek ütközése nem tették lehetővé az erősebb szinergikus kapcsolatok kialakítását. Ennek közvetlen eredménye a szektorális operatív programok támogatásainak növekedése a ROP-ra allokált források folyamatos és jelentős csökkenése révén. Végül az NFT forrásainak mindössze kb. 16%-a jutott a ROP-ra, ami jelentősen kisebb más országok regionális operatív programjainak súlyánál.

Közép-dunántúli tapasztalatok

A Közép-dunántúli régió a 2004-2006 közötti időszakban az I. Nemzeti Fejlesztési Terv keretében a Regionális Fejlesztés Operatív Program (ROP) területén megkezdte a Strukturális Alapok felhasználását. A ROP rendelkezésére álló teljes keretösszeg 107,14 milliárd Ft volt, melyből a Közép-dunántúli régió 9,5 mrd Ft-ot (8,86%) használhatott fel a három év alatt.

A ROP (2004-2006) végrehajtása 2004. február 18-án kezdődött meg, az első évben összesen 9 – ebből 8 folyamatosan pályázható – pályázat kiírása történt meg, majd a 2005. évben 1 pályázati kiírás ismételt meghirdettek és 3 központi program is elindult. Az abszorpció terén a ROP sikeresnek tekinthető, a folyamatosan pályázható kiírások közül 2004. évi indulástól számított 9 hónap után 5, 2005. márciusban további 2, 2006. áprilisban pedig a fennmaradó 1 kiírás is felfüggesztésre került.

2006. április 5-ig összesen 148 db pályázat érkezett be a Közreműködő Szervezethez (KSZ). Az Irányító Hatóság 2006. június 8-ig 79 db pályázatról döntött és 71 db pályázat vonatkozásában hozott támogató döntést; a megítélt támogatási összeg közel 8,8 mrd Ft. Ez ideig kétoldalúan 31 db Támogatási Szerződést írtak alá, és a rendelkezésre álló források alapján még 11 pályázat van a szerződéskötés folyamatában. A támogatott projektek az OP központi intézkedésekkel együtt számolt 3 éves keretéhez viszonyítva 93,12 %-ot tesznek ki. Az összesen 42 támogatott projekt teljes beruházási értéke 11,628 mrd Ft.

Az előző időszak alapján a következő sikeresnek bizonyult intézkedések és eljárások továbbvitele jelezhető előre a 2007-2013-as időszakban:

A három legnépszerűbb pályázati kiírás a „ROP 2.3. intézkedés: *Óvodák és alapfokú oktatási-nevelési intézmények infrastruktúrájának fejlesztése*”, a „ROP 3.2. intézkedés: *Helyi foglalkoztatási kezdeményezések támogatása*”, valamint a „ROP 1.2. intézkedés: *a turisztikai fogadóképesség javítása*” címűek voltak. Az ágazatokkal lefolytatott egyeztetések alapján az óvodák, alapfokú oktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése és a turisztikai intézkedések továbbra is helyet kapnak a már régióként önálló ROP-ok keretében, míg a helyi foglalkoztatási kezdeményezések támogatása részben ágazati, részben regionális kompetenciába tartozik, így megoszlik a Társadalmi megújulás operatív program (továbbiakban TÁMOP) és a KDOP között.

A turisztikai fogadóképesség javítása intézkedésnél a 2004-es kiírás nem hozott eredményt, mert a központilag meghatározott kritériumok a Közép-dunántúli régióban túlságosan szigorúnak bizonyultak, illetve a pályázati kiírás nem a valós igényeknek megfelelő feltételeket tartalmazta. A régió többszöri jelzésére a 2005-ös felhívás módosult, így már jóval több pályázó felelt meg a kiírásnak (4* -ra történő szálláshelyfejlesztés is támogatható lett).

A turisztikai prioritásra fél év alatt beérkezett projektek több mint kétszeresen meghaladták a régióra 3 évre allokált összeget, mely keret maradéktalan felhasználásával összesen hat projekt megvalósításának támogatása vált lehetővé Közép-dunántúlon. 2004. augusztusa óta gyakorlatilag nem lehetett turisztikai vonzerő fejlesztésére pályázni, így ennek a prioritásnak a továbbvitelét – tekintve, hogy a régióban húzóágazatnak minősül a turizmus - az eddig

elmaradt és a felmerülő fejlesztések megvalósítása miatt stratégia fontosságú kérdésnek tartjuk.

A *Városi és barnamezős területek rehabilitációja* intézkedés sem forrásai révén, sem tevékenységeivel nem eredményezte jelentős és integrált fejlesztések megvalósítását, 3 egyedi projekt támogatása vált lehetővé. Felismerve, hogy a városfejlesztési beavatkozások sikerességének záloga az eddigi tapasztalatok (mind az NFT I., mind az Urban kezdeményezések) szerint az integrált megközelítés, indokoltnak tartjuk, hogy a beavatkozások együttesen célozzák meg a társadalmi és gazdasági kohéziót.

A tovább folytatandó intézkedések esetében a 2007-2013-as időszakban a nyílt pályázati rendszer formája továbbra is alkalmazandó.

A 2004-2006-os NFT I. időszak kritikájaként az alábbi fő problémákat azonosíthatjuk a felemásan regionális ROP végrehajtásával kapcsolatban:

- Az egységes ROP program szinten nehezen tudta érvényesíteni a különböző társadalmi-gazdasági-környezeti adottságú régiók egymástól olykor jelentősen eltérő fejlesztési igényeit.
- A ROP megvalósításában a központi IH végső döntéshozó szerepe, és a programvégrehajtáshoz kapcsolódó feladatok megosztása a régiós érdekérvényesítő-képesség gyengeségét eredményezte. Problémaként jelentkezett a ROP végrehajtása során a menedzsment feladatok funkcionális elkülönítése a két közreműködő szervezet között (RFÜ, Váti Kht.), mind a pályázók, mind pedig az Irányító Hatóság és a KSZ-ek számára is a szervezetek közötti kommunikáció, a határidők tartása, és az információnyújtás tekintetében. Javasolt a következő programozási időszakban a feladatok elvégzésére egyetlen regionális szintű közreműködő szervezetet kijelölni (egyablakos rendszer).
- Az ERFA típusú fejlesztések esetén jelentős volt a benyújtott és támogatásban nem részesült pályázatok száma. A benyújtott pályázatok elutasításának elsődleges oka a formai-jogosultsági meg nem felelés volt. A folyamatos pályáztatási rendszernek köszönhetően számos formailag vagy jogosultságilag elutasított pályázat elvileg ismételten benyújtásra kerülhetett és így részesülhetett támogatásban, a gyakorlatban azonban a források gyors kimerülése miatt kevés pályázó tudta átdolgozott pályázatát ismételten benyújtani. Ez a tény a formai megfelelés túlzott hangsúlyozottságának hibájára mutat rá.
- Számos jogosulatlan tevékenységet tartalmazó pályázatot utasítottak el a 2004-2006-os időszakban, mivel a ROP egyes pályázati kiírásai nem definiálták egyértelműen a támogatható tevékenységek körét. A félreérthetetlen fogalomhasználat ezért elkerülhetetlenül szükségessé válik a 2007-2013-as tervezési periódusban.
- A ROP végrehajtása során túlzott mértékű volt a pályázókat és a pályázatkezelő szerveket terhelő adminisztrációs teher. A hatékonyabb, egyszerűbb és gyorsabb

programvégrehajtás érdekében ennek enyhítése elengedhetetlen a 2007-13-as fejlesztési időszakban.

- Az alacsony pályázási kedv elkerülése érdekében egyrészt nem szabad lehetőséget adni a hasonló tematikájú egyszerűbb-kedvezőbb kiírások egyidejű megjelentetésének, mint például a ROP és a HEFOP felsőoktatás-fejlesztés tematikájú intézkedéseinél. Másrészt az újszerű együttműködésekre és gondolkodást igénylő kiírásokra időben fel kell készíteni a potenciális pályázói kört akár a meglévő regionális projektszatonán, akár a helyi tanácsadói hálózaton keresztül.
- A 2004-2006-os időszakban a nagy mennyiségű minőségileg kifogásolható beérkezett pályázat egyik fő oka a rendelkezésre álló források megszerzéséért folyó versenyfutás és nem a valós szükségletek kielégítése volt. A túlpályázás – és a vele járó csalódottság – elkerülése érdekében a projektszatonra megfelelő működtetése alapvető cél, úgy mint a szükségletorientált és minőségi projekteket biztosító projektfejlesztés megvalósítása, informálás, tanácsadás.
- A folyamatos pályáztatási rendszer hátrányosan érintette a későn ébredő – ám szakmailag magasabb színvonalú anyagot összeállító – pályázókat, így előfordulhatott, hogy a program szempontjából nem a legjobb pályázatok kerültek kiválasztására. Sokszor nem a minőségi szempontok, hanem a gyorsaság döntött a projektek között. Az igazságosabb döntések meghozatala érdekében a szakaszos pályáztatási rendszer alkalmazása lehet egy fő elv a 2007-2013-as időszakra.
- Szűk körben meghatározható potenciális pályázók (például.: külterületi útfelújítások területén) esetén a nyílt pályáztatás rendszere szintén nem hatékony eljárásforma, így ilyen esetekben indokolt a projektszelekció rendszerének alkalmazása.

Mindezen tapasztalatok alapján a 2007-13-as fejlesztési időszakban a kormányzati decentralizációs törekvésekkel összhangban a regionális és területi szempontok fokozottabb érvényesítése szükséges. Ez mindenekelőtt a Regionális Fejlesztési Tanácsok irányítási és döntési, valamint munkaszervezeteik végrehajtási kompetenciájának erősítésével történhet meg. A 2007-13-as regionális OP-k tervezését ugyanakkor nagyban megkönnyítik a már rendelkezésre álló regionális programozási és végrehajtási tapasztalatok.

2.10 Az újszerű és kísérleti megközelítések szükségessége

Az újszerű és kísérleti megközelítés kezelése az EU Bizottság határozott elvárása, melyet megjelenített a programozást segítő kézikönyvében⁶, de ezt a törekvését a fejlesztési ciklust előkészítő módszertani anyagokban is kommunikálta⁷. Az említett ajánlások számos általános szakmai indokot is rögzítenek.

A KDOP esetében további sajátos tényezők is indokolják e megközelítés alkalmazását. A 2007–13-as ÚMFT számos fejlesztési témát sorol a regionális fejlesztési kompetenciák közé,

⁶ EC (2006): Programming Period 2007-2013: Aide-mémoire for the Desk Officers

⁷ EC DG REGIO: Innovative strategies and actions: Results from 15 Years of Regional Experimentation, Bussels, <http://www.innovating-regions.org/index.cfm>, kiadvány

melyek e szinten újak és előzmény nélküliek, megvalósításuk a régió viszonyaihoz való adaptációt vagy újszerű megközelítést igényel (például: regionális gazdaságfejlesztés, turisztikai fejlesztések, térségi közszolgáltatás-fejlesztés, integrált városfejlesztés, mely utóbbi még európai összehasonlításban is alig rendelkezik előzménnyel). A fentiek mellett a kísérleti projektek épülhetnek a múltban megvalósított hasonló kezdeményezésekre is (RIS - Regionális Innovációs Stratégia, regionális fejlesztési ügynökségek által lebonyolított, hazai forrásból finanszírozott innovációt támogató programok). A cél projektek és megközelítések tesztelése, és a sikeresek beazonosítása, amelyek az operatív program későbbi éveiben nagyobb léptékben megvalósíthatóak. A sikeres projektek innovatívak (újszerűek), hasznosak (valós keresletre adnak választ) és megvalósítható (a forrásokat hatékonyan tudják felhasználni).

Az ÚMFT-ben megjelenő eljárásrendek: az akciótervek, a nyílt pályázati rendszerek mellett teret nyerő központi projektek és kétkörös kiválasztási rendszerek, ill. az esetleges regionális hitel-, garancia- és támogatási alapok létrehozása is alapvetően új megközelítés.

A kísérletezés egy munkamódszer. A folyamat új ötletek generálásával kezdődik. Ezt követően ezeket rövid időtávú és kisméretű pilot projektek keretében tesztelik. Az eredményeket kielemezik, és a sikeres akciókat továbbfejlesztik az operatív program prioritásainak keretében. A kevésbé sikeresnek bizonyult akciókat nem folytatják, azonban a felmerült nehézségek, problémák tapasztalatai is hasznosulnak a régióban.

Rövidciklusú kísérleti beavatkozások tapasztalatainak kell támogatni az újdonságokkal teli magyarországi regionális operatív programok sikeres megvalósítását.

3 SWOT elemzés

Erősségek	Gyengeségek
<p>GAZDASÁG</p> <ul style="list-style-type: none"> - A régió iparának húzóágazatai – informatika-ipar, mechatronika-járműipar, elektronikai ipar, építőipar, fa- és bútorigar, élelmiszeripar – dinamikusak. - A régióban található fejlett, magas termelékenységű iparágak elősegítői lehetnek az innováció-orientált fejlesztésnek és a felsőoktatás intézményrendszere bővülésének. - Az ipari parkok számát, általuk birtokolt területeket, működő vállalkozásaik számát tekintve a régió országosan kiemelkedő pozíciót mondhat magáénak. - Több iparágban megindult a klaszterizációs folyamat (elektronika, informatika, járműipar, fa- és bútorigar, építőipar, húsipar). - A régióban található innovációs szervezetek és intézmények többsége elkötelezett a regionális és térségi innovációs rendszerek működtetése terén. <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jelentős fogadó kapacitással rendelkező területek vannak a térségben (Balaton, Velencei-tó). - Gazdag természeti örökség, kiemelkedő táji-természeti értékek, ökológiai rendszerek jellemzők, változatos a növény- és állatvilág. - Nagy történelmi és kulturális múlttal bíró tájegységek, városok jelenléte (Magyarország bölcsője, királyi és királynői városok, gazdag kulturális, egyházi örökség, hagyomány). <p>TELEPÜLÉS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agglomerálódó nagyvárosok, település-együttesek szerves kialakulása, karakteres fejlődési potenciállal rendelkező középvárosi térségek létrejötte, elsősorban a főútvonalak mentén (például.: Mór, Bicske, Ajka, Pápa, Komárom, Tata) <p>KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖRNYEZET</p> <ul style="list-style-type: none"> - A befogadóba legalább mechanikailag és biológiailag tisztított szennyvíz kerül bevezetésre. - A közlekedési infrastrukturális ellátottság kiépítettsége jobb az országos átlagnál. 	<p>GAZDASÁG</p> <ul style="list-style-type: none"> - A régióon belüli gazdasági potenciál és infrastruktúra eloszlása területileg egyenetlen, térben erősen koncentrálódik a Székesfehérvári, Esztergomi, Komárom, Móri, Tatabányai és Dunaújvárosi kistérségekben. - Az ipari parkok szolgáltatásaikat, hálózati együttműködésüket, tematikus szegmentációjukat tekintve fejlesztésre szorulnak. - A helyi vállalkozói inkubátorok száma kevés, alapvetően hiányzanak a kistérségi szintű központok. - Hiányos a szférák és a szektorok közötti kapcsolat (kutatói szféra és a gazdaság; innovatív nagyvállalatok és a helyi kis- és középvállalkozói szféra) <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Markáns arculatot adó, innovatív turisztikai termékek hiánya, kevés és rugalmatlan csomagajánlat, egyoldalú, döntően a vízparti turizmushoz köthető ismertség. - Szolgáltatási háttér térben koncentrált, egyenlőtlenül elosztott, teljesen szolgáltatás-hiányos területek is jellemzők. - Régióon belül a turisztikai együttműködések esetlegesek, a marketing koordinációja gyenge, együttműködés hiánya a regionális szereplők marketingtevékenységében (különös tekintettel a kistérségi szintre). - Egyes típusú szálláshelyek kapacitása korlátozott (például.: gyógyszállók), másoknak pedig igen alacsony a kihasználtsága. <p>TELEPÜLÉS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komplex (fizikai, társadalmi, szociális) rehabilitációs programok száma kevés. - A településeken sok a rendezetlen közterület, funkcióját veszett építészeti érték, központ, alközpont. - „Modern” városok városmagja egyedi építészeti megújítást és teljes felújítást igényel. - Panelépületek tömegesen jelentkező rekonstrukciója, leromlott státuszú településrészek társadalmi, gazdasági elszigetelődése. - Jelentős a leromlott, ugyanakkor hasznosítható épületállomány potenciállal rendelkező barnamezős területek száma az egykori „Energiatengely” mentén. Városi beépítettség jelentősen növekszik. - Leromlott állapotú, hiányosan, elavultan felszerelt intézmények, közösségi terek jellemzőek különösen a kistérségeken. <p>KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖRNYEZET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az É-D irányú közúti közlekedési hálózat kiépítettsége nem megfelelő, a centrumok és agglomerációik, és a perifériák közlekedési kapcsolatai fejletlenek. - A kerékpárút hálózat kiépítettsége alacsony, kapcsolódó infrastruktúrája gyenge. - Az egyes közlekedési ágak közösségi közlekedési elemei, kapcsolatai sem helyi, sem térségi szinten nincsenek összehangolva. - A régió vízellátását nagyrészt a felszín alatti vízkészlet biztosítja, mely vízbázisok jelentős része sérülékeny, az aprófalvas térségek (jellemzően Veszprém megye) szennyvízkezelése alacsony fokú,

<p>HUMÁN INFRASTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - A népesség korösszetétele országos összehasonlításban kedvező, az átlagosnál magasabb a fiatal és az aktív korcsoportok aránya. - A lakosság egészségi állapota összességében az országos átlagnál kedvezőbb. - Jó adottságú közoktatási hálózat és egyéb képzési intézmények jellemzők. 	<p>kapcsolódó környezettudatosság (hálózatra kötési aktivitás) gyenge.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jelentős számú szennyeződésre érzékeny felszíni, illetve felszín alatti vízbázis található, a védelmük kiépítése lassú ütemben halad. - A régióban található hulladéklerakók döntő része nem felel meg a hatályos jogszabályoknak, előírásoknak. - Omlásveszélyes magaspartok kiemelt mértékben érintik a régiót (Balaton partján, Duna mentén). - Alacsony fokú az alternatív energiaforrások hasznosítása. <p>HUMÁN INFRASTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - A közoktatás infrastruktúrája sok településen leromlott. - A szociális és egészségügyi ellátás és annak infrastruktúrája a legtöbb területen hiányos, hatékonysága nem megfelelő; súlyosbítja a problémát, hogy összefüggő ellátáshiányos térségek alakultak ki. - Az IKT kiépítettsége és hozzáférhetősége - infrastrukturális oldalról - jelentős egyenlőtlenségeket mutat. Önkormányzatok infokommunikációs és fizikai akadálymentesítése kezdetleges. - A közintézmények többsége esetében az akadálymentesítés nem megoldott.
--	--

Lehetőségek	Veszélyek
<p>GAZDASÁG</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tercier szektor térnyerésének tendenciája a régióban is oldhatja a jelenlegi egysíkúan ipari gazdasági szerkezetét. - A modern gazdaságfejlesztési stratégiákban felértékelődtek a hálózati együttműködések, az innováción és a tudáson alapuló fejlesztések. <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tájhasználat korszerű, alternatív módjainak elterjedése a köztudatban. - A helyi hagyományok és az azokon alapuló helyi termékek felértékelődése. <p>TELEPÜLÉS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Agglomerálódó nagyvárosi térségek, település-együttesek kapcsolatainak további fejlődése – fejlesztési pólus-tengely program sikere (Veszprém-Székesfehérvár, Tata-Tatabánya, Balaton-mente, Komárom-esztergomi Duna-mente). - A köz- és magánszféra együttműködésének (partnerség) fontossága felértékelődik az EU szakpolitikájának hatására, jelentős helyi fejlesztési erőforrások mozdulnak meg. <p>KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖRNYEZET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Az energiatermelők, -szolgáltatók, az energia-hatékony berendezéseket gyártók és forgalmazók vertikumának, hálózatos együttműködésének kialakulása. - A megvalósuló elővárosi és közösségi közlekedési rendszerek hatékonysága és a lakosság környezettudatos szemlélete révén a rendszerek kihasználtsága nő. <p>HUMÁN INFRASTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - A beköltöző aktív népesség hosszú távú letelepedése és 	<p>GAZDASÁG</p> <ul style="list-style-type: none"> - A relatíve olcsó bér munkára alapozott gazdasági fejlődés lehetőségeinek kimerülését, a bér munka jellegű tevékenységek háttérbe szorítását nem követi új, magasabb hozzáadott értékű képviselő külföldi működő tőke beáramlása - Amennyiben nem történik elmozdulás a munkaerőpiaci kínálat (szakképzés és felsőoktatás) és a gazdaság igényeinek összehangolása terén, úgy az gátja lesz a további gazdasági fejlődésnek. <p>TURIZMUS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fogyasztói igények (divat) gyors változása miatt a szolgáltatások iránti kereslet gyorsan változik, amire nem tud reagálni a kínálat. <p>TELEPÜLÉS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Városi környezet terhelése növekszik az útfejlesztések és a közúti forgalom ebből (is) következő radikális növekedése miatt. - Önkormányzati forráshiány miatt az intézményrendszer fenntarthatósága, színvonala drasztikusan csökken a településeken. <p>KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA ÉS KÖRNYEZET</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eltérő érdekeltségek az energiatermelés területén. Energiatakarékos termékek és technológiák lassú terjedése. - Az alternatív elérés feltételeinek megteremtése elhúzódik, és a közlekedésszervezés nehezen követi a lakosság és a gazdaság igényeit. - A vasúti közlekedés jelentősége visszaszorul, infrastruktúrája, szolgáltatásai, kapcsolatai leépülnek. <p>HUMÁN INFRASTRUKTÚRA</p>

<p>megtartása.</p> <ul style="list-style-type: none">- A modern és fejlett technológiai megoldásokat, technikákat alkalmazni tudó humán erőforrás igénye megnő.- Szemléletváltás a hátrányos helyzetűeket érintő munkaerő-piaci zavarok kezelésében.	<ul style="list-style-type: none">- TISZK-on kívül kerülő szakmák, szakmacsoportok elhanyagolása.- Az egészségügy területén későbbiekben megvalósuló privatizáció területi egyenlőtlenségeket generálhat megfelelő színvonalú ellátás biztosításában, hozzáférhetőségében
---	--

4 Stratégia

4.1 A Közép-dunántúli régió hosszú távú jövőképe

A Közép-dunántúli stratégiai tervezés 2007-2013 tervezési időszakot megelőző alig nyolc éves története során több alapdokumentumában is kifejezésre juttatta és megerősítette alább olvasható hosszú távon elérendő jövőképét, melyet jelen középtávú operatív program kapcsán is érvényesnek tart:

A Közép-dunántúli régió hosszú távú jövőképe, hogy az innovatív és fenntartható megoldások régiójává váljon; olyan figyelemfelkeltő térséggé, amely belső adottságai hatékony hasznosításával folyamatosan növeli versenyképességét, és elismert szerepet tölt be Magyarország modernizációjában.

A jövőkép elérésével Közép-dunántúl olyan régióvá formálódhat,

- ahol Székesfehérvár, mint régióközpont, és a regionális decentrumok, egyéb társadalmi-gazdasági erőcentrumok – jelentős kis- és középvárosok – és a kiemelkedő gazdasági és társadalmi szervezetek olyan hálózatos rendszere jön létre az emberi erőforrások kedvező alkalmazkodóképessége és tartalékai alapján, amely képes helytállni az európai gazdasági térben, egyben sikeres, elismert és innovatív térséggé alakul;
- ahol biztosított a természeti és kulturális értékek megőrzése, mert a társadalmi-gazdasági fejlesztések a fenntartható fejlődés elvének szigorú érvényesítésével valósulnak meg;
- ahol valós esély teremődik a hátrányos helyzetű térségek felzárkózására, a hátrányos helyzetű csoportok munkavállalására, az esélyegyenlőségre és a szolgáltatások egyenlő elérésére.

Az operatív program célrendszerének és eszközeinek a fenti jövőkép megvalósulását kell szolgálnia, kiegészülve az ágazati operatív programok régiót érintő beavatkozásainak együttes hatásaival.

4.2 A Közép-dunántúli régió stratégiai fejlesztési célja és specifikus céljai

4.2.1 Stratégiai cél

A megújított lisszaboni stratégia célja, hogy 2010-re az EU váljék a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává a növekedés ösztönzésén és a foglalkoztatás bővítésén keresztül. A stratégiában emellett továbbra is fontos szempont a társadalmi – gazdasági kohézió növelése. Az EU 2006. júniusában (2006. június 15-16.) elfogadta megújított Fenntartható Fejlődési Stratégiáját a göteborgi stratégia felülvizsgálatával. A fenntartható fejlődés az Unió alapszerződésben rögzített, hosszú távú célkitűzése; átfogó

koncepció, mely megköveteli, hogy a gazdasági, környezetvédelmi és szociális politikákat egymást kölcsönösen erősítő módon alakítsák ki és hajtsák végre. A Közép-dunántúli Operatív Program végrehajtása során megvalósítandó egyes beavatkozások – koherenciában a 1083/2006-os általános rendelet IV. fejezetének 17. cikkével, az ÚMFT horizontális céljaival és az Európai Tanács által elfogadott, megújított Fenntartható Fejlődési Stratégia fő kihívásaival – támogatják a fenntartható fejlődést, valamint a környezet védelméhez és állapotának javításához kapcsolódó célkitűzéseket, ezen belül az éghajlatváltozás korlátozását.

Figyelembe véve a releváns országos tervezési dokumentumok (OFK, OTK, ÚMFT (mely a Magyar Köztársaság Nemzeti Stratégiai Referencia Kerete (NSRK)), NAP) céljait – melyek a fentiekkel összhangban lettek kialakítva -, a Közép-dunántúl aktuális gazdasági-társadalmi helyzetét, és a 2007-13-as tervezési időszak rendelkezésre álló lehetőségeit, valamint támaszkodva a régió korábbi stratégiai dokumentumaiban elérni kívánt jövőképre (annak megvalósulásához hozzájárulva), az operatív program az alábbi stratégiai célt fogalmazza meg:

A jövőkép elérését szolgáló stratégiai fejlesztési cél, hogy a Közép-dunántúli régió a gazdasági-társadalmi innováció, az állandó megújulás elemeinek hatékony alkalmazásával a magyar régiók közötti kiváló gazdasági helyzetét és jövedelem-termelő képességét megőrizze.

4.2.2 A Közép-dunántúli régió specifikus fejlesztési céljai

A Közép-dunántúli Régió stratégiai fejlesztési céljának elérését öt specifikus fejlesztési cél támogatja:

- ❖ Innovatív és versenyképes gazdasági környezet kialakítása
- ❖ A régió turisztikai potenciáljának gazdagítása
- ❖ A régió településhálózatának fenntartható fejlesztése
- ❖ Regionális kohézió erősítése környezeti és közlekedési infrastrukturális beruházásokon keresztül
- ❖ Hatékony és megújulni képes humán erőforrás-háttér kialakítása

1) Innovatív és versenyképes gazdasági környezet kialakítása

A Közép-dunántúli régió fejlődésének alapja a helyi erőforrásokra építő nagyvállalatok mellett a hazai és nemzetközi környezetben egyaránt versenyképes KKV-kra építő innovatív regionális gazdaság. A helyzetelemzésben bemutatott adatok és okok alapján a magyarországi gazdaság fejlődésének egyik meghatározó magterületként tekinthető - ám mára ismételten fejlődési pályamódosításra érett - régió versenyképességének megőrzése és fejlesztése érdekében elengedhetetlen a helyi gazdaság innováció-orientált fejlesztése. Ebben a magas tudásbázis-igénnyel rendelkező ipari és szolgáltatási tevékenységek mellett a komplexen

értelmezett innovációs törekvések is megjelennek. Ez egyrészt a régió adottságaihoz igazodó innováció-tartalmakat jelent, másrészt szükséges, hogy a centrumterületek által képviselt innovációs és innováció-adaptációs képesség társuljon közvetítő szerepekkel, az innovációs fejlesztések széleskörű kisugárzásával. Az ipari parkok és ipari területek versenyképes szolgáltatási színvonalának növelése érdekében tervezzük a termelést és működést elősegítő szolgáltatási kör bővítését, minőségi fejlesztését, beleértve az ipari parkon belül az innovációs tevékenységek, technológiák fejlesztését is. A régió gazdasági fejlődése szempontjából lényeges, hogy a Székesfehérvár – Veszprém fejlesztési tengely növekedést generáló hatása a régió egészében érezhető legyen, azaz a továbbgyűrűző gazdaságfejlesztési hatás, a régió decentrumainak és középvárosainak hálózatszerű bekapcsolása révén segítse elő a hátrányos területek felzárkóztatását.

Az innováció-orientált és versenyképes gazdaság olyan versenyképes kis- és középvállalkozó kört igényel, amely rugalmasan képes a nagyvállalatok változó igényeit kielégíteni, illetve saját szakterületén önmagában is helyt tud állni. Az innováció-orientált regionális gazdaság ösztönzi a hálózatszerű fejlődést, amiben kiemelt jelentősége van a vállalkozások közötti hálózati együttműködések létrejöttének. Ennek egyik fontos fejlesztendő formája a több iparágban is formálódó klaszterek támogatása. Különösen fontos a Székesfehérvár – Veszprém fejlesztési tengely mentén található ágazati koncentrációk „klaszteresedésének” segítése.

Továbbá kiemelt szükséglete a régióknak a kutatás-fejlesztés intézményes bázisának megerősítése, valamint a hídképző szervezetek szolgáltatásainak fejlesztése. Fontos feladat az oktatás területén a gazdaság igényeihez igazodó képzési rendszer létrehozásának elősegítése. Utóbbi esetben a speciális képzések mellett kiemelt szerepet kap a régió humán erőforrásának jövőbeli versenyképességét nagymértékben befolyásolni képes felnőttoktatás.

A végrehajtott fejlesztések esetében figyelemmel kell lenni a környezet állapotának megőrzésére. Olyan fejlesztések támogathatók, amelyek nem károsítják sem a természeti, sem a társadalmi–gazdasági környezetet és hosszú távon is fenntartható módon járulnak hozzá a régió gazdasági versenyképességéhez.

Fenti specifikus cél - igazodva a regionális operatív program rendelkezésére álló prognosztizált forráshoz – a kisebb léptékű helyi és regionális adottságokra, belső erőforrásokra építő fejlesztések révén kívánja elérni azokat a hatásokat, amelyek összhangban vannak a **Lisszaboni Stratégia** és az azon alapuló **Közösségi Stratégiai Iránymutatások**, valamint a **Göteborgi Fenntarthatósági Stratégia** következő elemeivel:

- **Tudás és innováció** – a fenntartható növekedés motorjainak fejlesztése az innováció és a vállalkozói szellem, továbbá a tudásalapú gazdaság növekedésének ösztönzésével, az innováció elősegítésével és a vállalkozói szellem ösztönzése révén, a KKV-k adaptációs képességének növelésével a különböző IKT és K+F elemek felhasználásában.

- **Több és jobb munkahely** - a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének és a munkaerőpiac rugalmasságának fokozása, a humán erőforrásba való beruházás növelése a jobb oktatás és szakképesítés révén.
- **Göteborgi célkitűzések:** anyag- és energiatakarékos gazdálkodás.

Mindezek mellett az **Új Magyarország Fejlesztési Terv** egyik alapját képező **Nemzeti Akcióprogram** – a lisszaboni célkitűzések elérését bemutató 2008-ig szóló nemzeti tervezési dokumentum – beavatkozási elemei közül különösen az alábbiakhoz kapcsolható: *az ipari szektor kompetitív előnyeinek erősítése, vállalkozói kultúra terjesztése és a kis- és középvállalatokat támogató környezet kialakítása, a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességének javítása, Hatékonyabb humán erőforrás-fejlesztés jobb minőségű oktatás és képzés révén.*

2) A régió turisztikai potenciáljának gazdagítása

A kiemelkedő történelmi és természeti értékekre épülő turisztikai szektor a Közép-dunántúli régió gazdaságának egyik húzóágazata, ahol szükségzerű a szerkezetváltás az egyoldalú és viszonylag gyenge arcú, a vonzerők átértékelődése, a hagyományos vendégkörök átalakulása és a hagyományos turisztikai termékek iránti stagnáló-hanyatló kereslet miatt. Az ágazat innováció-orientált fejlesztése a tömegturizmustól a diverzifikáltabb és magasabb minőséget képviselő turisztikai lehetőségek, valamint a belföldi turizmus fejlesztése irányába mutat. Mindez változatos igényeket kielégíteni képes integrált, térségi szemléletű, a helyi társadalmi-gazdasági viszonyokba beágyazott innovatív turisztikai termékek és szolgáltatások bevezetésével, a turisztikai infrastruktúra korszerűsítésével, valamint hatékony és célirányos menedzsment és marketing tevékenységek révén oldható meg.

A specifikus cél teljesítése a környezeti és társadalmi fenntarthatóság szempontjainak figyelembe vételével lehetséges. Olyan fejlesztések támogathatók, melyek nem károsítják a turisztikai célterület természeti, társadalmi-kulturális értékeit, és figyelembe veszik azok terhelhetőségét.

Fenti specifikus cél a helyi és-regionális adottságokra, belső erőforrásokra építő, integrált fejlesztések révén kívánja elérni azokat a hatásokat, amelyek összhangban vannak a **Lisszaboni Stratégia** és az azon alapuló **Közösségi Stratégiai Iránymutatások** turizmushoz kapcsolható, valamint a **Göteborgi Fenntarthatósági Stratégia** következő elemeivel:

- **Tagállamok, régiók és városok vonzerejének növelése:** a környezetvédelem és a növekedés közötti együttműködés erősítése
- **Több és jobb munkahely:** a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének és a munkaerőpiac rugalmasságának fokozása
- **A kohéziós politika területi dimenziója:** a városok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz, a vidéki területek, gazdasági sokféleségének támogatása
- **Göteborgi célkitűzések:** a természeti erőforrások megőrzése és kezelése.

Mindezek mellett a **Nemzeti Akcióprogram** beavatkozási elemei közül különösen az alábbiakhoz kapcsolható: *3. makrogazdasági – Növekedést és foglalkoztatást elősegítő forráselosztás; vállalkozói kultúra terjesztése és a kis- és középvállalatokat támogató környezet kialakítása, a munkavállalók és a vállalkozások alkalmazkodóképességének javítása.*

3) A régió településhálózatának fenntartható fejlesztése

A specifikus cél a településtípus szerint differenciált településfejlesztést előmozdítva a települési infrastruktúra és szolgáltatások együttes fejlesztése érdekében a települési funkciók bővítését, élhetőbb környezet kialakítását, az épített környezet és az örökség értékeinek megőrzését, intézményhálózat javítását célozza egészen a komplex rehabilitációs programok megvalósításáig figyelembe véve a település funkciójából, térségi szerepéből adódó különböző fejlesztési igényeket.

A régió városainak fejlesztése sajátos hálózati megközelítések érvényesítését igényli. Ez kiterjed a különböző területeken megvalósuló fejlesztések integrált megközelítésére, hatásainak komplex figyelembe vételére, területi szempontjainak és ágazati-területi kapcsolódásainak kiemelt érvényesítésére. Kiemelt terület a városok térségszervező erejének dinamizálása, versenyképességre gyakorolt kisugárzó hatásuk erősítése, ahol Székesfehérvár és Veszprém fejlesztési pólus szerepét szem előtt tartva a regionális decentrumok, a közép- és kisvárosok és vonzáskörzeteik egyaránt az integrált, fenntartható városfejlesztés színterei.

A történelmi hagyományokkal bíró városok, karakteres fejlődési potenciállal rendelkező középvárosok térségi szerepkörének megerősítéséhez, térségszervező erejének kiaknázásához kulcsfontosságú a barnamezős, egykori ipari hasznosítású területek rendezése, új közfunkcióval való ellátása, valamint a központi területek fizikai, műszaki és társadalmi-gazdasági megújítása

Fontos továbbá, hogy a zömében hátrányos helyzetű csoportok által lakott, leromlott vagy leromlással veszélyeztetett településrészek (például.: Ajka, Dunaújváros, Oroszlány, Várpalota, Tatabánya) fizikailag megújuljanak, az érintett lakosság életesélyei javuljanak környezetük fejlesztésén, lakókörülményeik javításán, valamint az elérhető szolgáltatások bővítésén keresztül.

A specifikus cél teljesítése a környezeti és társadalmi fenntarthatóság szempontjainak figyelembe vételével lehetséges. Olyan fejlesztések támogathatók, melyek nem károsítják a városrehabilitációs akcióterület természeti, társadalmi-kulturális értékeit, és figyelembe veszik azok terhelhetőségét, illetve barnamezős területek megújítására, új funkcióval való ellátására törekednek

A városfejlesztési beavatkozások sikerességének záloga a széles partnerség keretében kidolgozott stratégiák, illetve tervek mentén kialakított integrált megközelítés, melyben a beavatkozások együttesen célozzák meg a társadalmi és gazdasági kohéziót.

A településhálózati sajátosságokhoz és eltérő fejlesztési igényekhez igazodóan hangsúllyal bír mindemellett a vidéki életminőség javítása, a falvak vonzerejének növelése, szolgáltató szerepük erősítése és a vidéki örökség védelme.

Fenti specifikus cél a régió policentrikus városhálózatához igazodó integrált városfejlesztési akciók révén és kisebb léptékű egyedi településfejlesztési beavatkozásokkal kívánja elérni azokat a hatásokat, amelyek összhangban vannak a **Lisszaboni Stratégia** és az azon alapuló **Közösségi Stratégiai Iránymutatások** városfejlesztéshez kapcsolódó, valamint a **Göteborgi Fenntarthatósági Stratégia** következő elemeivel:

- **Tagállamok, régiók és városok vonzerejének növelése:** A közlekedési infrastruktúrák kiterjesztése és fejlesztése
- **A kohéziós politika területi dimenziója:** a városok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz, a vidéki területek, a halászerületek és a természeti hátránnyal küzdő területek gazdasági sokféleségének támogatása
- **Göteborgi célkitűzések:** fenntartható településfejlesztés és közlekedés, energiatakarékosság, hatékonyság és a klímaváltozás korlátozása, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, a demográfia-migrációs helyzet javítása.

4) Regionális kohézió erősítése környezeti és közlekedési infrastrukturális beruházásokon keresztül

E specifikus cél regionális kohézió erősítése érdekében egy mederbe tereli a területi különbségek csökkentésére alkalmas, egymással szoros kapcsolatban lévő fejlesztési területeket: a közlekedési infrastrukturális fejlesztéseket, illetve a környezetvédelmi, a környezetbiztonság növelésére irányuló beavatkozásokat.

A régió közlekedésfejlesztésének a gazdaság, a logisztika és a turizmus kiemelt kiszolgálása mellett az egyenlő hozzáférés elvének gyakorlati megvalósítását a környezetbarát közlekedési módok elterjedésének ösztönzését is szolgálnia kell, ami a megyeszékhelyek közötti kapcsolatok fejlesztésétől a kistérségi szintű integrált közlekedési megoldásokon át a zsáktelepüléseink elérhetőségi problémáinak enyhítéséig terjed. A mai igények szükségessé teszik a közösségi közlekedési rendszerek kialakítását elősegítő feltételek megteremtését is.

Az életminőség környezeti elemeit alapvetően meghatározó települési szennyvízkezelési feladatok, a kapcsolódó tudatosságnövelés teljesítése, a műszaki követelményeknek nem megfelelő, bezárt hulladéklerakók rekultiválása rendkívül fontos országos jelentőségű karsztvíz-kincs, vízbázisok védelme érdekében, a helyi és térségi jelentőségű vízrendszerek rekonstrukciója vizeink jó állapotához való hozzájárulás érdekében, végezetül az omlásveszélyes partfalak állékonyságának biztosítása településeket, kiépített vonalas infrastruktúrát, közintézményeket érintő kockázat csökkentése érdekében.

A specifikus cél teljesítése a környezeti és társadalmi fenntarthatóság szempontjainak figyelembe vételével lehetséges. Olyan fejlesztések támogathatók, melyek nem károsítják a célterület természeti, társadalmi-kulturális értékeit, és figyelembe veszik azok terhelhetőségét.

Fenti specifikus cél a régió településhálózatának sajátosságaihoz igazodón kívánja elérni azokat a hatásokat, amelyek összhangban vannak a **Lisszaboni Stratégia** és az azon alapuló **Közösségi Stratégiai Iránymutatások**, valamint a **Göteborgi Fenntarthatósági Stratégia** különböző települési infrastruktúrafejlesztésekhez kapcsolódó következő elemeivel:

- **Tagállamok, régiók és városok vonzerejének növelése:** A közlekedési infrastruktúrák kiterjesztése és fejlesztése
- **A kohéziós politika területi dimenziója:** a városok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz, a vidéki területek, a halászierületek és a természeti hátránnyal küzdő területek gazdasági sokféleségének támogatása
- **Göteborgi célkitűzések:** fenntartható településfejlesztés és közlekedés, közegészségügy, a klímaváltozás korlátozása, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, a demográfia-migrációs helyzet javítása.

5) Hatékony és megújulni képes humán erőforrás-háttér kialakítása

E specifikus cél a régió közoktatási infrastruktúrájának korszerűsítésén túl a tudatos humán erőforrás- és foglalkoztatás-fejlesztést, valamint a szociális és az egészségügyi ellátórendszer integrálását fogalmazza meg.

A szociális ellátás és a foglalkoztatás területén kulcsfontosságú a fejlődés és a felzárkózási esélyek biztosítása a régió minden lakója, települése számára, olyan régió-specifikus, innováció-orientált foglalkoztatás-, szociális- és egészségfejlesztési politika segítségével, amely a Közép-dunántúli régió versenyképességének fenntartását és az életminőség javulását hordozza. Fenti területek kapcsán alapelv az egyenlőtlenségeket figyelembe vevő, a rászorulóknak nagy hányadát kiszolgáló ellátási és intézményi struktúra kialakulásának támogatása. További elemként a kulturális gazdaság kiemelt fejlesztése elősegíti a régió társadalmi megújulását.

Fenti specifikus cél a régió településhálózatának sajátosságaihoz igazodón kívánja elérni azokat a hatásokat, amelyek összhangban vannak a **Lisszaboni Stratégia** és az azon alapuló **Közösségi Stratégiai Iránymutatások**, valamint a **Göteborgi Fenntarthatósági Stratégia** különböző települési infrastruktúrafejlesztésekhez kapcsolódó következő elemeivel:

- **Több és jobb munkahely:** több ember bevonása és megtartása a foglalkoztatásban és a szociális védelmi rendszerek korszerűsítése, a munkavállalók és vállalkozások alkalmazkodóképességének és a munkaerőpiac rugalmasságának fokozása, a humán erőforrásba való beruházás növelése a jobb oktatás és szakképzés révén, az egészséges munkaerő fenntartásában nyújtott segítség
- **A kohéziós politika területi dimenziója:** a városok hozzájárulása a növekedéshez és a foglalkoztatáshoz, a vidéki területek, a halászierületek és a természeti hátránnyal küzdő területek gazdasági sokféleségének támogatása
- **Göteborgi célkitűzések:** fenntartható településfejlesztés és közlekedés, közegészségügy, a klímaváltozás korlátozása, a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem, a demográfia-migrációs helyzet javítása.

4.2.3 Horizontális szempontok

Általános esélyegyenlőségi szempontok

A 1083/2006-os általános rendelet IV. fejezete 16. cikkének megfelelően a Közép-dunántúli Operatív Program biztosítja a nők és férfiak közötti egyenlőségnek, valamint a nemek közötti esélyegyenlőség elve érvényesülésének elősegítését az operatív program tervezésének, végrehajtásának, nyomon követésének, és értékelésének különböző szakaszai során. Ezen kívül az OP biztosítja a megfelelést a nemek, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés megakadályozására, különösen az alapokhoz való hozzáférés tekintetében. A fenti elvek érvényesülésével járó jelentős mértékű társadalmi és gazdasági előnyöket jelentő változás csak akkor érhető el, ha mindezen elvek a fejlesztéspolitika összes területén, átfogóan betartásra és ösztönzésre kerülnek.

A hatályos Egyenlő Bánásmód törvényben⁸ rögzített elvek, módszerek és célcsoportok (ideértve a nem, kor, szexuális orientáció, vallási illetve etnikai hovatartozás alapján diszkriminációt elszenvedőket) alapján kerül kialakításra az esélyegyenlőségi minimum elvárás. Általános elvárás, hogy minden olyan szervezet, amely támogatásban kíván részesülni, törekedjen a projektjéhez kapcsolódóan az esélyegyenlőségi szempontok minél teljesebb bemutatására, megvalósítására. Ezt a célt az ún. esélyegyenlőségi minimum elv megvalósításával éri el a program, amelynek lényege, hogy a pályázóknak érdemben foglalkozniuk kell az esélyegyenlőség kérdésével, és lépéseket kell tenniük a szervezeti esélyegyenlőség megvalósítása felé.

Speciális, mindegyik prioritási tengely keretében horizontálisan érvényesítendő esélyegyenlőségi kritérium az akadálymentesítés adott beruházás jellegétől függő biztosítása, amely lehet:

- Környezeti akadálymentesítés (a fogyatékosággal élők és mozgáskorlátozottak számára könnyebb hozzáférést biztosító megoldások alkalmazása).
- Info-kommunikációs akadálymentesítés (az önkormányzati, civil és magán szféra által nyújtott szolgáltatások a különböző fogyatékosággal élő csoportok számára is megismerhetővé és elérhetővé válnak).
- Közösségi közlekedés akadálymentesítése (a fogyatékosággal élők és mozgáskorlátozottak számára könnyebb hozzáférést biztosító megoldások alkalmazása).

Részletezett esélyegyenlőségi szempontok

A foglalkoztatás és képzés terén kiemelt szerepet kap a helyi foglalkoztatási kezdeményezések támogatása, valamint a munkaerőpiacról tartósan kiszorult, vagy veszélyeztetett társadalmi csoportok munkaerő-piaci re-integrációja. Jól működő közoktatási

⁸ 2003. évi CXXV. törvény az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról (<http://www.egyenlobanasmod.hu/data/Ebktv.pdf>)

intézmények oktatási-nevelési feladatellátásuk mellett vonzáskörzetük helyi társadalmának esélyegyenlőségét is biztosítják az oktatási szolgáltatások hozzáférhetősége területén. Az egészségügyi és szociális ellátórendszer fejlesztése, hatékonyságának növelése szintén az esélyegyenlőség irányában hatnak elsősorban kistérségi szinten.

A települési funkciók bővítését, korszerűsítését, valamint a települési környezet, épített környezet fejlesztését, a lakás- és intézményfejlesztést megvalósító komplex, és ugyanakkor differenciált fejlesztési programok szintén az esélyegyenlőség horizontális céljait szolgálják.

A közlekedés lehetőségeinek kiterjesztése, fejlesztése kiemelt szerepű az esélyegyenlőség megteremtésében, részben azért, hogy könnyebb és gyorsabb eljutási lehetőséget biztosít a beruházások révén, részben azzal, hogy ezek során az akadálymentesítés szempontjai messzemenően beépülnek.

A környezeti fejlesztések által nyújtott előny, mely a környezet állapotának javulását eredményezi a társadalom minden tagja számára elérhető, jobb életfeltételeket biztosít. A szennyezések csökkenése, a tiszta környezet pozitívan hat az egészségi állapotra, az életminőségre, így alapvetően járul hozzá az esélyegyenlőség megteremtéséhez.

A fejletlenebb térségekben, hátrányos helyzetű kistérségekben megvalósított beruházások és fejlesztések elősegíthetik a regionális különbségek csökkentését. Az egyenlő bánásmód elvének érvényesülését projektszinten és programszinten is vizsgálni kell.

Általános fenntarthatósági szempontok

Az 1083/2006-os általános rendelet II. fejezete 3. cikkének megfelelően a fenntarthatóság biztosítása mind gazdasági, mind társadalmi és környezeti szempontból a közép- és hosszú távú fejlődés feltétele. Ezért a támogatások odaítélésének alapvető kritériuma a fenntarthatóság bemutatása, a folyamatok fenntarthatóságát veszélyeztető külső- és belső kockázatok lehetőség szerinti csökkentése.

A **fenntarthatóságnak** megfelelően a program megköveteli – annak tervezése, megvalósítása, értékelése és nyomon követése folyamán egyaránt-, hogy a végrehajtott fejlesztések költséghatékony működtetés mellett maximálisan vegyék figyelembe a természeti és épített környezet védelmét, a lehető legkevesebb környezeti terheléssel járjanak, és tartsák szem előtt a helyi lakosság igényeit, a társadalom érdekeit.

A konkrét fejlesztési elképzelések tervezése és végrehajtása során fel kell mérni, és lehetőség szerint csökkenteni a társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatok fenntarthatóságát veszélyeztető külső és belső kockázatokat.

Részletezett fenntarthatósági szempontok

Minden fejlesztésnél, különösen az infrastrukturális beruházásoknál előnyben kell részesíteni az energiaintenzitást csökkentő, az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást szolgáló, és/vagy megújuló energiaforrásokat hasznosító megoldásokat. Törekedni kell (a környezeti szempontból legelőnyösebb technológiák és eljárások, kiemelten a legjobb

elérhető technológiák [BAT], illetve a megújuló energiaforrásokat hasznosító és energiahatékonyságot javító technológiák alkalmazására. Ezeket a szempontokat mind a kiválasztás, mind az ellenőrzés/monitoring során érvényesíteni kell.

A fenntarthatóság elérését szolgálja a létező infrastruktúra-elemek kiaknázása, továbbá az együttműködésekben fakadó, racionalizált, hálózati szemléletű tevékenység-diverzifikáció, amely a környezeti tényezők figyelembevételének könnyítésével járul hozzá a fenntartható fejlődés jobb megalapozásához.

A beruházások fejletlenebb térségekbe terelése elősegítheti a regionális különbségek csökkenését és a gazdasági tevékenység túlzott koncentrációjából fakadó káros környezeti hatások mérséklődését. Az erősen szennyező tevékenységet és több új, környezetbarát vállalkozást magában foglaló iparstruktúra felé történő elmozdulás motiválása meghatározó szempont a regionális gazdaságfejlesztésen belül. Előnyt élveznek az anyag- és energiatakarékos, hulladékminimalizálásra törekedő fejlesztések.

Szintén a fenntarthatóság elvének érvényesítéséhez járulnak hozzá a széleskörű partnerség alapján kialakított, a társadalom és a gazdaság minél szélesebb rétegeinek együttműködése eredményeként megvalósított komplex, hosszú távú fejlesztési programok. Ide sorolhatók a települési környezet, épített környezet, örökségvédelem területén megvalósított fejlesztések, a korábbi és jelenlegi ipari tevékenység okozta károk helyreállítását célzó eszközök, valamint a magán- és közszféra igényeit egyaránt figyelembe vevő fejlesztések.

A közlekedési fejlesztések azzal erősítik a fenntarthatóságot, hogy az útfelújításokkal, a közösségi közlekedés támogatásával, a kerékpáros közlekedés fejlesztésével csökkentik a környezetszennyezés több formáját, a levegőszennyezést, zaj- és rezgésterhelést, növelik a közlekedésbiztonságot.

A környezetvédelmi beruházások a fenntartható környezet és vidékfejlesztés szem előtt tartásával olyan fejlesztéseket támogatnak, melyek révén csökken a környezetbe jutó, terhelő kibocsátások mennyisége, lehetőség nyílik a környezeti károk felszámolására, valamint a környezettudatos szemlélet terjesztésére.

A környezet fenntartható fejlesztésének kiemelkedő területe – nem önálló fejlesztési irányként – a helyes energiagazdálkodás elterjesztése, a pazarló energiafogyasztás visszaszorítása, egészséges és biztonságos környezet megteremtése, ahol a különböző célú épület-felújítási, -rekonstrukciós fejlesztések energiatakarékosan és esetleges azbesztmentesítéssel kiegészítve valósíthatók meg.

A Közép-dunántúli Operatív Program végrehajtása során megvalósítandó egyes beavatkozások, kiemelten az integrált városfejlesztési műveletek – koherenciában a 2006/32 EK irányelvvel, az Unió Energiahatékonysági Akciótervének 6. prioritásával és a 1080/2006-os ERFA rendelet 7. cikkével – kiemelten támogatják az energiahatékonysági és -takarékosági beruházásokat, azon belül a több családos lakóházak és a hatósági vagy nonprofit szolgáltató tulajdonában lévő, az alacsony jövedelmű háztartások, vagy a különleges szükségletekkel rendelkezők számára lakóhelyül használt épületek megújítását.

Szinergikus hatások kiaknázásának feltételei

A prioritási tengelyek keretein belül tervezett beavatkozási területek hatása akkor multiplikálható, a lehetséges szinergikus hatások akkor kerülhetnek kiaknázásra, ha a beavatkozások összhangban vannak egyrészt az ágazati programok, másrészt az érintett regionális programok beavatkozásaival.

A beavatkozások összehangolása kiemelten fontos egyrészt a Balaton térségét érintő fejlesztések esetén a Dél-dunántúli és Nyugat-dunántúli régiókkal, másrészt a Közép-dunántúli régió határán átnyúló, interregionális fejlesztések vonatkozásában az érintett régióval. A Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben megvalósuló fejlesztések kizárólag a mindenkor hatályos, BFT által elfogadott, legitim Balaton Fejlesztési Stratégiában foglaltakkal összhangban támogathatók.

A KDOP beavatkozásainak hatékonyságát javítja a különböző operatív programok egymást erősítő fejlesztéseinek összehangolt megvalósítása, amely elemek integráltan, ún. zászlóshajó projekteként kerülnek megtervezésre. A zászlóshajó programok olyan kiemelt fejlesztési területek, amelyek egyes különösen fontos ágazatokat, térségeket vagy társadalmi csoportokat érintő problémákra adnak választ. Ezek a programok nem a kiterjedésük vagy a pénzügyi nagyságrendjük miatt fontosak, hanem azért, mert a célcsoportok számára jól megjeleníthetőek. A zászlóshajó programok komplex problémákra kínálnak választ. A szükséges beavatkozások megalapozásához önálló komplex keret-dokumentumok kidolgozására kerül sor. Az ilyen módon meghatározott beavatkozások az operatív programokban, azok szerves részeként kerülnek megtervezésre. A zászlóshajó programok komplex program-elemeinek, projektjeinek koherens megvalósítását az operatív programok kétéves megvalósításához készül akciótervekben rögzítendő speciális kiválasztási (előnyt adó, garanciát tartalmazó) kritériumok vagy eljárásrendek biztosítják. Így a zászlóshajó programok kapcsolódó elemei, projektjei a KDOP és a hozzá kapcsolódó végrehajtási intézményrendszer (irányító hatóság és közreműködő szervezetek) keretein belül valósulnak meg.

Az operatív programok beavatkozásainak hatékonyságát, az egymást erősítő fejlesztések integrált megvalósítása zászlóshajó projektként segíti például:

- XXI. század iskolája program;
- Gyermekesély program;
- Akadálymentes Magyarország program;
- Versenyképességi pólus program;
- Balaton 12 hónapon át program;
- Európa termálmedencéje program.

Területiség és a területi szempontok érvényesítése a területi kohézió erősítése érdekében

A területi kohézió érvényesítése érdekében a fejlesztéspolitika minden szakterületén, illetve a tervezés, a végrehajtás, a projektfejlesztés, a nyomon követés és az ellenőrzés minden szintjén kiemelt jelentőségű a térségi gondolkodás és a területi szemlélet alkalmazása. A regionális OP-ok területi logikája miatt e téren az ágazati OP-knál is nagyobb szerep hárul. A KDOP céljainak megvalósítása során kiemelkedő figyelmet kell fordítani az ÚMFT horizontális politikájának megfelelően a (1) területi kohézió céljainak és a (2) területiség horizontális elvének (területi szemlélet, területi fókuszok, területi integráltság, térhasználati elvek) érvényesítésére. Ennek megfelelően a KDOP az ÚMFT területi kohézió célját és a területiség elvét horizontálisan érvényesíti, a vonatkozó ÚMFT üzeneteket átveszi, valamint kiemeli, és specifikus kiegészítésekkel látja el a KDOP beavatkozási logikája szempontjából kifejezetten releváns elemeit.

A területiség elvének figyelembevétele azt jelenti, hogy az operatív program, illetve prioritástengelyeinek, műveleteinek és projektjeinek tervezése, megvalósítása, értékelése és nyomon követése folyamán különös figyelmet kell fordítani a területiségre, biztosítva annak tényleges érvényesülését. Ez magában foglalja: a megfelelő szakértelem biztosítását; a méréshez szükséges adatgyűjtés kialakítását; az elv alkalmazását és számonkérését a konkrét akciótervek kidolgozásánál, nyomon követésénél és értékelésénél; valamint a projektek fejlesztésénél, elbírálásánál, hatásértékelésénél; továbbá a területi célok és elvek képviselőit a programvégrehajtás intézményrendszerében és monitorozásában.

A KDOP fejlesztéseknek illeszkedni kell az ÚMFT-ben rögzített országos területpolitika célrendszeréhez, illetve igazodni kell a térség, illetve táji rendszerek adottságaihoz. Ezért az alábbi kritériumrendszerhez illeszkednie kell a konvergencia célterületen megvalósuló KDOP fejlesztéseknek:

- Decentralizációs törekvések a konvergencia célterület gazdasági, innovációs és művelődési-kulturális súlypontjainak kialakítása;
- A konvergencia célterület leghátrányosabb helyzetű térségeinek felzárkóztatása, kedvezőtlen társadalmi-gazdasági mutatóik javítása;
- A városhálózat kapcsolatrendszereinek kibontakozása, a városok vidéküket kiszolgáló funkcióinak megjelenése, a városi társadalmi-környezeti problémák kezelése;
- A vidékies térségek új sajátos és fenntartható funkcióinak bevezetése, kibontakozása;
- Egyes ágazatok saját területi prioritásainak érvényesítése.

A Közép-dunántúli régió területi és településfejlesztési fókuszaiban a növekedési társközpontok (Székesfehérvár, Veszprém), a regionális decentrumokként működő megyei jogú városok (Tatabánya, Dunaújváros), valamint az innovációra leginkább alkalmas középvárosok állnak.

Térségi szinten:

- a szocialista iparosítás gazdasági, szociális és környezeti örökségével küzdő,
- a leszakadóban lévő vagy stagnáló - egyes területeken aprófalvas településszerkezetű -, elsősorban agrárhagyományú,

- az országos szinten is kiemelt fejlesztési kategóriát alkotó térségek, valamint a speciális természeti, táji elemekkel bíró, jelentős turisztikai vagy nagy gazdasági növekedési potenciállal rendelkező térségek (Balaton, Dunakanyar és Velencei-tó térsége, középhegységek (Bakony, Vértes, Gerecse), 8-as főút térsége) fejlesztése kiemelt feladat.

A regionális OP térhasználati elvek alkalmazása garantálja a fejlesztések fenntartható, értékmegőrző, esélyegyenlőséget szolgáló, biztonságos, hatékony területhasználatát és térszervezését. Ezért a fejlesztések szolgálják:

- a barnamezős területhasználatot,
- a közkinccsel képező természeti és kulturális értékek, illetve a közszolgáltatások elérhetőségét, hozzáférhetőségét és akadálymentesítését,
- esélyegyenlőséget, fenntarthatóságot, értékmegőrzést, biztonságot érvényesítő telephelyválasztást, területi közigazgatás és a közszolgáltatás-szervezést,
- a helyi erőforrások hatékony és fenntartható kihasználását,
- a helyi környezettudatosság elmélyítését, a táji értékek iránti felelősségérzet erősítését,
- a mindennapos utazásra fordított idő csökkentését, az utazási idő hasznosítását, az utazás biztonságát és fenntarthatóságát, az egyéni motorizált közlekedés csökkentését, a közlekedés és áruszállítás környezeti, műszaki, közbiztonsági kockázatának csökkentését.

Európai Területi Együttműködés

„Az OP célkitűzéseit jól kiegészíti(k) az „Európai Területi Együttműködés” kezdeményezés keretében a szomszédos országokkal való együttműködésben kidolgozásra és 2007-2015 között megvalósításra kerülő operatív programok, melyek egyik fő célja a határmenti területek felzárkóztatása. Az OP és az ETE OP(-k) közötti komplementaritás azon nyugszik, hogy az ETE OP(-k)ban lényeges a határon átnyúló hatás (pl. egy támogatott közút fejlesztés keresztezze a határt), és a támogatott fejlesztésekben egy határon túli, támogatásban részesülő partnernek is részt kell vennie. Az OP és az ETE OP(-k) közötti koordinációt biztosítja továbbá a Regionális Fejlesztési Tanács és munkaszervezete, amely mindkét program tervezésében közreműködik, valamint az is, hogy az OP felügyeletét ellátó Irányító Hatóság és az ETE OP-k hazai koordinációját ellátó Nemzetközi Együttműködési Programok Főosztálya között a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség keretein belül intézményesített az együttműködés.

Az OP-hoz kapcsolódó ETE OP(-k): HU-SK OP

Az innovációs szemlélet és innovatív megoldások elterjedésének, valamint az újszerű és kísérleti megközelítések alkalmazásának ösztönzése

A lisszaboni stratégia értékelése szerint a célok érvényesítésének egyik legnagyobb kihívása az innováció területi dimenzióinak kezelése, a regionális szintű innovációs tevékenységek ösztönzése. Az innovációt ezért a KD OP-ból finanszírozott környezeti, társadalmi, gazdasági tevékenységnek bátorítania kell.

E tevékenységek jellege:

- Kísérleti fejlesztési módszerek, eszközök, eljárások, ill. jó gyakorlatok adaptációja;
- Kísérleti menedzsmenti, hálózati, partnerségi és disszeminációs együttműködések;
- Városok közötti nemzetközi partnerség építés gazdaságfejlesztés és innováció témakörében új módszerek, technikák, stb. alkalmazásával.

Általános innovációs, valamint újszerű és kísérleti megközelítések fókuszait, érintett fejlesztési területeket prioritástengelyek leírásánál jelöljük indikatív művelettípusként. A régió adottságai és a fejlesztési elképzelések jellege alapján elsősorban a regionális fejlesztéspolitika előzményekkel nem rendelkező területeit vették figyelembe a kiválasztásnál.

„Gazdasági Változás Régiói” kezdeményezés

Az **Európai Bizottság** által **2006-ban** elindított „Gazdasági Változás Régiói” kezdeményezés keretében az Irányító Hatóság elkötelezi magát arra, hogy – **amennyiben az aktuális lesz** :

- a) Biztosítja a szükséges feltételeket ahhoz, hogy üdvözli a regionális OP programozási folyamatában azon hálózatok eredményeire építő innovatív intézkedéseket, amelyekbe a régió bekapcsolódik.
- b) Tájékoztatást ad az Éves Jelentésben azon regionális akciók megvalósításáról, amelyeket a régió a „Gazdasági Változás Régiói” kezdeményezés keretében elvégzett **hálózati tevékenységek tapasztalatainak beépítéseként indít el.**

A célok és prioritási tengelyek közötti logikai kapcsolat bemutatása

4.3 Az Operatív Program céljaihoz rendelt indikátorok

Javasolt indikátorok stratégiai cél szinten:

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor	Alap	Cél	Adat-forrás	Gyakoriság
				2015		
Stratégiai cél, hogy a Közép-dunántúli Régió a gazdasági-társadalmi innováció, az állandó megújulás elemeinek hatékony alkalmazásával a magyar régiók közötti kiváló gazdasági helyzetét és jövedelem-termelő képességét megőrizze.	Hatás	A régió 1 főre jutó GDP-jének növekedése (eFt/fő)	1.933 (2004. évi)	2.976 (folyó áron)	KSH	évente
	Hatás	Foglalkoztatottsági ráta (15-64 éves korosztály) a régióban (%)	60,3 (2004.évi)	61,3	KSH	évente

Javasolt indikátorok az Operatív Program specifikus céljaihoz és az ezekből eredő prioritási tengelyekhez:

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor	Alap	Cél 2015	Adat-forrás	Gyakoriság
Specifikus cél: Innovatív és versenyképes gazdasági környezet kialakítása	Hatás	A regionális OP beavatkozásainak hatására a vállalati szektor által előállított Bruttó Hozzáadott Érték (BHÉ) növekedése (mFt)	0	54.000	KSH/APEH	évente
	Magindikátor	A támogatások hatására létrehozott főállású új munkahelyek száma	0	260	IH/KSZ	évente
Prioritási tengely: Regionális gazdaságfejlesztés	Magindikátor	Támogatás által indukált beruházások nagysága (mFt)	0	9.600	Kedvezményezett	évente
Specifikus cél: A régió turisztikai potenciáljának gazdagítása	Hatás	A szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás ágazat által előállított Bruttó Hozzáadott Érték növekedése a regionális OP beavatkozásainak hatására (mFt)	29.763 mFt, 2004., folyó áron	2.976 növekedés	Kedvezményezett	évente
	Magindikátor	A támogatások hatására létrehozott főállású új munkahelyek száma	0	320	IH/KSZ	évente
	Eredmény	1000 állandó lakosra jutó vendégéjszakák számának növekedése a kereskedelmi szálláshelyeken	2.212 (2004. évi)	221 növekedés	KSH	évente

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor	Alap	Cél 2015	Adatforrás	Gyakoriság
<p>Specifikus cél: A régió település-hálózatának fenntartható fejlesztése</p> <p>Prioritási tengely: Fenntartható település-fejlesztés a Közép-dunántúlon</p>	Hatás	A rehabilitált terület komplex aktivitási mutatójának települési átlaghoz való közelítése (az átlag százalékában kifejezve)	2007. évi éves jelentésben	75%	IH/KSH és önkormányzat	évente
	eredmény	A támogatások hatására létrehozott főállású új munkahelyek száma	0	230	IH/KSZ	évente
	eredmény	A fejlesztések által érintett lakosság létszáma (fő)	0	675.000	IH/KSZ	évente
	eredmény	A rehabilitált területen újonnan letelepült vagy szolgáltatást nyújtó szervezetek, vállalkozások száma (db)	0	50	KSH/APEH	évente
<p>Specifikus cél: Regionális kohézió erősítése környezeti és közlekedési infrastrukturális beruházásokon keresztül</p> <p>Prioritási tengely: Helyi és térségi környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra fejlesztés</p>	eredmény	A támogatott projektek keretében EU-s kritériumoknak megfelelő szennyvízkezeléssel ellátott lakosok száma (fő)	0	5.600	IH	évente
	eredmény	Kistérségi központot közúton és tömegközlekedéssel 15/20/30 percen belül elérők számának növekedése (1000 fő)	0	2007.-ben kerül meghatározásra	IH/KSZ	évente
<p>Specifikus cél: Hatékony és megújulni képes humán erőforrásháttér</p> <p>Prioritási tengely: Humán infrastruktúra fejlesztés</p>	hatás	A minimális tudáskritériumoknak eleget nem tevő tanulók arányának csökkenése azokban az iskolákban, ahol ezen tanulók aránya több mint 50 % (%)	2007. évi éves jelentésben	20% csökkenés	Országos kompetencia mérés	évente
	eredmény	Minőségi járóbeteg szakellátásban ellátottak számának növekedése (a fejlesztéssel érintett szakrendelések esetén)	45-50000 fő, 2005. évi adat	55-60000 fő	Egyedi felmérés	évente
	eredmény	Szociális ellátással elért lakosság számának növekedése (fő)	0	2007. évi éves jelentésben	IH/KSZ	évente

Javasolt indikátorok az Operatív Program horizontális szempontjaihoz:

Célkitűzések	Indikátor típusa	Indikátor	Alap	Cél	Adat-forrás	Gyakoriság
Horizontális mutatók	Magindikátor	A program hatására teremtett főállású új munkahelyeken foglalkoztatott nők száma (fő)	0	360	IH	évente
	Magindikátor	A program hatására teremtett főállású új munkahelyeken foglalkoztatott hátrányos helyzetűek száma (fő)	0	240	IH	évente
	eredmény	Fejlesztett nevelési-oktatási intézményekben tanuló hátrányos helyzetű gyermekek száma (fő)	0	2007. évi éves jelentésben	IH	évente
	eredmény	A támogatott projektek eredményeként elért energiamegtakarítás értéke (TJ)	0	2007. évi éves jelentésben	IH	évente

Támogatott projektek megvalósulásának aránya [az eldöntött (pozitív támogatási döntés) fejlesztések és a ténylegesen (lezárt projektekben) megvalósított fejlesztések aránya]

Cél (2015): 100%

4.4 Partnerségi folyamat

Az operatív programok társadalmi egyeztetésének lebonyolítása

Az operatív programokat a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség 2006. október 16-án bocsátotta társadalmi egyeztetésre, egyidejűleg azzal, hogy mind a 15 programot elérhetővé tette a honlapon, a www.nfh.hu oldalon. Társadalmi vitára 14 operatív program került, a Végrehajtás operatív programot kivéve az összes. A véleményeket november 8-ig fogadta be az Ügynökség.

A partnerségi egyeztetés módszertana az Új Magyarország Fejlesztési Terv vitája során alkalmazott eszközökön alapult. Az Ügynökség mintegy 4000 partnerszervezetet – köztük szakmai, érdekképviseleti és civil szervezeteket, a gazdaság és a tudományos élet képviselőit – kért fel közvetlenül postai vagy elektronikus levélben az egyeztetésben való részvételre. A társadalmi vita nyitott volt, hiszen az Ügynökség honlapjáról bárki letölthette az operatív programokat a hozzájuk tartozó kérdőívvel együtt, és véleményét azt operatív programonként létrehozott e-mail címre elküldhette.

Az egyeztetés bázisát egy elektronikus, strukturált kérdőív adta, amely technikailag megkönnyítette a beérkező vélemények feldolgozását és beépítését. Összesen csaknem 1350 szervezet juttatta el véleményét az elektronikus kérdőívek segítségével, valamint esszé formájában, amelyek az átláthatóság érdekében bárki számára megtekinthetők voltak a honlapon. A legtöbb vélemény – közel 350 – a Társadalmi megújulás operatív programra, 150 a Közlekedés operatív programra érkezett.

Az Ügynökség ezen felül mind az ágazati, mind a regionális operatív programok megvitatására egyeztető fórunsorozatot szervezett az érintett szaktárcák képviselőinek és a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület illetékes tagjának részvételével. A fórumokra meghívott szervezetek körét az a közel 4000 partnerszervezetet számláló adatbázis szolgáltatta, amely valamennyi tervezési egység – minisztériumok, országos hatáskörű hivatalok és a regionális fejlesztési tanácsok – partnereit foglalja össze. Az egyes ágazati vitafórumokra kb. 20-25, a téma szempontjából meghatározó véleményformáló szociális, szakmai, tudományos és civil szervezet kapott meghívót. Az egyeztető fórumok időpontjait a honlapon feltüntettük, és azon szervezetek jelentkezését is elfogadtuk, amelyek meghívót előzetesen nem kaptak. A közel 2 órára tervezett beszélgetések mindegyikéről szerkesztett emlékeztető készült, amely az Ügynökség honlapján ugyancsak elérhető. Az egyes operatív programokat a kiemelt makrofórumok, többek között az Országos Érdekegyeztető Tanács – amelynek a döntéshozó Nemzeti Fejlesztési Bizottságával az NFÜ rendszeresen ülésezik –, a Gazdasági és Szociális Tanács, a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Környezetvédelmi Tanács, az Országos Területfejlesztési Tanács, valamint a 2006. szeptember 5-én megalakult Nemzeti Fejlesztési Tanács is napirendjére tűzte. A regionális operatív programok megvitatására a regionális fejlesztési tanácsok ülésein került sor a régióközpontokban. A tanácsüléseken elhangzott véleményeket, javaslatokat hangfelvétel rögzíti, az elkészült jegyzőkönyvek a

honlapról letölthetők. Az ágazati regionális és makrofórumok mellett a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület folyamatosan egyeztetett az operatív programok tartalmi elemeit illetően.

A határidőig beérkezett vélemények mindegyikét táblázatos formában, az adott operatív program struktúrájának megfelelően dolgozta fel az Ügynökség. Az így elkészült táblázatokban található hozzászólásokhoz az adott témáért felelős tervezési egységek készítették el a választervezeteiket, feltüntetve, hogy a javaslat elfogadott, elutasított, vagy részben befogadható-e. Az egyes javaslatok végleges sorsát mind az ágazati, mind a regionális operatív programok esetében először az Operatív Program Tárcaközi Koordinációs Bizottságok tárgyalták meg, majd a Tervezési Operatív Bizottság döntött.

A beérkezett vélemények és javaslatok elbírálását követően a véleményező szervezetek személyre szóló válaszleveleket kaptak.

A KDOP tervezési és egyeztetési folyamata

A Közép-dunántúli régióban a tervezési munka a 2002. óta teljes körűen felállt, 2004. őszén megújított 9 tematikus munkacsoport és a Regionális Munkacsoport kereteiben zajlott. A tematikus munkacsoportok a Regionális Fejlesztési Tanács szakmai feladatait látják el, meghívott tagjai témában jártas és elismert régiós szereplők, számuk mintegy 200 fő.

A régiókban 2004. végén megindult, széles regionális szakértői bázisra építő tervezési munka a Közép-dunántúl számára sorrendben egy, a korábbi fejlesztési stratégiát messzemenően figyelembe vevő KD-OP megalapozó vitaanyag elkészítésével kezdődött, majd hat tematikus szegmens mentén Stratégiai Programok kialakításával folytatódott, végezetül magának a Közép-dunántúli Operatív Programnak az elkészítésével járt.

A 2005. június végére elkészült, regionális OP-vitaanyagként nyilvánosság elé került provizórikus anyag a helyzetelemzéstől a prioritás- és intézkedésrendszerek kifejtésének szintjéig vázolt fel egy lehetséges regionális OP tartalmi alternatívát. A cél- és eszközrendszer összeállításánál a régió fejlesztése szempontjából a regionális szakértők a teljesség igényére törekedtek, az úgynevezett „maximális tervezés” elveit tartották szem előtt.

A tervezői munka 2005. ősze óta teljes körűvé vált, hat tématerület vonatkozásában magába foglalta a teljes, ágazati és regionális operatív programokból támogatható fejlesztési elképzeléseket. Az így elkészült anyagok a regionális OP-kra vonatkozó szűkítő tényezők folyamatos alakulásával, módosulva épültek be a KDOP aktuális dokumentumába. E területek az alábbiak:

- Agrár- és vidékfejlesztés,
- Környezetvédelem és infrastruktúra,
- Humán erőforrás fejlesztés,
- Gazdasági versenyképesség,
- Intra- és interregionális kapcsolatok fejlesztése, illetve
- Turizmusfejlesztés.

Az így létrejött Közép-dunántúli stratégiai programrészek alapozták meg a KDOP fejlesztési területeinek kidolgozását.

Bár a KDOP teljes körű társadalmasítása az ágazati és a régiós OP-k világos elhatárolása után, 2006. október 16-án kezdődött meg, az egyeztetési folyamat törvényi előírásán túl a programok- programelemek helyi szándékokat mindinkább tükröző pontosítási igénye okán a fentiekben röviden bemutatott terveket számos egyeztetés, fórum, tematikus és területi szintű munkamegbeszélés keretében vitatták meg és alakították ki.

A tervezési időszakot 2004. évi kezdetektől átfogó partnerségi folyamat kíséretével megszületett KDOP egyes munkarészeinek készítése és véleményezése az alábbi partnerségi szintereken zajlott:

- térségi szereplőkkel folytatott egyeztetések, beszámolók és regionális szintű rendezvények keretében, 2005. évtől az NFT Házhoz Jön tanácsadói hálózat bevonásával,
- a KD RFT munkabizottságai keretében,
- ágazati, szakmai szervezetekkel regionális - ágazati egyeztetések során (gazdaság, közlekedés, agrárium, turizmus, egészségügy-szociális ügyek, oktatás-foglalkoztatás, környezetvédelem),
- végezetül a regionális munkacsoport (RMCS) értékelő tevékenységével és a Közép-dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács (KDRFT) jóváhagyásával.

A KDOP partnerségi folyamatában beérkezett közel 400 szakmai vélemény mintegy 2/3-a – legalább részben – elfogadásra került, több mint 1/3-a pedig ténylegesen az OP szövegébe is beépült.

Általánosságban elmondható, hogy a program kedvező fogadtatásra talált, a véleményt adók egyetértettek a fő stratégiai irányokkal, célokkal.

4.5 Az Ex-ante értékelés összefoglalása

A KDOP 2006. júniusában megkezdett ex ante értékelésének eredményeként a dokumentum jelentős tartalmi és szerkezeti változásokon ment keresztül. Az ex ante értékelés eredményeinek főbb megállapításai a következők:

A dokumentum formai szempontból sokat fejlődött, de jelen változatában – a már végrehajtott tömörítések és rövidítések ellenére – továbbra is meghaladja az optimálisnak tekinthető mértéket.

A tervezők törekedtek a terjedelem csökkentésére, ugyanakkor főként az ágazati és regionális operatív programok végső lehatárolási döntéseinek eredményeként régiós kompetenciába kerülő területek a helyzetelemzéstől az indikatív művelettípusokig történő levezetése több helyen is jelentősen bővítette a tartalmat, így összességében nem tette lehetővé a jelentős rövidítést.

A program szerkezeti felépítése, a fejezetek egymásutániséga alapvetően megfelelő. Stílusát tekintve a KDOP alapvetően követhető és jól olvasható, a megértést – különösen a Helyzetelemzés fejezetben – nagyszámú ábra, térkép és táblázat segíti.

A helyzetelemzés tematikusan teljes körű, megállapításainak alátámasztottsága, illetve az EU-s adatokkal való összehasonlítás mértéke azonban nem teljes körű.

A dokumentum erőssége, hogy tartalmaz helyzetértékelési összefoglalót SWOT formátumban, amely a tervezés során folyamatosan fejlődött, azonban megállapítható, hogy egyes vonatkozásaiban – például a könnyebb áttekinthetőségben és a külső-belső kategóriák markánsabb elkülönítésében – esetleg fejleszthető lenne.

Ugyan a tervezés törekedett a minél teljesebb körű adat-alátámasztottságra, és a nemzetközi összehasonlíthatóságra, ez egyrészt módszertani, statisztikai (egyes területeken nem volt elegendő elérhető adat, vagy mutatószám), másrészt tartalmi okokból (több helyütt inkább a hazai átlaghoz viszonyított helyzetet volt célszerű bemutatni) nem lehetett teljes.

A programban meghatározott stratégiai cél a program hatóköre szempontjából megfelelőnek mondható, a célrendszer elemeinek konzisztenciája megfelelőnek tekinthető. A célrendszer logikai felépítése kapcsán pozitívumként értékelhető a specifikus célok és a prioritások közötti egyértelmű megfeleltetést lehetővé tévő kapcsolat.

Az értékelés szerint a KD OP-ban kifejtett célok és prioritások az EU-s (Lisszaboni célok, CSG), illetőleg a magyar (ÚMFT, OFK, OTK) magasabb rendű stratégiai célokkal koherensek.

A stratégia keretében az egész programra egységesen vonatkoztatott horizontális szempontok leírása alapvetően megfelelőnek tekinthető.

Az értékelők az OP partnerségi folyamatát széles körűnek és relevánsnak értékelték, amit a partnerségi fejezet is részletesen taglal. .

Az ex-ante értékelők megállapították, hogy a program indikátorrendszerének kidolgozása során a tervezők szemmel láthatóan törekedtek a hatások minél szélesebb körét lefedő mutatórendszert kidolgozni. A rendszer azonban jelen állapotában belső koherenciáját és definiáltságát tekintve további fejlesztésre szorulhat.

Az operatív program végleges változatába a tervezők – a fenti értékeléssel összhangban – jóval kevesebb, ugyanakkor koherensebb és egyértelműbben definiált indikátort építettek be, melyek alapvetően jól mérhetővé teszik a célok elérését.

Az értékelők kitértek arra is, hogy a beavatkozási területek leírása jól követhető, a célkitűzések, a célcsoport, az indoklás és a várható eredmények mellett a lehatárolások, területi szempontok és a forrás-flexibilitás mértéke is bemutatásra kerül, de az egyes prioritásokhoz tartozó művelettípusok bemutatása az egyértelműség javítása érdekében részletesebb kifejtést igényel.

Az értékelői javaslat eredményeként a tervezők röviden kifejtették az egyes beavatkozási területek tartalmát, a művelettípusokat viszont csak indikatív felsorolás szintjén lehetett

megjelenteni az Európai Bizottság és a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség elvárásai alapján – további részletezettségre az Akciótervek szintjén nyílik majd lehetőség.

Az értékelői javaslatokat is figyelembe vevő végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseket leíró fejezet néhány kisebb pontosítandó kérdéstől eltekintve teljesnek mondható.

Összességében elmondható, hogy a program a magasabb szintű szabályozókkal koherens, belső szerkezete, felépítése konzisztens, a tervezett intézkedések a kitűzött cél elérését biztosítják.

4.6 A Stratégiai Környezeti Vizsgálat eredményei

Hivatalos nyilatkozat a KDOP stratégiai környezeti vizsgálatáról

Az OP jelen fejezete az OP stratégiai környezeti vizsgálatához kapcsolódóan összefoglaló ismertetést ad arról, hogy a környezeti szempontok hogyan kerültek beillesztésre a Közép-dunántúli Operatív Programba, hogy a környezeti jelentés, a konzultáció során kifejtett vélemények, valamint a határon átnyúló hatások vizsgálatának eredményei miképpen kerültek figyelembe vételre az operatív program tervezése és elfogadása során. Továbbá, hogy milyen okok indokolták az elfogadott programba került alternatíva választását a szóba került egyéb ésszerű alternatívák ismeretében. Ezeken túl bemutatásra kerül, hogy milyen intézkedéseket határozott meg az OP a környezeti szempontokhoz kapcsolódó nyomonkövetéssel kapcsolatban.

Jelen fejezet egyúttal az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Kormányrendelet 11. paragrafusa (valamint az Európai Parlament és a Tanács 2001. június 27-i bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2001/42/EK Irányelve 9. cikke) értelmében a Magyar Köztársaság Kormányának az elfogadott operatív program tekintetében tett hivatalos nyilatkozattétele is.

Az OP stratégiai környezeti vizsgálatának menete

A fenntarthatóság és a környezeti szempontok érvényesítésének elősegítése céljából és a jogszabályi előírások (az Európai Parlament és a Tanács 2001/42 EK irányelve – a továbbiakban Irányelv –, valamint annak hazai jogszabályi adaptációját jelentő 2/2005 (I. 11.) Kormányrendelet „Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról” – továbbiakban Kormányrendelet) teljesítése érdekében az Nemzeti Fejlesztési Hivatal (a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség - továbbiakban NFÜ - jogelőd szervezete) gondoskodott az operatív programokra vonatkozó stratégiai környezeti vizsgálatok (SKV) elkészítéséről. A környezeti vizsgálat célja volt, hogy az ex-ante értékelőkkel és a társadalmi partnerekkel együttműködve elősegítse az ÚMFT operatív programjainak készítése során a környezeti és komplex fenntarthatósági szempontok integrálását, érvényesítését.

Az SKV folyamatban különös hangsúlyt helyeztünk a partnerségre, illetve a partnerek tájékoztatására, valamint a partnerek véleményének tervezőkkel való megismertetésére és megtárgyalására.

Az SKV folyamat végigvitelére az OP-k elkészítéséért felelős NFÜ nyílt közbeszerzés keretében a Respect Kft. által vezetett konzorciumot⁹ választotta ki.

Az SKV jelentésnek a Kormányrendelet 4. melléklete (és az Irányelv 1. melléklete) alapján kidolgozott tematikája 2006. június 15. és július 17. között a hivatalos és társadalmi partnerek által véleményezhető volt (a Kormányrendelet 7. § szerint), illetve 2006. június 19-én partnerségi fórum keretében megvitatásra is került. A Kormányrendelet 3. melléklete által meghatározott hivatalos szervek, valamint a meghívott civil és tudományos szervezetek, illetve kormányzati szervek képviselői részt vettek a fórumon, és egy részük írásban is élt a véleményezés lehetőségével.

Az SKV-t az elfogadott módszertan és tematika szerint a tervezőkkel történt dokumentált egyeztetések segítették.

A Közép-dunántúli OP készítésekor a hivatalos, államigazgatási, valamint a társadalmi partnerek több alkalommal kaptak lehetőséget véleményük, ezen belül különösen környezeti-fenntarthatósági szempontú véleményeik kifejtésére, illetve ezeknek a tervezők felé történő közvetítésére:

- A Közép-dunántúli OP első társadalmi partnersége során (2006. október 18. - november 8., a társadalmi partnerek környezeti véleményeik beépüléséről 2007 február 14-től - május 31-ig névre szóló levélben tájékoztatást is kaptak)
- Az ex ante értékelés folyamatában (hivatalos és államigazgatási partnerek bevonásával)
- Az SKV értékelés folyamatában (az SKV-t végzők több civil szervezettel álltak kapcsolatban)
- Az SKV jelentés és az alapját képező OP konzultációja során (2006. november 15 - december 14, amelyben valamennyi társadalmi szereplő számára nyitott volt a lehetőség, továbbá az érintett környezetvédelmi civil és kormányzati szervezetek külön célzott felkérést is kaptak a részvételre).

Az említett egyeztetési folyamatok mindegyikének az OP október 16-i verziója képezte az alapját. A fenti egyeztetések lezárulása után az OP-ba beépültek azok megállapításai.

Az elkészült SKV jelentésről a vizsgálat alapját képező KDOP verzióval együttesen 2006. november 15-től 30 napos konzultációra került sor a Kormányrendelet 8. §-a és az Irányelv 6. cikke alapján, a jogszabályok által meghatározott hivatalos, illetve kibővített társadalmi és civil partnerek körében, továbbá a teljes nyilvánosság által is hozzáférhetően (a Kormányrendelet 8.§ (5) alapján) az NFÜ honlapján és egy országos napilapban meghirdetve. Az SKV konzultációja során a társadalmi partnerek számára az NFÜ több csatornás egyeztetési lehetőséget biztosított, részben az NFÜ saját honlapján, részben egy e célra létrehozott internetes felületen. Az KDOP esetében 2006 november 30-án Budapesten egy összevont regionális fórum, 2006. november 29-én Székesfehérváron pedig egy helyi fórum

⁹ A konzorcium további tagjai: Budapesti Corvinus Egyetem (Környezetgazdaságtani és Technológiai Tanszék, valamint a Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék), Környezettudatos Vállalatirányítás Egyesület és a BFH Európa Kft.

is megrendezésre került, a Kormányrendelet által meghatározott körben, kiegészítve további társadalmi szervezetekkel.

Az SKV folyamata során beérkezett észrevételek megerősítették az SKV-t végzők észrevételeit, egyben ki is egészítették azokat. Az SKV készítői a jelentést a konzultáción beérkezett véleményekkel bővítették, majd a kibővített verziót megvitatták a tervezőkkel. Ezen egyeztetéseket követően véglegesített OP-k kerültek benyújtásra a Bizottságnak. A program benyújtása után az NFÜ nyilvánossá tette a végső jelentést és annak összefoglalóját a honlapján (www.nfu.gov.hu) A végső környezeti jelentésből világosan bemutatja azt is, hogy hol és hogyan változott az OP az SKV hatására.

Összefoglaló ismertetés arról, hogy a környezeti szempontokat hogyan illesztették be a programba

Az SKV jelentések részét képezték az SKV ajánlásokra adott tételes tervezői válaszok. A dokumentum „A Közép-dunántúli Operatív Program környezeti vizsgálata - 2. jelentés”, amely elérhető az NFÜ honlapjáról.

A jelentés legfontosabb megállapításai és azok figyelembevételével kapcsolatos tervezői válaszok a következők:

Vélemények, javaslatok	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
<p>Az innovációs tevékenységek támogatása során akcióterv szinten preferálandók az MTA VAHAVA programjának céljait (esetleg is) megvalósító fejlesztések, amelyek környezeti és gazdasági eredményeket is jelenthetnek.</p>	<p>A javaslatot beépítettük. A VAHAVA projekt a klímaváltozásra adott válaszokat tartalmazza. A klímaváltozásra korlátozása ezzel koherenciában az OP-ban megjelent: a.) horizontális résznél - általánosan; b.) céloknál – értelemszerűen; valamennyi releváns helyen integráltan. c.) az OP-ban, a Bizottság kérésére (lásd budapesti Mandátumegyeztetés) megjelent az indikátorok közt: „A támogatott projektek eredményeként elért energia-megtakarítás értéke (TJ)” Külön elemként jelenítettük meg továbbá az értékelésnél - az értékelési tervről szóló részben: „az értékelés kiterjed az Operatív Program klímaváltozással kapcsolatos hatásaira (lehetőség szerint számba véve a kapcsolódó természeti, társadalmi és gazdasági költségeket és hasznokat is), hogy megalapozza a hatékony fellépést a klímaváltozás elleni küzdelemben” Ezen túlmenően az OP több prioritási tengelye is célzott művelet típusokat kapcsol a</p>

Vélemények, javaslatok	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
	<p>klímaváltozás korlátozását támogató intézkedésekhez.</p> <p>Többek között a 3. Intergált település-fejlesztésnél (housing, stb) és a 2. turizmus-fejlesztésnél (fenntartható turizmus, stb) is több helyütt épít az anyag a VAHAVA felvetéseire is.</p>
<p>Az akciótervekben kerüljön nevesítésre, hogy a támogatott projektek - különösen a közoktatási infrastruktúra-fejlesztések - esetén az OP preferálja a környezettudatosságot erősítő mellékhatású projekteket. Ahol az releváns és értelmezhető, az előremutató, anyag- és energiatakarékos, megújuló energiára alapuló infrastruktúra fejlesztések esetén fogalmazódjon meg elvárásként a demonstrációs hatás megjelenítése, illetve ezen tevékenység váljon a projektek disszeminációs kötelezettsége részévé, szorosan a környezeti jelentések közzétételének elvárásával együtt.</p>	<p>Megjelenítettük. A területiséget és kohéziót támogató horizontális résznél (lásd alul).</p> <p>Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy (ahogyan a megújuló energia, vagy a hulladékgazdálkodás kérdései, úgy) a környezettudatosság (is) elsősorban a KEOP-ban jelenik meg.</p>
<p>Szükséges a program megvalósítása, különösen az értékelés során a megfelelő nyilvánosság, azon belül a környezetvédelmi szociális partnerek megfelelő megszólítása.</p>	<p>A javaslatot elfogadtuk és beépítettük az OP-ba.</p> <p>A 7. Végrehajtási fejezet több dimenzióban is garanciális elemeket jelenít meg. (Többek között a partnerségre és a Monitoring Bizottságokra vonatkozó részekben).</p>
<p>A Közép-Dunántúlnak megvan az esélye arra, hogy Magyarországon azon erős ipari térsége legyen, ahol ehhez a kellően erős környezetvédelmi háttértudás, ezen keresztül pedig a megújulás készsége is megvan (Veszprémi Egyetem, cégek, szolgáltatók). A régióban megtalálhatók, elérhetők a potenciális partneri körök, amik eredményeként a régió az anyag-, és energiatakarékos, nagy hatékonyságú technológiák kifejlesztésében és elterjesztésében élen járhat. Ennek a lehetőségnek az ösztönzését a Legjobb Elérhető Technikákkal való megvalósítás, és a környezetorientált innováció, tanácsadás, képzés megvalósításával érheti el.</p>	<p>A javaslatot elfogadtuk és beépítettük az OP-ba.</p> <p>A 4.2.3 Horizontális szempontok - Részletezett fenntarthatósági szempontok részben: „Minden fejlesztésnél, különösen az infrastrukturális beruházásoknál előnyben kell részesíteni az energiaintenzitást csökkentő, az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást szolgáló, és/vagy megújuló energiaforrásokat hasznosító megoldásokat. Törekedni kell (a környezeti szempontból legelőnyösebb technológiák és eljárások, kiemelten a legjobb elérhető technológiák [BAT], illetve a megújuló energiaforrásokat hasznosító és energia-hatékonyságot javító technológiák alkalmazására. Ezeket a szempontokat mind a kiválasztás, mind az ellenőrzés/monitoring</p>

Vélemények, javaslatok	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
<p>Az operatív program megvalósításának fenntarthatósági szempontú nyomon követésére összehangolt program(ok) kialakítására van szükség. Az egyes operatív programok által érintett ágazatok és regionális szervezeti és döntési struktúrák figyelembe vételével kell kialakítani a megfelelő követő intézkedéseket tartalmazó programot</p>	<p>„során érvényesíteni kell.”</p> <p>A javaslatot elfogadtuk és beépítettük az OP-ba. A KDOP végrehajtási fejezete számos követő elemet integrál.</p> <p>Megjeleníti a horizontális politikák – köztük a fenntarthatóság – értékelését, és a fenntarthatósági minimum kritériumok alkalmazásának garanciális feltételeit a következők szerint:</p> <p>Az SKV nyomon követésére és implementációjának is erősítésére megjelent az OP-ban az Akciótervek és egyedi beavatkozások, nagyprojektek a horizontális célkitűzések – köztük a fenntarthatóság – érvényesüléséhez való hozzájárulásának előzetes értékelő vizsgálata (2006, 2008, 2010), valamint az operatív program horizontális céljai teljesülésének átfogó értékelése (köztük a fenntarthatóság) (2008, 2010, 2012).</p> <p>Útmutató készül a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és megkülönböztetés tilalma célok horizontális érvényesítése érdekében, és a KDOP végrehajtása során az NFÜ folyamatosan keresni, díjazni, és terjeszteni fogja a legjobb gyakorlatokat.</p> <p>A műveletek kiválasztása során a környezeti fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontrendszerének érvényesítését jogszabály garantálja.</p> <p>Ennek érvényesítésére a pályázatok értékelésekor bevezetésre kerül az ún. kétszintű értékelés, melynek során a horizontális szempontokhoz való hozzájárulás minden projektjavaslat vonatkozásában kötelező befogadhatósági</p>

Vélemények, javaslatok	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
	<p>feltételként szerepel (kötelező minimum követelményként).</p> <p>A Monitoring Bizottságokba kötelező jelleggel meg kell hívni legalább egy környezetvédelmi civil szervezet, valamint a romákat, a fogyatékossgal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő legalább egy-egy civil szervezet képviselőjét.</p> <p>A fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontjainak érvényesüléséről a program végrehajtásáról szóló értékelésekben, rendszeres, a Kormány, a Monitoring Bizottságok, a FIT, az NFT illetve az Országgyűlés számára készülő jelentésekben külön is számot adunk.</p> <p>Az ÚMFT környezetvédelmi hatásairól, valamint a fenntarthatóság horizontális szempontjainak teljesüléséről évente tájékoztatást adunk az Országos Környezetvédelmi Tanács számára.”</p> <p>Ez valamennyi OP-ban megjelenő elem, így integrált és koordinált fellépést tesz lehetővé.</p>

Az SKV javaslatára került kialakításra a KDOP fenntarthatósági politikája, melyet az OP 4.2.3. fejezete tartalmaz.

A hatóságok és a társadalmi szervezetek véleménye és az arra adott tervezői válaszok összefoglalása

A konzultáció során a KDOP környezeti vizsgálatával kapcsolatosan beérkezett megállapítások jórészt megerősítették az SKV jelentés megállapításait, illetve további kiegészítéseket javasoltak.

Vélemények	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
<p>A gazdaság- és infrastruktúra fejlesztések során legyen cél az öko-innovatív, alacsony hulladék-kibocsátású, Legjobb Elérhető Technikák alkalmazására törekvő megoldások preferálása, a BAT minél szélesebb körben</p>	<p>A javaslatot elfogadtuk és beépítettük az OP-ba.</p> <p>A 4.2.3 Horizontális szempontok - Részletezett fenntarthatósági szempontok részben: „Minden fejlesztésnél, különösen az</p>

Vélemények	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
<p>történő és minél nagyobb számú alkalmazására, ezzel hozzájárulva annak a minél szélesebb körű közismertté válásához, elterjedéséhez és természetesen a környezet terhelése csökkentéséhez. Az akciótervnek ezért a kiválasztási kritériumok között kell megjelenítenie a BAT alkalmazásának előnyben részesítését.</p>	<p>infrastrukturális beruházásoknál előnyben kell részesíteni az energiaintenzitást csökkentő, az energiatakarékosságot és a hatékony energiafelhasználást szolgáló, és/vagy megújuló energiaforrásokat hasznosító megoldásokat. Törekedni kell (a környezeti szempontból legelőnyösebb technológiák és eljárások, kiemelten a legjobb elérhető technológiák [BAT], illetve a megújuló energiaforrásokat hasznosító és energia-hatékonyságot javító technológiák alkalmazására. Ezeket a szempontokat mind a kiválasztás, mind az ellenőrzés/monitoring során érvényesíteni kell.”</p>
<p>Az akcióterveknek az OP-nak való megfeleltetése során maximálisan törekedni kell a horizontális szempontoknak, így a fenntartható fejlődésnek érvényesítésére. Különösen igaz ez az elveknek az akciótervekben a költségvetés prioritásokon belüli részletezésére, és a részletes indikátorok megadására (a projekt kiválasztás szempontjain túl) a gazdasági és társadalmi szempontokkal azonos súllyal jelenjen meg</p>	<p>A javaslatot elfogadtuk és beépítettük az OP-ba.</p> <p>- A 4.2.3 Horizontális szempontok alatt részletesen kifejtésre került.</p> <p>A 4.3 Indikátorok fejezetben érvényre juttatjuk a horizontális indikátorok között</p>
<p>Civil szektor részvétel a végrehajtás ellenőrzésében és támogatásában</p>	<p>A javaslatot elfogadtuk és beépítettük az OP-ba.</p> <p>A 7. Végrehajtási fejezet több dimenzióban is garanciális elemeket jelenít meg. (Többek között a partnerségre és a Monitoring Bizottságokra vonatkozó részekben).</p>
<p>Követő intézkedések kidolgozása környezeti és fenntarthatósági szempontból is megfelelő módon</p>	<p>A javaslatot elfogadtuk és beépítettük az OP-ba.</p> <p>A KDOP végrehajtási fejezete számos követő elemet integrál.</p> <p>Megjeleníti a horizontális politikák – köztük a fenntarthatóság – értékelését, és a fenntarthatósági minimum kritériumok alkalmazásának garanciális feltételeit a következők szerint:</p> <p>Az SKV nyomon követésére és implementációjának is erősítésére megjelent az OP-ban az Akciótervek és egyedi beavatkozások, nagyprojektek a horizontális</p>

Vélemények	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
	<p>célkitűzések – köztük a fenntarthatóság – érvényesüléséhez való hozzájárulásának előzetes értékelő vizsgálata (2006, 2008, 2010), valamint az operatív program horizontális céljai teljesülésének átfogó értékelése (köztük a fenntarthatóság) (2008, 2010, 2012).</p> <p>Útmutató készül a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és megkülönböztetés tilalma célok horizontális érvényesítése érdekében, és a KDOP végrehajtása során az NFÜ folyamatosan keresni, díjazni, és terjeszteni fogja a legjobb gyakorlatokat.</p> <p>A műveletek kiválasztása során a környezeti fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontrendszerének érvényesítését jogszabály garantálja.</p> <p>Ennek érvényesítésére a pályázatok értékelésekor bevezetésre kerül az ún. kétszintű értékelés, melynek során a horizontális szempontokhoz való hozzájárulás minden projektjavaslat vonatkozásában kötelező befogadhatósági feltételként szerepel (kötelező minimum követelményként).</p> <p>A Monitoring Bizottságokba kötelező jelleggel meg kell hívni legalább egy környezetvédelmi civil szervezet, valamint a romákat, a fogyatékossgal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő legalább egy-egy civil szervezet képviselőjét.</p> <p>A fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontjainak érvényesüléséről a program végrehajtásáról szóló értékelésekben, rendszeres, a Kormány, a Monitoring Bizottságok, a FIT, az NFT</p>

Vélemények	Válaszok Tervezői indoklás a felvetésben szereplő alternatíváról hozott döntéshez
	<p>illetve az Országgyűlés számára készülő jelentésekben külön is számot adunk.</p> <p>Az ÚMFT környezetvédelmi hatásairól, valamint a fenntarthatóság horizontális szempontjainak teljesüléséről évente tájékoztatást adunk az Országos Környezetvédelmi Tanács számára.”</p>
<p>A horizontális politikáknál megfogalmazott alapelvek alapján fenntarthatósági (vagy horizontális) minimumkritériumok meghatározása, amelyek a pályázás alapvető feltételeként jelennek meg</p>	<p>A javaslatot elfogadtuk és beépítettük az OP-ba. A KDOP végrehajtási fejezete számos követő elemet integrál.</p> <p>A műveletek kiválasztása során a környezeti fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontrendszerének érvényesítését jogszabály garantálja.</p> <p>Ennek érvényesítésére a pályázatok értékelésekor bevezetésre kerül az ún. kétszintű értékelés, melynek során a horizontális szempontokhoz való hozzájárulás minden projektjavaslat vonatkozásában kötelező befogadhatósági feltételként szerepel (kötelező minimum követelményként).</p>

Határokon átnyúló hatások¹⁰

Az SKV során az értékelés megvizsgálta, hogy az OP stratégiai dokumentum jellegéből adódóan, az abban foglalt információk részletezettsége alapján a Kormányrendelet 9. §-a, valamint az Irányelv 7. cikke szerint érdemben megállapíthatóak-e jelentős határon átnyúló hatások, és ezért szükséges-e határon átnyúló konzultációk lefolytatása. Az SKV során megállapítást nyert, hogy az OP szövege alapján a tervezett stratégiai lépések és beavatkozások területi jellege, megvalósításának a környezet állapotát befolyásoló tevékenységi szintű lebontása nem beazonosítható, ezért nem állnak rendelkezésre a konkrét területi hatások – így a határon átnyúló hatások – elemzéséhez szükséges információk.

Az SKV értékelés arra hívta fel a figyelmet, hogy a stratégiai dokumentumok hierarchiájában az Irányelv 4. cikk (3) bekezdés alapján elsősorban az OP-t megelőzően készült, annak alapjául szolgáló ágazati stratégiai programokat, koncepciókat lehet ebből a szempontból

¹⁰ A Kormányrendelet 9. § és az Irányelv 7 bekezdésének megfelelően.

vizsgálni, illetve az OP-t követő alacsonyabb szinteken (az akciótervekben, pályázati kiírásokban) a szükséges részletes adatok rendelkezésre állása után szükséges érdemben vizsgálni, hogy felmerülnek-e határon átnyúló jelentős hatások. Ennek megfelelően, a magyar Kormány szomszédos országok kormányaival folytatott kétoldalú tanácskozásokon ismertette az ÚMFT szintű elképzeléseit, mint a tervek stratégiai hierarchiában az OP-k felett álló stratégiai keretét. Ezen túlmenően a KDOP 2007-2008. évi akciótervei esetében az akcióterv SKV folyamat keretében a határon átnyúló hatásokról egyeztetési anyag készült, melyet valamennyi szomszédos állam környezetvédelemért felelős hatóságának levélben megküldtünk. A határon átnyúló hatások akciótervek szintjén történő vizsgálatára és konzultációjára a teljes tervezési periódus (2007-2013) tekintetében elkötelezzük magunkat.

Monitoring intézkedések¹¹

Mivel a KDOP tervezői maguk is egyetértenek az SKV-val abban, hogy az OP-tervezés szintjén kiküszöbölhetetlen probléma, hogy az egyes célok egymással ellentétes irányban is hathatnak. Mivel az általános szintű szöveg alapján nem ítéltető meg a támogatások egyedi környezeti hatása, egyetértve az SKV javaslatával a KDOP akcióterveinek és végrehajtásának folyamatai során, vagyis a KDOP további tervezési szintjein (akciótervek, pályázati kiírások) konkrét egyedi mérlegelés tárgyává kell tenni fenntarthatósági szempontból a lehetséges alternatív támogatási megoldásokat. Az erre vonatkozó garanciális elemek ezért részletesen megjelenítésre kerültek a KDOP végrehajtási fejezetében, különös tekintettel

- a pályázatok támogatásának befogadhatósági feltételeként megszabott fenntarthatósági kritériumra (minimum kritérium),
- a fenntarthatóság elvét segítő fenntarthatósági útmutató elkészítésére,
- a monitoring bizottságokban delegált környezetvédelmi szervezeti tagságra,
- a fenntarthatóság szempontjából elvégzett értékelésekre,
- valamint a jogszabályi kötelezettségből is adódóan az akciótervekre elvégzendő stratégiai környezeti vizsgálatra.

Az OP indikátorrendszerén keresztül folyamatos monitorozásra kerül az OP előrehaladása, köztük a horizontális szempontok megvalósulása is.

Ezeket a követő intézkedéseket a KDOP monitoring és végrehajtási rendszerébe integráltan építette be az átfedések elkerülése érdekében.

¹¹ A Kormányrendelet 12.§ és az Irányelv 10. bekezdése alapján

5 Prioritási tengelyek

A Közép-dunántúli régió Stratégiai Programja részletes helyzetelemzés során feltárta a régió adottságait stratégiai fejlesztési területenként (magterületek). Ezek a következők (zárójelben azok a stratégiai területek, amelyek eredményeit később más magterületek magukba olvasztották vagy a regionális-ágazati egyeztetések eredményeként zömében ágazati hatáskörbe kerültek; ezek nem jelennek meg önálló részprioritási tengelyként az operatív programban, csak egyes elemeik beavatkozási területként, vagy művelettypusként):

- ✓ Gazdaságfejlesztés,
- ✓ Turizmusfejlesztés,
- ✓ (Agrár- és vidékfejlesztés),
- ✓ Humán erőforrások fejlesztése,
- ✓ Környezeti/energetikai fejlesztések,
- ✓ Közlekedésfejlesztés,
- ✓ Településfejlesztés,
- ✓ (Intra- és interregionális kapcsolatok fejlesztése),
- ✓ (Civil szektor fejlesztése),
- ✓ (Közművelődés fejlesztése).

Az operatív program a bevezetésében az adottságokat röviden foglalta össze, és problémafa felvázolásával a régió jövőképét, és az annak megvalósítását segítő KD-OP cél- és eszközrendszerét mutatta be. A stratégiai és a specifikus célok során megfogalmazott elképzelések elérési módját jelölik ki a prioritási tengelyek, amelyek összefoglalják a régió stratégiai fejlesztési területeit. Az operatív program 15 beavatkozási területet (műveletcsoport) és 46 művelettypust rendel a prioritási tengelyekhez.

A Közép-dunántúli régió prioritási tengelyei:

I. Regionális gazdaságfejlesztés
II. Regionális turizmusfejlesztés
III. Fenntartható településfejlesztés
IV. Helyi és térségi környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra fejlesztés
V. Humán infrastruktúra fejlesztés
VI. Technikai segítségnyújtás

I. Prioritási tengely: Regionális gazdaságfejlesztés

Célkitűzések

Átfogó cél

A prioritási tengely átfogó célja a Közép-dunántúli Régió nemzetközi versenyképességének erősítése, elsősorban az innováció-orientált és a fenntartható fejlődés elveinek is megfelelő gazdaságfejlesztési folyamatok és struktúrák előtérbe helyezésével, a hozzáadott értéket teremtő stratégiai működő tőke bevonásával, a kis- és középvállalkozások dinamizálásával, valamint a gazdaság igényeihez igazodó képzési rendszer támogatásával.

Közvetlen célok

- Nemzetközileg vonzó regionális gazdasági környezet kialakítása
- Versenyképes, innovatív gazdasági együttműködések és hálózatok kialakításának ösztönzése
- Innováció-orientált regionális gazdasági szerkezet kialakulásának ösztönzése
- A hazai tulajdonú kis- és középvállalkozói réteg készségeinek és képességeinek javítása.

Indoklás

A régió versenyképességének megőrzése és fejlesztése érdekében elengedhetetlen a helyi gazdaság innováció-orientált, hatékonyság és fenntarthatóság fókuszú fejlesztése, az adaptív, képzett munkaerőn és a fejlett tudásbázison alapuló, magas hozzáadott értékű termelést eredményező beruházások ösztönzése érdekében, az eddigi olcsó munkaerőre és külföldi tőkebefektetésre épülő, tömegtermelésen alapuló modell helyett. A vonzó regionális gazdasági környezet kialakításához támogatni kell a barnamezős területek gazdasági funkcióváltását, az ipari parkok, iparterületek, és inkubátorházak infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztését, tematikus szegmentációját és hálózati együttműködését, beleértve az ipari parkon belül az innovációs tevékenységek, technológiák fejlesztését is. Erősíteni kell a kis- és középvállalkozások versenyképességét a vállalkozások hálózatokba, klaszterekbe, „innovációs körökbe” integrálásával. Az innovációk létrejöttének motiválása érdekében támogatni szükséges az innovációs háttérintézményeket és azok innovációs menedzsment szolgáltatásait (pl. technológiai transzfer, partnerközvetítés, adatbázisok, stb.). A gazdasági fejlődést strukturális munkaerőhiány is veszélyezteti egyes térségekben, ami különösen a szakképzett munkaerőre vonatkozik bizonyos ágazatokban. Kulcsfontosságú ezért a gazdaság igényeihez igazodó, korszerű képzési rendszer kialakítása, speciális képzések támogatása. A kis- és középvállalkozások hatékonyságának növelése, túlélési, illetve növekedési esélyeinek javítása érdekében lényeges a szakmaspecifikus vállalkozói ismeretek elterjesztésének ösztönzése vállalkozás- és piacfejlesztéshez kapcsolódó üzleti tanácsadás révén.

Területi szempontok

A Prioritási tengely a régió teljes területére vonatkozik azzal, hogy az 1.2. és 1.4. beavatkozási terület középpontba helyezi a Közép-dunántúli régió innovációs magterületeit: növekedési társközpontjait és regionális decentrumait, valamint a növekedést hordozó ágazatokat (elektronika, mechatronika, járműipar, informatika-IKT, logisztika, környezet- és műanyagipar). Az 1.4. Beavatkozási terület a régió teljes területén releváns, ugyanakkor hangsúlyt kapnak egyrészt a fejlett iparral rendelkező fejlesztési pólusok, regionális decentrumok és az oktatási intézmények koncentrációját jelentő régiós nagyvárosok, amelyek példaszerű kapcsolatrendszere előremutató és követendő lehet a régió további térségeiben is; másrészt a fő fejlődési sávoktól (M1, M7, Balaton) távol eső hátrányos gazdasági helyzetben lévő térségek.

Fő célcsoportok, kedvezményezettek

A Közép-dunántúli régióban bejegyzett gazdasági társaságok, szövetkezetek, egyéni vállalkozók, non-profit szervezetek, önkormányzatok és társulásaik, többcélú kistérségi társulások, oktatási, képzési intézmények, Regionális Innovációs Ügynökség és hálózata.

Beavatkozási területek

1.1. Beavatkozási terület: A régió gazdasági vonzerejének növelése

Alátámasztás

A régió mind az ipari parkok számát, mind területét tekintve kiemelkedő mutatókkal bír. Ugyanakkor szolgáltatásai hiányosak, tematikus szegmentációjuk erősítésre szorul, és közülük több nem volt képes megfelelő betelepítési szintet elérni. A régió versenyképességének megőrzéséhez kiemelten fontos a magasabb hozzáadott értékű tevékenységek, fejlesztő és szolgáltató központok régióba telepítését ösztönző befektetési környezet kialakítása.

Mindezek alapján a meglévő ipari parkok alapvető infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztésére van szükség, hogy a helyi – térségi jelentőségűek kistérségi gazdaságfejlesztési funkciókat betölteni képes parkokká válhassanak; azok pedig, melyek szakmai és szolgáltatási tevékenysége átlépi az ipari park fizikai határát, képesek legyenek regionális-, sőt akár országos szintű - gazdaságfejlesztő hatást kifejteni. Célszerű, hogy mindez inkubátorház-fejlesztéssel is összekapcsolódjon egyrészt új inkubátorok létesítésével elsődlegesen ipari parkokban és a kistérségi központokban, másrészt a meglévő vállalkozói inkubátorok „innováció-orientált” fejlesztésével, innovációs és technológiai szolgáltatások bevezetésével.

A régióban található nagyszámú barnamezős terület gazdasági funkcióváltásának elősegítése szintén kiemelt feladat, mely elsőbbséget élvez a zöldmezős fejlesztésekkel szemben. Zöldmezős iparterületi fejlesztések csak azokban a kistérségekben lehetségesek, ahol vagy nincs Ipari Park címmel rendelkező iparterület, vagy azok betelepültsége magas fokú.

Indikatív művelettipusok

- Regionálisan kiegyensúlyozott, vonzó telephelyi, iparterületi infrastruktúra kialakítása
- A vállalkozásokat támogató szolgáltatói háttér fejlesztése

1.2. Beavatkozási terület: Gazdasági hálózatok és együttműködések támogatása

Alátámasztás

A több iparágban beindult klaszter-kezdemenyezések, vállalkozói együttműködések többnyire fejletlenek, alacsony szintűek, erősebb menedzsmentre és a közös tevékenységek volumenének, hatékonyságának növelésére, szolgáltatásaik fejlesztésére szorulnak.

Indikatív művelettipusok

- Vállalkozói alapú stratégiai együttműködések, hálózatok, klaszterek létrejöttének és fejlődésének ösztönzése
- Innovatív kísérleti projektek (experimentation)

1.3. Beavatkozási terület: A gazdaság innovációs miliójének javítása

Alátámasztás

Az innovációk létrejöttének ösztönzése érdekében lényeges az innovációt támogató szervezetek, hídképzők szervezeti s funkcionális megerősítése, együttműködésének segítése, valamint szolgáltatásaik fejlesztése.

Indikatív művelettipusok

- A régió innovációs háttérintézményei szervezet- és intézményfejlesztésének támogatása
- Innovációs menedzsment szolgáltatások fejlesztése
- Innovatív kísérleti projektek (experimentation)

1.4 A tanácsadási rendszer fejlesztése

Alátámasztás

A vállalkozások fejlődéséhez és versenyképességéhez szükséges tudás megszerzése, és ezáltal a vállalati kultúra színvonalának emelése, a stratégiai gondolkodás erősítése érdekében a vállalkozás- és piacfejlesztéshez kapcsolódó üzleti tanácsadás igénybe vételének támogatása indokolt. A 2005. júniusában kiírt Innocsekk pályázati rendszer igen nagy érdeklődést keltett és nagy népszerűségnek örvendett a Közép-dunántúli régió vállalkozásainak körében. A pályázat közvetett célja volt, hogy elősegítse a régióban tevékenykedő mikro- és kisvállalkozások versenyképességének fokozását, innovációs tevékenységének előmozdítását, és ösztönözze az innovációs szolgáltatások kínálati és keresleti oldalát. A Közép-dunántúli régió ezen sikeres konstrukció tapasztalataira építve kívánja jelen prioritáson belül a mikro-, kis- és középvállalkozásokat többek között a vállalkozói tanácsadást illetően is támogatni versenyképes termékek fejlesztése érdekében.

Indikatív művelettipusok

- Vállalkozás- és piacfejlesztéshez kapcsolódó üzleti tanácsadás támogatása

Várható hatások

- A prioritás eredményeként emelkedik a külföldi tőkebevonás szintje, a magas hozzáadott értéket képviselő termékek és szolgáltatások aránya, és a kvalifikált munkaerő iránti kereslet.
- A régió növekedési társközpontjai, regionális decentrumai, erős középvárosai nemzetközi szinten is elismert, vonzó, meghatározó hozzáadott értéket teremtő gazdasági desztinációkká válnak.
- Az elmaradott mikrotérségekben, regionális perifériákon javul a foglalkoztatási helyzet, emelkedik az általános vállalalkozási szándék, infrastruktúra és kultúra, a termelési bázis kiszélesül, növekedési decentrumok, kistérségi központok alakulnak ki, és ezáltal mérséklődnek a regionális egyenlőtlenségek.
- A vállalkozások sikeres működtetéshez szükséges tudás szélesebb körűvé válásával javulnak az induló vállalkozások túlélési esélyei, terjed a stratégiai gondolkodás, a fejlesztéshez szükséges ismeret, valamint javul a KKV-k versenyben való helytállása.

Flexibilitás (Rugalmasság, átmozgási lehetőségek (ESZA))

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikk 2 bekezdésében meghatározott, - az adott prioritási tengely szintjén értelmezett - legfeljebb 10 %-os határ erejéig a rugalmas finanszírozás lehetőségével. Az alapok közötti átjárhatósággal - amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza - a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA alapú projekt megvalósításával és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához illetve kifejezetten sajátos, helyi probléma megoldására irányulnak.

Lehatárolási szempontok és koherencia más operatív programokkal:

A regionális OP elsősorban a regionális szinten hatékonyabban szervezhető tevékenységeket tartalmazza, így elsősorban az inkubációt, a hálózatosodást (kivéve a Székesfehérvár – Veszprém fejlesztési tengely kulcságazatainak klasztereit), a technológiai transzfer irodák, az ipari parkok, telephelyek támogatását, valamint a vállalkozói tanácsadást. A pro-aktív beruházás-ösztönzési, külpiacra jutáshoz kapcsolódó szolgáltatásokat, valamint a JEREMIE típusú pénzügyi programokhoz kapcsolódó tanácsadást a Gazdaságfejlesztési Operatív Program támogatja. A Gazdaságfejlesztés Operatív Program prioritási tengelyei valósítják meg a közvetlen gazdaságfejlesztést; az egyetemek, kutatóintézetek és vállalkozások közötti innovációs és K+F együttműködések ösztönzését; a vállalati kutatás-fejlesztést és innovációt; az induló innovatív start-up vállalkozások támogatását; a kutató központok, technológia/innovációs parkok; valamint a logisztikai központok támogatását.

Az OP forrásaiból nem nyújtható

- támogatás azon kedvezményezett részére, akinek, vagy amelynek fejlesztési igénye az Európai Közösséget létrehozó szerződés (konszolidált verzió, 1997) 1. számú mellékletében (**Annex I.) szereplő mezőgazdasági termékek** termelésével, feldolgozásával (abban az esetben, ha a feldolgozás eredményeként az Annex I-ben szereplő termék keletkezik), vagy forgalomba hozatalával kapcsolatos beruházásokra irányul.
- támogatás azon vállalkozás részére, amelynek nettó árbevételének, vagy egyéni vállalkozók esetében az adóalapba beszámított bevételének **több mint 50%-át mezőgazdasági tevékenység** (TEÁOR szám: 01.11-05.02.) teszi ki.
- beruházási támogatás azon mikrovállalkozás részére, amelynek fejlesztése a következő feltételek valamelyikének megfelelő nem városi rangú **településen valósul meg**:
 - népsűrűsége nem nagyobb, mint 100 fő/km², vagy
 - állandó népessége nem haladja meg az 5 000 főt

A **Nemzeti Halászati Stratégiai Terv** alapján finanszírozásra kerülő program nem finanszíroz az ÚMFT operatív programjaival átfedésben lévő tevékenységet.

II. Prioritási tengely: Regionális turizmusfejlesztés

Célkitűzések

Átfogó cél

A prioritási tengely átfogó célja a Közép-dunántúli régió turizmusának új, környezeti, gazdasági, társadalmi szempontból fenntartható fejlődési pályára állítása.

Közvetlen célok

- A Közép-dunántúli régió, mint turisztikai desztináció piaci pozíciójának és látogatottságának javítása
 - a régió turisztikai kínálati portfóliójának komplex és integrált fejlesztésével és
 - a régió vonzerejét növelő komplex termékfejlesztéshez szükséges turisztikai és szabadidős szolgáltatások minőségi és mennyiségi fejlesztésével.
- A régióbeli *turisztikai ágazat szervezeti hátterének, működésének minőségi megújulása*, illetve ennek révén a régió, mint turisztikai desztináció versenyképességének és vonzerejének összességében történő növelése, amely magában foglalja:
 - a turizmus szereplői közötti információcsere és érdekegyeztetés javítását,
 - a közös, települési és térségi szintű desztináció-marketing és turisztikai információszolgáltatás folyamatos ellátásához szükséges háttérfeltételek biztosítását,
 - a turisztikai szakismeretek szélesebb körben való terjesztését elősegítő tárgyi feltételrendszer biztosítását, a márka-tudatosítást segítő marketing eszközök fejlesztését, és
 - a szolgáltatók piaci kapcsolatépítésének elősegítését.

Indoklás

A turizmus a régió gazdasági bázisának egyre jelentősebb forrását nyújtja, húzóágazatnak tekinthető. Megerősödtek a hagyományos turisztikai térségek, azok nagyobb, önállóbb szerepköröket kaptak (Balaton, Velencei-tó - Vértes, Dunakanyar kiemelt térségei). A sikeres nyugat-európai desztinációk tapasztalatai alapján a kínálatfejlesztés és az ezzel párhuzamosan szükséges piaci újrapozícionálás csak komplex, sok szereplőt integráló beavatkozásokon keresztül lehet sikeres. Ezek a térségi szinten integrált turisztikai termékfejlesztést, az elkészült termék további menedzselését és piaci bevezetését egységes rendszerben biztosítják.

A régió adottságaira építve, a Nemzeti turizmusfejlesztési stratégiával is összhangban a turisztikai beruházások a régió legfőbb vonzerejét jelentő attrakciókra koncentrálnak. Ezek között a legfontosabbak a nemzeti szinten is kiemelten kezelt turisztikai termékek, így a **kulturális** és *ökoturizmus* hangsúlyos fejlesztéseit megjelenítő **örökségturizmus** (a régió elsődleges turisztikai terméke), valamint az egészségturizmus (mely a Közép-dunántúlon nem jelent kiemelt prioritást, azonban a turisztikai trendeknek és a létező adottságoknak megfelelően indokolt lehet a fejlesztése a vezető turisztikai termékeket kiegészítő jelleggel).

Minden fejlesztés esetén kiemelt szempont a gazdasági értelemben is vett fenntarthatóság, és cél, hogy a beruházások további vállalkozói tőkét is megmozgassanak. A Társadalmi Elszámolási Mátrix modell szerint a turizmus felé irányuló kereslet kiemelkedően erős tovagyrűző hatásokat generál, vagyis a turizmus-szektor gazdaságélénkítő hatása rendkívül jelentős.

Az élménykínálat fejlesztése emellett világos kapcsolódási pontokat kínál a szolgáltatók számára. Egyrészt a nagyobb érdeklődésre számot tartó rendezvények, programok megfelelő szolgáltatási háttér nélkül csak rövidebb tartózkodásra ösztönöznek. Másrészt a szegényes vagy idejétmúlt szolgáltatás-kínálattal rendelkező szálláshelyeken – az elérhető piaci szegmensek korlátozott száma és a potenciális vendégek számának csökkenése miatt – nehezebben érhető el a fenntartható működést lehetővé tevő kapacitás-kihasználtság. A termál- és gyógyvizek a régió számára addicionális turisztikai vonzerőt jelentenek, így erre alapozva szükséges a régióba látogató turisták számára a tartózkodási idejüket növelő kiegészítő attrakciók megvalósítása.

A támogatott turisztikai attrakcióknak biztosítaniuk kell a turisták igényeinek színvonalas kiszolgálását, ezért fontos, hogy magas minőségű fejlesztéseket támogassunk, elsősorban a régióra jellemző legfontosabb turisztikai adottságok mentén. A fentiek alapján az attrakciók fejlesztéséhez kapcsolódóan a szolgáltatások minőségének javítása szükséges ahhoz, hogy mind a külföldi, mind a belföldi turisták egyre komolyabb igényeit ki lehessen szolgálni. Különösen a szálláshelyek fejlesztése esetében kell a meglévő kapacitásokra építeni (lehetőséget biztosítva azonban a minőségi és a speciális célú szálláshelyek mennyiségi fejlesztésére is), ezek magasabb kihasználása azonban csak a színvonal növelésével érhető el. Ez elsősorban az attrakciók jellegéhez igazodó szálláshelyek minőségi fejlesztését igényli. Nem támogatjuk 5 csillagos kategóriájú szálláshelyek fejlesztését; előtérbe helyezzük a kisebb szálláshelyek támogatását.

A speciális idegenforgalmi kínálati elemek (természeti kincsek, történelmi városok, gazdag kulturális örökség, várak, múzeumok, történelmi borvidékek) térségi szintű összekapcsolásával növekedhet a régió vonzereje, csökkenhet a szezonáltság, az egyes idegenforgalmi kínálati pontok komplex, integrált kínálattal értékelődnek fel, valamint növekedhet a belföldi turizmus volumene.

A megbízható színvonalú, tartalmában és formájában piacképes térségi turisztikai kínálat kialakításának ezért *intézményesített koordináción* kell alapulnia, amely az alábbi három, viszonylag homogén tevékenység-típus összehangolását jelenti:

- szolgáltatás-nyújtás,
- a szolgáltatások minőségbiztosítása, termékké szervezése és együttes piacra vitele,
- a terület általános és egységes megjelenítése

Az utóbbi két tevékenység-típus kívül esik a turisztikai szolgáltatók kompetenciáján, ellátásukra megfelelő – a turisztikai desztinációk menedzsmentjével és marketingjével foglalkozó - szervezeti háttérre van szükség. A turisztikai információs rendszerek és eszközök

fejlesztésével, valamint a célirányos marketing akciók támogatásával javulhat a régió imázsa és attrakcióinak ismertsége.

Területi szempontok

A prioritási tengely a régió teljes területére vonatkozik, azonban a 2.1. beavatkozási területen belül egyrészt a kiemelt vonzerők – a régió arculatát érzékelhető mértékben befolyásoló nagyprojektek - fejlesztését támogatja, elsősorban a *jelentős turisztikai vonzerővel és/vagy fejlesztési potenciállal* rendelkező összefüggő területeken:

- Balaton kiemelt üdülőkörzet,
- Velencei-tó - Vértes kiemelt üdülőkörzet,
- Dunakanyar kiemelt üdülőkörzet,
- Bakonyi térség,

valamint ezek mellett

- a történelmi és régészeti helyszínek, köztük kiemelten az ún. „Királyi Városok” (Székesfehérvár, Veszprém, Esztergom, Tata), valamint a kiemelt kastélyok és várak,
- a világörökség-várományos helyszínek,
- az egyedi adottságokkal, természeti és táji értékekkel bíró helyszínek vagy azok közvetlen környezete,
- továbbá – a rekreációs térséggé válás érdekében - a gyógy- és termásvízkinccsel, illetve kiemelten a már működő fürdővel rendelkező települések fejlesztésére koncentrálnak.

Másrészt - az integrált termékfejlesztések támogatásánál - az egyedileg viszonylag csekély attraktivitású vonzerők összekapcsolását jelentő hálózatosodásban és a fejlesztési-irányítási célú együttműködésben rejlő szinergikus hatások kiaknázása érdekében elsősorban a kiemelttől eltérő, turisztikai szempontból elmaradott és/vagy elhanyagolt térségekre koncentrálnak.

A régióhatárokon átnyúló fejlesztési lehetőségek kiaknázása érdekében a prioritási tengely figyelembe veszi a régió határterületein kiépíthető interregionális és transzregionális együttműködéseket, mindenekelőtt a tematikus utak, az aktív turizmushoz kötődő fejlesztések, valamint a gyógy- és wellness-turisztikai klaszteresedés támogatása terén.

Fontos szempont a fejlesztések megvalósításakor a régióban lévő természeti területek ökológiai állapotának megóvása és további javítása, a környezeti erőforrások természetkímélő használata az ökológiai rendszerek terhelhetőségének fokozott figyelembevételével.

Fő célcsoportok, kedvezményezettek

Települési és megyei önkormányzatok és azok intézményei, önkormányzati társulások, Többcélú Kistérségi Társulások, állami szervezetek (nemzeti parkok, egyetemek, MÁG, KVI, stb.), non-profit szervezetek, turisztikai szolgáltatók érdekvédelmi, fejlesztési és marketing

szervezetei, egyházak, vállalkozások, turisztikai szolgáltatók érdekvédelmi, fejlesztési és marketing szervezetei.

Beavatkozási területek

2.1. Beavatkozási terület: A turisztikai kínálat és fogadókészség minőségi fejlesztése

Alátámasztás

A döntően vízparti turizmusáról ismert, ugyanakkor turisztikai szempontból összetett, sokrétű kínálattal rendelkező régióban kiemelten fontos az arculatépítő elemek megtalálása. Ehhez egyrészt az egyedi, jelentős vonzerőre épülő turisztikai nagyprojektekre van szükség, melyek képesek a régió markáns újrapozicionálására. Másrészt a kisebb, önmagukban nem piacképes turisztikai attrakciók együttes piacra juttatása érdekében lényeges az integrált termékfejlesztések támogatása egy-egy térségre összpontosítva vagy valamilyen tematikus út formájában. A kínálat bővítését célzó termékfejlesztéssel összhangban, a látogatók tartózkodási idejének és kiadásainak növelését segíti elő a szálláshelyek és kapcsolódó turisztikai szolgáltatások fejlesztése törekedve azok környezetbarát kialakítására és energiahatékonyságának javítására. Kereskedelmi szálláshelyek fejlesztése esetében cél az attrakciók látogatottságának és jövedelemtermelő képességének javítását elősegítő minőségi fejlesztések támogatása - új szálláshelyek fejlesztése csak indokolt esetben, vonzerők környezetében lehetséges, figyelemmel a keresleti igényekre, elkerülve a túlkínálat kialakulását. Törekszünk a magánszféra forrásainak minél nagyobb mértékű bevonására, a nyújtott támogatás arányának mérséklésére. Ennek érdekében a regionális támogatási térkép által meghatározott támogatási intenzitás lehetséges maximumánál alacsonyabbat határoztunk meg a szálláshely-fejlesztési tevékenységre.

Indikatív művelettipusok

- Kiemelt vonzerő-, termék- és infrastruktúra-fejlesztések támogatása
- Integrált vonzerő- és termékfejlesztések támogatása
- Szálláshelyek és a turisztikai termékkínálat értékét növelő egyéb szolgáltatások infrastrukturális és minőségi fejlesztése
- Innovatív kísérleti projektek (experimentation)

2.2. Beavatkozási terület: A turizmus menedzsmentjének és marketingjének erősítése

Alátámasztás

A megbízható színvonalú, tartalmában és formájában piacképes turisztikai kínálat kialakításához nélkülözhetetlen regionális és térségi desztináció-menedzsment szervezetek felállítása. Szükséges a desztináció piacra vitelét, marketingjét, a humán erőforrás fejlesztését stb. segítő stratégiák elkészítése. A régió potenciális és tényleges látogatóinak célirányos tájékoztatásához támogatni kell a „hagyományos” és interaktív turisztikai információs rendszereket. A helyi és térségi arculatépítés és márkafejlesztés révén növelhető a régió ismertsége és javulhat a desztináció-imázs.

Indikatív művelettipusok

- Térségi és helyi turisztikai intézmények, együttműködési rendszerek és a turisztikai beruházás-ösztönző tevékenység fejlesztése
- Integrált térségi és helyi turisztikai információs rendszerek fejlesztése
- A térségi és helyi idegenforgalmi marketing hatékonyságának javítása
- Innovatív kísérleti projektek (experimentation)

Várható hatások

- A kiemelt attrakciók, mint arculatépítő elemek fejlesztése elősegíti a régió nemzetközi szerepének erősödését, turisztikai kínálatának minőségi megújítását.
- A támogatások eredményeként olyan komplex turisztikai termékek jöhetnek létre, amelyek a jelenleg önállóan nem piacképes attrakciók számára is biztosítják a fejlődés lehetőségét.
- Ennek révén javulás várható a kereslet térbeli és időbeli megoszlására vonatkozóan, vagyis a régióban több helyre jutnak el a vendégek, forgalmuk pedig valamivel kisebb mértékben fog a szezonokhoz kötődni.
- A turisztikai szolgáltatások minőségének javulásával, illetve olyan szolgáltatások bevezetésével, amelyek a jelenlegi kínálat bővülését eredményezik, növekedhet a tartózkodási idő és a költség.
- A megerősödő turisztikai szervezeti háttér lehetővé teszi a koordinált termékfejlesztési, minőségbiztosítási és kommunikációs tevékenységek megvalósítását, ami várhatóan egy megbízhatóbb kínálat és egy hatékonyabb tájékoztatási rendszer létrejöttét vonja maga után.
- Mindez – a kellően megalapozott és magas színvonalon kivitelezett marketing-kommunikációs tevékenységgel együtt – várhatóan pozitív hatást gyakorol majd a régió arculatára a fő küldő piacokon a régió attrakcióinak ismertségére és igénybevételük szintjére, illetve mindezekon keresztül közvetetten a régióba érkező vendégek, illetve az itt eltöltött vendégéjszakák számára is.

EMVA és EHA által támogatott hasonló tevékenységek elhatárolása

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap 1698/2005/EK rendelet 53., 54., 55. és 56. cikkei, az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv¹² III. Az életminőség javítása a vidéki területeken és a gazdasági diverzifikáció elősegítése intézkedéscsoport a III/1. A

¹² Forrás: Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (2007-2013) 2007. januári változata

diverzifikáció, mikro-vállalkozások és turizmus természeti és kulturális örökségre épülő támogatása intézkedés beavatkozási akcióiban turisztikai tevékenységek ösztönzését támogatja.

A turisztikai fejlesztéseknél a régiós OP ad támogatást:

- a hatályos jogszabály alapján **kereskedelmi minősítésű** szálláshelyek fejlesztésére,
- **turisztikai szolgáltatások fejlesztésére, de kizárva** az ÚMVP-ben foglalt **agro-turisztikai** szolgáltatásokat, közelebbről:
 - a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. Törvény 59.§-ban foglalt alkalmi falusi és agro-turisztikai szolgáltató tevékenységeket,
 - a jelen intézkedés által lehatárolt jogosult települési körben (5000 fő, vagy 100 fő/km² népsűrűség alatti nem városi rangú településeken) a mezőgazdasági alap-tevékenységekhez szorosan kapcsolódó szolgáltatásokat, úgymint lovas-, horgász, vad- és erdei turizmus.
- **attrakciók**, és kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés: teljes körűen,
- turisztikai **desztináció-menedzsment** központok és szolgáltatások: területi koordinációs céllal teljes körűen, településmérettől és szolgáltatótól függetlenül,
- a **borturizmus** területén a 100.000 euró feletti támogatás-igényű projektek részére.

A **Nemzeti Halászati Stratégiai Terv** alapján finanszírozásra kerülő program nem finanszíroz az ÚMFT operatív programjaival átfedésben lévő tevékenységet.

Flexibilitás (Rugalmasság, átmozgási lehetőségek (ESZA)

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikk 2 bekezdésében meghatározott, - az adott prioritási tengely szintjén értelmezett - legfeljebb 10 %-os határ erejéig a rugalmas finanszírozás lehetőségével. Az alapok közötti átjárhatósággal - amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza - a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA alapú projekt megvalósításával és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához illetve kifejezetten sajátos, helyi probléma megoldására irányulnak.

III. Prioritási tengely: Fenntartható településfejlesztés

Célkitűzések

Átfogó cél

Átfogó szemléletében a prioritási tengely fő célja a régió településeinek hálózatszerű fejlesztése, elsősorban gazdasági és közösségi célú, valamint szociális szempontokat is figyelembe vevő fizikai és funkcionális megújítása révén. A prioritás kettős feladata egyrészt az elsődleges térségi dinamizáló tényezőként felfogható város és térségére gyakorolt hatás ösztönzése, a város és térsége közötti kiegyensúlyozott, harmonikus kapcsolat elérése, másrészt élhetőbb és egészségesebb lakókörnyezet megteremtése, a városok általánosan és egyedileg jelentkező belső problémáinak kezelése.¹³

Közvetlen célok

- városközpontok és városi alközpontok értékmegőrző fejlesztése;
- a leromlott vagy leromlással veszélyeztetett városi lakóterületek integrált rehabilitációja a régió városhálózatát alkotó települések integrált, illetve komplex szemléletű fejlesztési programjai mentén;
- a kistelepülések tudatos fejlesztése, élhető és örökségvezérelt települési környezet kialakítása;

Indoklás

Az integrált városfejlesztés hangsúlyosan kezeli az egyes városrészek rehabilitációját, mind a gazdasági-kulturális-turisztikai és egyéb központi funkciók erősítése, mind a szociális típusú és a közösségi funkciókat megerősítő város(rész) fejlesztés szemszögéből.

A régió városainak más-más problémával kell szembenézni ezen a téren, éppen ezért a történeti építészeti minőség, építészeti arculat megőrzése, az építészeti kultúra fejlesztése, a felújítás, egyes városrészek komplex szemléletű rehabilitációja differenciált fejlesztési célkitűzéseket, programokat igényel.

A magyar nemzet kialakulásával egybeforrt történelmi helyek, városok száma jelentős a régióban. Az itt található épületek örökségvédelmi szempontból védettek, idegenforgalom számára bemutatható állapotba hozásuk és méltó megjelenítésük kötelességünk. Az épített települési örökség fejlesztése közvetetten jótékonyan képes hatni a kulturális alapú gazdaságfejlesztés egyéb helyi kezdeményezéseire.

¹³ A lakáscélú épület-felújításra fordítható összegek projekt szinten kerülnek korlátozásra, egyrészt a projektek szigorú belső pénzügyi arányainak megtartásával, másrészt a 1080/2006/EK rendelet 7. cikkének b) pontjában foglaltak értelmében a lakásberuházási kiadásokhoz nyújtott juttatás legfeljebb a teljes ERFA-juttatás 2%-áig terjedhet.

A többségében hátrányos helyzetűek, szegények által lakott városrészek komplex megújítása, a szegregáció oldása alapeleme a szociális típusú városfejlesztéseknek.

Magyarországon, így a régióban is a rendszerváltozás utáni kényszerűen gyors gazdasági struktúraváltás miatt jelentős számban fordulnak elő barnamezős területek, felhagyott vagy alig működő ipartelepek. E területek újrahasznosítható épületállománya igen nagy értéket jelent egy-egy város számára, amennyiben általuk funkcióváltást kíván végigvinni adott városrészen.

Szükséges erősíteni városaink lokálpatrióta szemléletének elmélyítését, a település értékeinek védelmét, az ezzel kapcsolatban jelentkező lakossági igényeket támogatni és felkarolni a civil szerveződések kezdeményezéseit, tevékenységeit.

Városok esetében a minőségi élettér, a közszolgáltatások és egyéb társadalmi célú szolgáltatások elérhetőségének biztosítása szükséges a helyi társadalom minden tagja számára.

A városi környezet állapota (beleértve a közterületeket) jelentős fejlesztéseket igényel köztisztasági, gondozottsági és a zöldterület igényessége szempontjából egyaránt, kiegészülve a helyi természeti értékek megóvásával. A korábbi évtizedekben használt építés technológiának köszönhetően kiemelt feladat a szórt azbesztvakolat eltávolítása a köz- és lakóépületekről mind környezeti, mind egészségvédelmi okokból. A lakosság települési komfortérzetének javítását az esztétikus és használható utcabútorok elhelyezése, a térburkolatok és játszótéri, illetve egyéb rekreációs tevékenységre alkalmas közterületek kialakítása, bővítése és korszerűsítése biztosíthatja. A városi környezet és életminőség javításához nagymértékben hozzájárulnak a kultúra, szórakozás, valamint a szabadidő eltöltés tényezői.

A beavatkozások integráltságát az URBAN II Közösségi Kezdeményezés mintájára és szempontjainak érvényesítésével kívánjuk megvalósítani. Az URBAN program kifejezetten az urbanizációból eredő városi problémák enyhítésére jött létre, amely a gazdasági és szociális szempontból egyaránt hátrányos helyzetű városrészek (akcióterületek) integrált, komplex megújítását célozza egy összefüggő és egyértelműen lehatárolt akcióterületen. A programok a helyi szint ismeretére, a helyi problémák feltérképezésére és a helyi közigazgatási szervek, helyi lakosok, civil szervezetek és gazdasági szereplők együttműködésére építenek.

A régió kistelepüléseinek, kis- és középvárosainak más-más problémával kell szembe nézni települési funkcióhoz kapcsolódó fejlesztési igényeik terén, éppen ezért a településközpontok megújítása - ennek keretében a műszaki színvonal és a használati érték emelése, az esztétikai megjelenés fejlesztése, az építészeti arculatváltás, felújítás -, illetve az önkormányzati tulajdonú épületállomány rehabilitációja - mely magába foglalja az épületek épületgépészeti és állag rekonstrukcióját -, differenciált fejlesztési célkitűzéseket, a városfejlesztéstől eltérő beavatkozási irányokat igényel.

Beavatkozási területek

3.1. Beavatkozási terület: Településközpontok megújítása

Alátámasztás

A beavatkozási terület a településközpontok tudatos, igények és elképzelések menti fejlesztése érdekében egyrészt az 5000 fő állandó lakosság szám és 100 fő/km² népsűrűség feletti falvak esetében az egy vagy többcélú – nem kötelező önkormányzati vagy közigazgatási funkciókat ellátó - közösségi és szolgáltató terek fejlesztését, az épített örökség és kapcsolódó természeti értékek összehangolt, egymásra épülő fejlesztését támogatja, másrészt a városközpontok gazdasági, kulturális, turisztikai és térségi központi funkcióinak ellátása, erősítése érdekében kizárólag az akcióterületen megvalósítandó vonzó városi környezet kialakítását támogatja, mely ösztönzi a további magánberuházásokat; új gazdasági, közösségi és szociális funkciók megjelenését és a meglévő funkciók megerősítését; kulturális, turisztikai értékek feltárását, kiskereskedelmi funkciók erősítését támogatja az alábbi művelettípusokkal

Indikatív művelettípusok

- Közterületek rehabilitációja – beleértve városok esetén az akcióterületi közműrekonstrukciót;
- Barnamezős területek fejlesztése, közfunkcióval való megtöltése – beleértve az egykori ipari tevékenység eredményeként létrejött tájsebek és természeti értékeket károsító jelenségek kiküszöbölését és megszüntetését;
- Örökségvezérelt településfejlesztés – beleértve a kulturális (épített és szellemi) örökség védelmét és megőrzését, örökségvédelmi szempontból védett műemlékek felújítását, használaton kívüli épületek a közösség szempontjából értékes funkciókkal történő megtöltését,
- Települési környezet fejlesztése – beleértve a belterületi természeti értékek értékvédelmét, zöldterületek revitalizációját;
- Intézmény-, épület-felújítás új gazdasági, közösségi funkciók megjelenésének támogatására és a meglévő funkciók megerősítésére beleértve a korábban alkalmazott, az egészségre káros építési technológiák kiváltását, korszerű, környezetbarát és energiatakarékos megoldások alkalmazását;
- Innovatív kísérleti városfejlesztési projektek (experimentation).

3.2. Beavatkozási terület: Leromlott vagy leromlással veszélyeztetett városrészek rehabilitációja

Alátámasztás

A beavatkozási terület a többségében hátrányos helyzetűek által lakott leromlott vagy veszélyeztetett státuszú településrészek komplex megújítása, szegregáció oldása érdekében – városfejlesztési stratégiák mentén – akcióterületen közterületek kialakítását, felújítását

(beleértve a közmű hálózatot), közintézmények felújítását, bővítését, kulturális, sport és szabadidős létesítmények felújítását, bővítését, illetve a lakhatás fejlesztését támogatja azzal, hogy a minimum 1.000 fő lakónépességet számláló akcióterületek kijelölésére a 1828/2006/EK rendelet 47. cikke által körvonalazott kritériumrendszer érvényesítésével kerül sor.

Az 1080/2006 EK Rendelet 7. cikk (2) pontja értelmében „lakásberuházási kiadások” az alábbi feltételek mellett támogathatók: a kiadásokat integrált városfejlesztési művelet vagy prioritási tengely keretében kell programozni az állapotromlással és társadalmi kirekesztéssel küzdő vagy azzal fenyegetett területeken.

Az Európai Bizottság 1828/2006 rendelete értelmében lakóépület felújítás csak akkor támogatható uniós forrásból, ha azon célterület, ahol a felújítás történik, társadalmi és gazdasági értelemben leromlott vagy leromlással fenyegetett. A célterület leromlottságát kiválasztási kritérium-rendszerrel (indikátorokkal) kell bizonyítani. A Bizottság rendelete értelmében a 47. cikk (1) bekezdésben felsorolt 10 lehetséges kritérium használható, amelyből a célterület legalább háromnak kell, hogy megfeleljen (Ezek közülük kettő a rendelet a)-h) pontjaiban felsoroltak közé tartozik.)

A felsorolt 10 kritériumból három kritérium - az a), b) és f) - használata biztosítható a teljes 2007-2013-as időszak során. A beavatkozások fókuszálása érdekében a fennmaradó 7 kritériumból az akcióterv alkalmazhat majd további 3-4-et attól függően, hogy a mérésükhöz rendelkezésre állnak-e országos szinten elérhető és releváns adatok. A kritériumokat és a mutatószámok határértékeit az Európai Bizottsággal egyeztetve határozzuk meg.

A szociális városrehabilitáció támogatásában részesíthető célterületeket két csoportra osztjuk, mindkettő önálló kritériumrendszerrel rendelkezik. (Lakótelepek és nem lakótelepi beépítésű területek – hagyományos beépítésű városrészek). A külön kritériumrendszer használatát ezen területek népesség-összetételének és épületállományának jelentős eltérése indokolja.

Amennyiben a szociális városrehabilitációra kijelölt célterület egyaránt tartalmaz lakótelepi és hagyományos városias területet, akkor azt a kritériumrendszert kell alkalmazni, amely a célterület lakásállományának több mint 50%-ára jellemző. A lakótelepre jellemző indikátorokat kell alkalmazni abban az esetben, ha a szociális rehabilitáció célterülete megfelel az alapvetően KSH alapú lakótelep definíciónak:

- többnyire iparosított technológiával épült 1945 után, és
- környezetéből elváló középmagas és magas lakóházak, házsorok alkotják.

Koherenciában az Európai Parlament és a Tanács 1080/2006/EK rendeletének a támogatható területekre vonatkozó részének 7. cikk (2) bekezdésével a lakás-beruházási (housing jellegű) kiadások az összes ERFA-juttatás legfeljebb 2 %-ig terjednek.

A Bizottság 1828/2006/EK rendelete 47. cikk (1) bekezdése alapján kiválasztott kritériumok szintje a Közép-dunántúli régióra vonatkozóan

Indikátor típusa	Határérték a hagyományos városi beépítésű területeken	Határérték a lakótelepeken	Referencia adatok ¹⁴
MUNKANÉLKÜLISÉG MAGAS SZINTJE (A kritériumnak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)			
Munkanélküliek aránya az akcióterületen magas volt 2001-ben Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 11%	minimum 8%	6,5%
Tartós munkanélküliek aránya az akcióterületen magas volt 2001-ben (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 3%	minimum 2,2%	1,9%
SZEGÉNYSEG ÉS KIREKESZTETTSÉG MAGAS SZINTJE (A kritériumnak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)			
Magas azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 9%.	Minimum 7,8%	7,3%
Önkormányzati tulajdonú lakások aránya magas az akcióterületen Adatforrás: Önkormányzati nyilatkozat	Minimum 10%	minimum 8%	3,3% (2001)
Az akcióterületen az önkormányzat által elosztott rendszeres szociális támogatásokból a háztartásokhoz viszonyított városi átlaghoz képest több támogatás (darabszám) került kiosztásra. (Beszámítható támogatásformák: rendszeres szociális segély, lakásfenntartási támogatás minden formája, rendszeres gyermekvédelmi támogatás, adósságsökkentési támogatás.) Adatforrás: Önkormányzati nyilatkozat	A rendszeres szociális támogatások száma a háztartások számához képest legalább 1,5-szerese a városi átlagnak.	A rendszeres szociális támogatások száma a háztartások számához képest legalább 1,3-szorosa a városi átlagnak.	
ERŐSEN LEROMLOTT KÖRNYEZET (A kritériumnak való megfeleléshez a mutatószámokból legalább egyet kell teljesíteni.)			
Az 5 szintnél magasabb lakóházakban található lakott lakások magas aránya az 50.000 fő lakónépességnél nagyobb városokban.		minimum 60% az 5 szintnél magasabb épületekben található lakások aránya a legalább	18,8%

¹⁴ A referencia adatok a régió 20 ezer fő feletti lakosságú városainak adott mutatóra vonatkozó átlagértékei. Ennek oka, hogy jelenleg ezen városokra vonatkozóan állnak rendelkezésre tömb szinten mért adatok, ugyanakkor méretüknél fogva nagy valószínűséggel ezek a városok lesznek a szociális városrehabilitáció kedvezményezettjei.

Adatforrás: Önkormányzati nyilatkozat		50.000 fő lakónépességgel rendelkező városokban	
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül magas volt 2001-ben Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	Minimum 25%		6%
Magas volt a maximum egy szobás lakások aránya a lakott lakásokon belül, 2001-ben Adatforrás: KSH, 2001-es Népszámlálás adatok	minimum 30% a legalább 50.000 fő lakónépességgel rendelkező városokban, és minimum 20% az 50.000 főnél kisebb lakónépességgel rendelkező városokban		10,4%

Indikatív művelet típusok

- Közterületek rehabilitációja – beleértve az akcióterületi közműrekonstrukciót és zöldterületi fejlesztéseket;
- Kapcsolódó lakásberuházási kiadások szociálisan hátrányos helyzetűnek tekinthető és infrastrukturálisan elmaradó településrészekben
- Barnamezős városrészekbe ékelődött alacsony státuszú lakóterületek fejlesztése – szükséges infrastrukturális rehabilitáció támogatása, közteresítés, közösségi funkciókkal való megerősítés;
- Városrészek szegregációjának oldásához, megújításához és az ott élő lakosság munkakeresési és társadalmi reintegrációjához kapcsolódó ESZA jellegű tevékenységek (pl. hátrányos helyzetet kompenzáló oktatási programok (óvodától a felnőttképzésig) kialakítása; ifjúsági és szabadidős programok kialakítása; munkaerőpiaci beilleszkedést elősegítő tevékenységek; családsegítő szolgáltatások; közösségépítés, a helyi társadalom kapcsolatrendszerének, közösségi életének, érdekérvényesítésének segítése, civil hálózatok erősítése, tolerancia programok);
- Innovatív város- és közösségfejlesztő kísérleti projektek (experimentation).

A lakáscélú épület-felújításra fordítható összegek projekt szinten kerülnek korlátozásra, egyrészt a projektek szigorú belső pénzügyi arányainak megtartásával, másrészt a 1080/2006/EK rendelet 7. cikkének b) pontjában foglaltak szerint, amellyel összhangban a

lakás-beruházási (housing jellegű) kiadások az összes ERFA-juttatás legfeljebb 2 %-ig terjednek.

A városfejlesztési beavatkozások megvalósításában fontos szerepet játszik a magántőke mobilizálása, megtérülő fejlesztések esetén visszatérítendő támogatások alkalmazása. Az operatív program lehetőséget teremt az EIB, CEB hitelkonstrukcióval megvalósítható városfejlesztési alapok városfejlesztési beavatkozásokba való bevonására, ezáltal elősegíti a Jessica pénzügyi eszköz lehetséges alkalmazását a városrehabilitációs beavatkozások finanszírozásába.

Területi szempontok

A prioritási tengely a régió városainak hálózatszerű fejlesztésére irányul azzal, hogy a 3.1. beavatkozási terület esetén előnyt élveznek a jelentős történelmi örökséggel és térségi központi funkcióval bíró területek, míg a 3.2. beavatkozási terület esetén kizárólag a 10.000 fő állandó lakosság feletti városokat támogatásával területi fókusszal a megyei jogú városok és az egykori energiatengely kis- és középvárosai (például.: Ajka, Várpalota) bírnak.

Fő célcsoportok, kedvezményezettek

Önkormányzatok, a tématerülethez kapcsolható programot gondozó civil szervezetek, közművelődési intézmények, önkormányzati intézmények és költségvetési szervek, önkormányzati társulások, non-profit szervezetek, gazdasági érdekképviseletek, gazdasági társaságok, egyházak.

Várható hatások

- Arányosabb, kiegyensúlyozottabb településfejlesztés valósul meg, az esélyegyenlőség feltételei javulnak.
- Minőségi élettér kialakulása, turisztikai vonzerő növekedése.
- Településeink használhatóbbá, élhetőbbé válnak.
- Komplex, a hátrányos térséget és hátrányos társadalmi csoportokat célzó, re-integrációs programok a lokális munkanélküliség csökkenését és a szociális helyzet javulását eredményezik.

EMVA és EHA által támogatott hasonló tevékenységek elhatárolása

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap 1698/2005/EK rendelet 56. és 57. cikkei, az UMVST III. Az életminőség javítása a vidéki területeken és a gazdasági diverzifikáció elősegítése intézkedéscsoport a III/2. Az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása és a természeti és kulturális örökség megőrzése (falumegújítás)¹⁵ intézkedés beavatkozási akcióiban a vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások fejlesztését, valamint a vidéki örökség megőrzését és korszerűsítését támogatja.

Az ÚMVP/ROP lehatárolás alapja a jogosultsági kör, azaz a település közigazgatási státusza.

¹⁵ Forrás: Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (2007-2013) 2007. januári változata

Az ÚMVP/ROP lehatárolás alapja a jogosultsági kör, azaz a település közigazgatási státusza azzal, hogy a KDOP az ÚMVP beavatkozásait kiegészítve 3.1. beavatkozási területe vonatkozásában támogatja a városokban, valamint az 5.000 főt és 100 fő/km² népsűrűséget meghaladó településeken megvalósuló egy vagy többcélú – nem kötelező önkormányzati vagy közigazgatási funkciókat ellátó – közösségi és szolgáltató terek fejlesztését is, a városok és a fenti települések külterületeinek kivételével.

A Nemzeti Halászati Stratégiai Terv alapján finanszírozásra kerülő program nem finanszíroz az ÚMFT operatív programjaival átfedésben lévő tevékenységet.

Flexibilitás (Rugalmasság, átmozgási lehetőségek (ESZA))

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikk 2 bekezdésében meghatározott, - az adott prioritási tengely szintjén értelmezett - legfeljebb 10 %-os határ erejéig a rugalmas finanszírozás lehetőségével. Az alapok közötti átjárhatósággal - amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza - a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA alapú projekt megvalósításával és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához illetve kifejezetten sajátos, helyi probléma megoldására irányulnak.

Lehatárolási szempontok és illeszkedés más operatív programokkal

A prioritási tengely illeszkedik a Regionális Operatív Programon belül a többi prioritási tengelyhez, a közlekedési kapcsolatok térségi szervező hatása miatt, valamint az infrastruktúrafejlesztések révén kihat mind a gazdasági-, mind a turizmusfejlesztésekre. A KD OP-n belüli fejlesztések együttes hatásának fokozását, a városi területek rehabilitációjának eredményes megvalósulását segítik a turisztikai vonzerőfejlesztésre, humáninfrastruktúra és közlekedési kapcsolatok fejlesztésére irányuló intézkedések, a tervezett beavatkozások összhangjának megteremtésével kerülhetnek kiaknázásra a lehetséges szinergikus hatások. A prioritási tengely illeszkedik más operatív programokhoz, így a Közlekedési Operatív Programhoz, a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Programhoz kiegészítve az ott szereplő beruházásokat az akcióterületre vonatkozó értékmegőrző és szociális típusú városfejlesztési beavatkozásokkal.

IV. Prioritási tengely: Helyi és térségi környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra fejlesztés

Célkitűzések

Átfogó cél

Átfogó szemléletében a prioritási tengely fő célja a különböző infrastrukturális elemek fejlesztésének egy helyen kezelésével a régió társadalmi- és (elkerülhetetlen egyéb hatásai okán kisebb mértékben) gazdasági kohézióját, környezeti fenntarthatóságát szolgálja szem előtt tartva a falvak, a mikro- és kistérségek eltérő igényeit.

Közvetlen célok

- a térségi közlekedéssel kapcsolatos hálózati-, infrastrukturális- és közlekedésszervezési fejlesztések célja olyan régiós kapcsolatrendszer kialakítása, amely a megközelíthetőség és a belső elérhetőség javításával szolgálja annak szorosabbá válását, a Közép-dunántúli régió területi kohéziójának növelését,
- élhetőbb vidéki települési környezet megteremtése a lakossági eredetű környezeti terhelés csökkentésével,
- víztestek jó állapotának elérése, ahhoz való hozzájárulás komplex vízgyűjtő-gazdálkodás keretein belül,
- Duna és Balaton partján lévő települések értékeinek, köztulajdonban lévő létesítményeinek védelme a sürgős beavatkozást igénylő magaspartfalak stabilizációjával, az omlásveszély kockázatának csökkentésével.

Indoklás

Nehezítik a régió kiegyensúlyozott területi fejlődését a közlekedési hálózat hiányosságai, melyek elsősorban az észak-dél irányú kapcsolatok terén, illetve a főútvonalaktól távol eső periférikus térségek nehézkes elérhetőségében mutatkoznak meg, továbbá a zsáktelepülési jellegben érhetők tetten. A régió mellékúthálózata kapacitás tekintetében túlterhelt, kiépítettsége és állapota nem kielégítő, fejlesztésével a régióon belüli elérési idők optimalizálása, korszerű gazdaságszervezési követelményekhez való igazodása érhető el. A mellékutak fejlesztési sorrendjének meghatározására kidolgozott metodika komplex kritériumrendszerre épül, mely a beavatkozás szükségességének szakmai kritériumai, a forgalmi mutatók figyelembe vétele mellett hangsúlyosan kezeli a területfejlesztési szempontokat (pl. érintett útszakasz meglévő vagy a fejlesztés potenciális gazdasági hatását, idegenforgalmi jelentőségét, esetlegesen elmaradott térség felzárkóztatására gyakorolt hatását, kistérségi vagy megye központhoz való kapcsolat jelentőségét). Hiányosak a régióban a belső kerékpárút hálózati elemek, a meglévő kerékpárutak minősége zömében nem megfelelő, felújításuk szükséges, a kerékpárutakhoz kapcsolódó infrastruktúra jelenleg szinte teljesen kiépítetlen.

Az egyre erősödő tranzitforgalom ellehetetleníti egyes települések belső forgalmát, megsokszorozva a balesetveszélyt, a települési környezeti ártalmakat. Emellett a települési

közúthálózati elemek kiépítettsége nem teljes, a kiépített szakaszok burkolatának minősége, szélessége, teherbírása több helyen nem megfelelő, ezért fontos a jelentős forgalmú önkormányzati tulajdonú közutak kiépítésének, rekonstrukciójának, felújításának támogatása.

A régió közösségi közlekedési lefedettsége csaknem 100 %-os, amit legnagyobb részben a közúti közösségi közlekedés biztosít. Az autóbusz közlekedés szervezettsége, szolgáltatások színvonala nem kielégítő. A közösségi közlekedési formákon belül és között az átszállási lehetőségek lokálisan és időben sem felelnek meg az elvárásoknak, a kapcsolódó infrastruktúra, a pályaudvarok műszaki színvonala, elhelyezkedése nem megfelelő. A közösségi közlekedési formák igénybevételének egyszerűbb és átjárhatóbb formában való működése érdekében szükséges a közösségi közlekedési szervezetek kialakítása a közúti és vasúti közlekedés menetrendjeinek összehangolására, a közösségi közlekedésben részt vevő járművek optimális és költséghatékony használatának megteremtésére.

Az ÚMFT egészében a fenntartható közlekedés aránya több mint 50 %. A KDOP ehhez olyan módon járul hozzá, hogy a KDOP-ban a téma szerinti kategorizálás alapján fenntartható közlekedés tervezett aránya az OP teljes közlekedési fejlesztéseiben 9,6 %.

A Közép-dunántúli régió földrajzi elhelyezkedésénél fogva jelentős szennyeződésre érzékeny területekkel, ivóvízbázisokkal, vízminőség-védelmi szempontból kiemelten védendő tavakkal és kis vízhozamú vízfolyásokkal rendelkezik. A Régió kiterjedt karszt-vidékei és az alattuk húzódó ivóvízbázis megkülönböztetett védelmet, a felszíni és felszín alatti vízkészlet fokozatos minőségromlásának megakadályozása kiemelt figyelmet, térségi szinten összehangolt fejlesztést igényel a korlátozott források figyelembe vételével. Potenciális veszélyforrást jelentenek a felszíni és felszín alatti vizekre - különösen a felszíni szennyeződésre érzékeny területeken (Dunántúli-középhegység, Duna kavicsteraszok, Balaton és Velencei tó vízgyűjtő területe) - a hatályos jogszabályok követelményeinek, illetve műszakilag nem megfelelő hulladéklerakók.

További kiemelt problémát jelent a Balaton partján, valamint a Duna mentén az omlásveszélyes partfalak, és egyéb geomorfológiai képződmények eróziója. A kialakult omlásveszélyes teraszok, magaspartok veszélyeztetik a települési középületeket, vonalas infrastruktúrát, illetve a kárelhárítás jelentős költségvetési terhet róhat mind a lakosságra, mind pedig az önkormányzatokra, melyhez kapcsolódóan a szükséges források csak korlátozottan állnak a régió rendelkezésére.

Területi szempontok

A prioritási tengely a régió egész területére koncentrál. A 4.2. beavatkozási terület szennyvízelvezetés és -kezelés, valamint rekultivációt célzó művelettípusai esetén kiemelték a Balaton, a Velencei-tó és az Által-ér vízgyűjtő területén, Fejér megye déli részén, Veszprém megye nyugati részén fekvő települések, a talajszennyezésre érzékeny területek, mint a karsztos vízbázisok, magas talajvízállású területek, míg a helyi és térségi vízgazdálkodási feladatok művelettípus esetén a vízállapot értékelésen alapuló integrált programok az EU Bizottság által elfogadott 2000/60/EK Víz Keretirányelvnek megfelelő vízgyűjtő-gazdálkodás keretei között kell, hogy megvalósuljanak.

Fő célcsoportok, kedvezményezettek

A megyei és a kistérségi fejlesztési tanácsok, illetve végrehajtó szervezeteik, fenntartó önkormányzatok, civil szervezetek, a tématerülethez kapcsolható programot gondozó közművelődési intézmények, non-profit szervezetek, gazdasági társaságok, egyházak, környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok, közútkezelők.

Beavatkozási területek

4.1. Beavatkozási terület: Környezeti értékek védelme, környezetbiztonság növelése

Alátámasztás

A beavatkozási terület keretében – a nemzeti kötelezettségvállalással nem érintett - agglomeráción kívüli települések, aprófalvas térségek (2000 lakosegyenérték alatti települések) szennyvízkezelésének és elhelyezésének fejlesztése (beleértve a tudatosság növelését, a csatlakozási hajlandóság minél szélesebb körben történő elterjedésének ösztönzését is); települési hulladékok káros hatásainak csökkentése, (helyi, kistérségi projektek keretében megvalósuló) települési hulladéklerakók rekultivációja; településeket, kiépített vonalas infrastruktúrát, közintézményeket veszélyeztető földtani veszélyforrások (természetes partfalak omlása) elhárítása, megelőzése; valamint vízállapot értékelésen alapuló, az EU Bizottság által elfogadott 2000/60/EK Víz Keretirányelvnek megfelelő, vízgyűjtő-gazdálkodási keretek között megvalósuló integrált programok kerülnek támogatásra.

Indikatív művelettípusok

- Szennyvízelvezetés és -kezelés fejlesztése
- Települési szilárd hulladék lerakók, döngutak, földmedrű települési folyékony hulladék fogadóhelyek rekultivációja
- Omlásveszélyes partfalak állékonyságának biztosítása
- Helyi és térségi jelentőségű vízrendszerek rekonstrukciója

4.2. Beavatkozási terület: Az elérhetőség fejlesztése

Alátámasztás

A beavatkozási terület keretében támogatott egyrészt a régió 4 és 5 számjegyű térségi jelentőségű úthálózatának biztonsági és utazáskényelmi szempontú színvonalnövelése, az önkormányzati tulajdonban lévő jelentősebb forgalmú belterületi utak fejlesztése, másrészt a településen belüli és településeket összekötő, 4 és 5 számjegyű utakhoz kapcsolódó, hivatásforgalmat kiszolgáló kerékpárutak – hálózatszerű, elsősorban elválasztott rendszerű - kiépítése, végezetül a közösségi közlekedési formák összehangolásához köthető műszaki tevékenységek, valamint az ilyen irányú közlekedés-szervezéshez kapcsolódó fejlesztések.

Indikatív művelettípusok

- Térségi jelentőségű közutak fejlesztése

- Belterületi utak fejlesztése
- Kerékpárút hálózat fejlesztése
- Közösségi közlekedés fejlesztése

Várható hatások

- Arányosabb, kiegyensúlyozottabb településfejlesztés valósul meg, az esélyegyenlőség feltételei javulnak, településeink használhatóbbá, élhetőbbé válnak.
- Csökken a környezeti terhelés, a zaj- és rezgésterhelés, javul a településeken a közlekedés- és környezetbiztonság, csökken a balesetveszélyes helyzetek kialakulásának lehetősége, mindezzel nő a településeken lakók életminősége.
- Csökken a környezetszennyezés, javul a környezet állapota, csökken a talajba, felszíni és talajvízbe kerülő szennyezőanyag mennyisége, folyamatosan zárul a közműöllő, tisztább környezet alakul ki.

EMVA és EHA által támogatott hasonló tevékenységek elhatárolása

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap 1698/2005/EK rendelet 56. és 57. cikkei, az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv¹⁶ II. A környezet állapotának javítása intézkedéscsoport II/5. A jó minőségű és egyenletes mennyiségű víz biztosítása intézkedés beavatkozási akcióiban külterületi, mezőgazdasági területek belvízrendezését támogatja.

A Nemzeti Halászati Stratégiai Terv alapján finanszírozásra kerülő program nem finanszíroz az ÚMFT operatív programjaival átfedésben lévő tevékenységet.

Flexibilitás (Rugalmasság, átmozgási lehetőségek (ESZA))

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikk 2 bekezdésében meghatározott, - az adott prioritási tengely szintjén értelmezett - legfeljebb 10 %-os határ erejéig a rugalmas finanszírozás lehetőségével. Az alapok közötti átjárhatósággal - amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza - a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA alapú projekt megvalósításával és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához illetve kifejezetten sajátos, helyi probléma megoldására irányulnak

Lehatárolási szempontok és illeszkedés más operatív programokkal:

A prioritási tengely illeszkedik a Regionális Operatív Programon belül a többi prioritási tengelyhez a közlekedési kapcsolatok térségi szervező hatása miatt, valamint a települési és környezeti infrastruktúrafejlesztések révén kihat mind a gazdasági-, mind a turizmusfejlesztésekre. A turisztikai célú kerékpárutak a regionális OP II. prioritási tengelyében támogathatóak. A prioritási tengely illeszkedik más operatív programokhoz, így a Közlekedés Operatív Programhoz, kiegészítve az ott szereplő beruházásokat a térségi

¹⁶ Forrás: Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (2007-2013) 2007. januári változata

elérhetőségi kapcsolatokkal, míg a Környezet és Energia Operatív Programban támogatott beruházásokat a nemzeti kötelezettségvállalással nem érintett fejlesztésekkel.

A régióban megvalósuló közlekedési infrastruktúra fejlesztéseket – integrált logika mentén, támogatva az OP turizmusfejlesztési prioritási tengelyébe tervezett beavatkozások végrehajtásának hatékonyságát is – a ROP és a Közlekedés operatív program egymást kiegészítve, és erősítve támogatja. Ennek megfelelően a KözOP támogatja a kötöttpályás közlekedéshez tartozó városi közösségi közlekedési beruházásokat, illetve a belvárosok gépkocsi zsúfoltságát enyhítő intermodális rendszerek (P+R) kialakítását.

Az integrált közlekedés-fejlesztési logika mentén a regionális OP 4.2. beavatkozási területét egészíti ki a KözOP által támogatott, a régió elérhetőségi viszonyait javító főközlekedési útvonalak fejlesztése, valamint a támogatott 1,2,3, számjegyű főutak melletti, hivatásforgalmat kiszolgáló kerékpárutak fejlesztése is.

A KEOP az EU derogációval illetett, 2000 LE feletti agglomerációs szennyvízberuházásokat, valamint a rekultiváció területén a régiós határokon átnyúló és a 650 millió forintot értékhatárt meghaladó projekteket támogatja míg a KDOP-ban az egyéb, nem ebbe a kategóriába tartozó szilárd hulladéklerakók, a döngkutak, illetve a földmedrű települési folyékony hulladék fogadóhelyek rekultivációja kap helyet. A 4.1. beavatkozási terület a KEOP-ból finanszírozott programok (kiemelten kezelt vízvédelmi területekre vonatkozó komplex vízvédelmi beruházások) kiegészítéseként a „Helyi és térségi jelentőségű vízrendszerek rekonstrukcióját” támogatja.

V. Prioritási tengely: Humán infrastruktúra fejlesztés

Célkitűzések

Átfogó cél

Átfogó szemléletében a prioritási tengely fő célja a különböző humán infrastruktúra (kapcsolódó humán erőforrás-fejlesztés típusú nem szigorúan infrastrukturális fejlesztés típusú támogatásokkal) elemek fejlesztésének egy helyen kezelésével, hogy elősegítse a térségi szinten összehangolt fejlesztéseket, növelje, hozzájáruljon a tudáshoz és minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáférési esélyek területi szintű kiegyenlítéséhez.

Közvetlen célok

- a közoktatás fejlesztése, az alapvető tudáselemek megszerezhetőségében meglévő minőségi és területi egyenlőtlenségek oldása,
- egy korszerű és hatékonyan működő egészségügyi és szociális ellátórendszer kialakulásához való hozzájárulás, mely az intézményrendszer szolgáltatáskínálatához kapcsolódó infrastrukturális fejlesztése mellett magában foglalja az egészséges életmód elsajátítását célzó képzések, valamint egészségügyi rehabilitációs és prevenciós technikák támogatását is,
- a közszolgáltatások – költséghatékony és fenntartható módon történő - hozzáférhetővé tétele a régió településein.

Indoklás

Az óvodák és általános iskolák infrastruktúra fejlesztésének indokoltságát igazolják a különböző felméréseken túl a 2004-2006 közötti időszakra vonatkozó tapasztalatok. Figyelmeztetőek a régió népességének iskolázottságára, a tudástökére vonatkozó mutatók is. Az iskolázottság javulása ellenére vannak olyan kedvezőtlen jelenségek a régióban, amelyek a későbbiekben a munkaerőpiac működésében zavarokat okozhatnak.

A KDOP tanulási környezet támogatására irányuló fejlesztéseivel hozzájárul a közoktatási reform fő céljainak megvalósulásához, így az oktatási eredményesség javításához (versenyképes tudás, oktatási egyenlőtlenségek mérséklése), a közoktatás minőségének (hatékony és befogadó közoktatási rendszer) és struktúrájának megújításához és a minőségi közoktatáshoz való egyenlő esélyű hozzáférés megteremtéséhez is.

A kedvező gazdasági és foglalkoztatási helyzet nem vonta maga után az életesélyek javulását, ugyanakkor a gazdasági élet és társadalmi élet valamennyi területén egyre inkább kiváló, egészséges és csúcsteljesítményekre képes munkaerőt követelnek.

A gazdasági fejlődésből, a globalizációs folyamatok általános érvényre jutásából adódóan újabb kedvezőtlen tendenciák mutatkoznak, újabb problémákat kell megoldania az egészségügyi és szociális szférának a lakosság ellátásában, valamint meg kell teremteni a korábbi funkcióikat elvesztő egészségügyi intézmények hasznosítását például: geriátria terén (idősek egészségügyi ellátásának kezelése) a korlátozott források figyelembe vételével. Az új kihívásoknak, csak modern, és fejlett berendezések, jól képzett szakorvosi és ellátó

személyzet, valamint jól működő, az igényekhez hálózatszerűen igazodó egészségügyi és szociális ellátórendszer képes megfelelni, melyhez kapcsolódóan a szükséges források csak korlátozottan állnak a régió rendelkezésére.

A régió kistérségei eltérő igénnyel és szükséglettel rendelkeznek a közösségi célú infrastrukturális fejlesztések területén, ezért ezen beruházásoktól elvárt a helyi vagy térségi szintű megvalósításának megalapozottsága, támogatott egészen a szolgáltatások esetlegesen kistérségi integrált központokba terelésig. A bölcsődék számához viszonyított, három évesnél fiatalabb gyermekek száma indokoltá teszi ezen korosztály napközbeni ellátásának javítását részben a bölcsődék fejlesztésével, részben egyéb alternatív ellátási formák támogatásával (például.: családi napközi).

Területi szempontok

A prioritási tengely a régió egész területére koncentrál. Előnyt élveznek az ellátáshiányos települések, térségek azzal, hogy a fejlesztés térségi összhangon kell, hogy alapuljon a fenntarthatóság és hatékony forrásfelhasználás érdekében.

Fő célcsoportok, kedvezményezettek

A megyei és a kistérségi fejlesztési tanácsok, illetve végrehajtó szervezeteik, gazdasági érdekképviselők, fenntartó önkormányzatok, oktatási-képzési intézmények, civil szervezetek, napközbeni ellátást nyújtó intézmények, a betegellátásban résztvevő gyógyászati intézmények, kórházak, azok fenntartó szervezetei, (települési önkormányzatok és társulásaik), szociális és gyermekjóléti intézmények, szakirányú vállalkozások, szociális és egészségügyi célú civil szervezetek, a tématerülethez kapcsolható programot gondozó közművelődési intézmények, non-profit szervezetek, gazdasági társaságok, egyházak.

Beavatkozási területek

5.1. Beavatkozási terület: Közoktatás infrastrukturális fejlesztése

Alátámasztás

A beavatkozási terület a közoktatás, így az óvodai ellátás, az alapfokú és középfokú oktatás területileg összehangolt fejlesztését, a létesítmények felújítását, bővítését, indokolt esetben új épület kialakítását támogatja.

Indikatív művelettípusok

- Az óvodai ellátás infrastrukturális fejlesztése
- Az alap- és középfokú oktatás infrastrukturális fejlesztése

5.2. Beavatkozási terület: Az egészségügyi és szociális ellátórendszer fejlesztése, hatékonyságának növelése

Alátámasztás

A beavatkozási terület két nagy szakterület, az egészségügy és a szociális szolgáltatások területileg összehangolt fejlesztését célozza, amely egyrészt a lakosságközeli egészségügyi

ellátások, a rehabilitáció, geriátria, a prevenciók technikákhoz kapcsolódó szolgáltatások támogatása által hozzájárul a lakosság egészségügyi helyzetének javulásához, másrészt a társadalmi kirekesztéssel leginkább veszélyeztetett csoportok helyzetének javulását segíti elő a szociális és gyermekjóléti alapellátások infrastrukturális fejlesztése és a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása révén.

Indikatív művelettípusok

- Kistérségi szinten elérhető egészségügyi és szociális szolgáltatások
- Prevenciót előtérbe helyező minőségi szolgáltatások
- Innovatív kísérleti projektek (experimentation)

5.3. Beavatkozási terület: Intézményfejlesztés

Alátámasztás

Az önkormányzatok egységes és pénzügyileg fenntartható, az önkormányzatok hatósági és belső munkafolyamatainak elektronizálását támogató informatikai fejlesztésének a biztosítása érdekében az operatív program támogatja, hogy az országban az Elektronikus közigazgatás operatív program segítségével kiépülő alkalmazásszolgáltató központokhoz csatlakozni tudjanak az önkormányzatok. Önálló beavatkozásként - jogszabályi kötelezettség, illetve a fejlesztési igény mértéke miatt - támogatandó a meglévő, önkormányzati feladatellátást szolgáló intézmények akadálymentesítése.

Indikatív művelettípusok

- Közszolgáltatások elérését segítő önkormányzati informatikai rendszerek fejlesztése
- Utólagos akadálymentesítés

Várható hatások

- Az oktatás-képzési intézmények infrastruktúrája fejlesztése révén a humán erőforrás megújul.
- Nagyobb valószínűséggel és már korai stádiumban felismerhetőek a betegségfajták, a rendszeres szűrésekkel diagnosztizálhatóak, kiszűrhetőek és így gyógyításuk gyorsabb és hatékonyabb lehet.
- A szociális ellátó rendszer fejlesztésével a szektor kiadásai jelentősen csökkennek
- Arányosabb, kiegyensúlyozottabb településfejlesztés valósul meg, az esélyegyenlőség feltételei javulnak, településeink használhatóbbá, élhetőbbé válnak.

EMVA és EHA által támogatott hasonló tevékenységek elhatárolása

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap 1698/2005/EK rendelet 56. és 57. cikkei, az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv¹⁷ III. Az életminőség javítása a vidéki területeken és a gazdasági diverzifikáció elősegítése intézkedéscsoport a III/2. Az

¹⁷ Forrás: Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Terv (2007-2013) 2007. januári változata

alapszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása és a természeti és kulturális örökség megőrzése (falumegújítás) intézkedés beavatkozási akcióiban a vidéki gazdaság és lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások fejlesztését, valamint a vidéki örökség megőrzését és korszerűsítését támogatja

Az ÚMVP/ROP lehatárolás alapja a jogosultsági kör, azaz a település közigazgatási státusza azzal, hogy a KDOP az önkormányzati kötelező közszolgáltatásokat, mint: közoktatási-, egészségügyi- és szociális-, valamint vonalas infrastruktúra fejlesztését a régió minden településén, míg az egyéb - önkormányzat által nem kötelezően ellátandó - helyi közszolgáltatások infrastrukturális feltételeit III. prioritás keretében a régió városaiban, valamint az 5.000 főt és 100 fő/km² népsűrűséget meghaladó településeken támogatja, a városok és a fenti települések külterületeinek kivételével.

A Nemzeti Halászati Stratégiai Terv alapján finanszírozásra kerülő program nem finanszíroz az ÚMFT operatív programjaival átfedésben lévő tevékenységet.

Flexibilitás (Rugalmasság, átmozgási lehetőségek (ESZA))

A prioritási tengely megvalósítása során élni kívánunk az 1083/2006/EK rendelet 34. cikk 2 bekezdésében meghatározott, - az adott prioritási tengely szintjén értelmezett - legfeljebb 10 %-os határ erejéig a rugalmas finanszírozás lehetőségével. Az alapok közötti átjárhatósággal - amennyiben a pályázati kiírás ezt tartalmazza - a projektgazdák csak abban az esetben élhetnek, ha az ESZA jellegű tevékenységek közvetlen kapcsolatban állnak az ERFA alapú projekt megvalósításával és ezen tevékenységek szükségesek a projekt eredményes végrehajtásához illetve kifejezetten sajátos, helyi probléma megoldására irányulnak.

Lehatárolási szempontok és illeszkedés más operatív programokkal:

A prioritási tengely illeszkedik a Regionális Operatív Programon belül a többi prioritási tengelyhez, a települési és térségi humáninfrastruktúra-fejlesztések révén kihat, kapcsolódik a városfejlesztésekhez. A prioritási tengely illeszkedik más operatív programhoz, így a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Programhoz, kiegészítve az ott szereplő beruházásokat a közösségi szolgáltatások fejlesztésével.

A TIOP támogatja az oktatás területén a pedagógiai, módszertani reformot támogató infrastruktúrát, a közoktatás információs rendszereinek fejlesztését, az oktatási tevékenység országos mérés-értékelési rendszereinek infrastruktúráját, valamint a felsőoktatás fejlesztését.

A regionális OP-hoz kapcsolódó, TIOP által támogatott egészségügyi fejlesztések: az egészségügy struktúraváltását lehetővé tévő ellátási formák fejlesztése, a fekvőbeteg ellátási intézményrendszer fejlesztése, valamint a kistérségi járóbeteg központok közül az új, zöld mezős fejlesztések.

VI. Prioritási tengely: Technikai segítségnyújtás

Cél:

Az operatív program műveleteinek eredményes és hatékony megvalósítása

Indikátor:

Támogatott projektek megvalósulásának aránya - [az eldöntött (pozitív támogatási döntés) fejlesztések és a ténylegesen (lezárt projektekben) megvalósított fejlesztések aránya]

Cél (2015): 100%

Az ÚMFT technikai segítségnyújtás tevékenységei

Az Európai Tanács 1083/2006/EK Rendeletének 46. cikke szerint az alapokból lehetőség nyílik az operatív programok előkészítési, menedzsment, monitoring, értékelési, tájékoztatási és ellenőrzési tevékenységeinek finanszírozására, beleértve az alapok megvalósításához szükséges adminisztratív kapacitás megerősítését.

A 2007-13-as időszakban a technikai segítségnyújtás (technical assistance – TA) forrásai két helyen jelennek meg: az operatív programok technikai segítségnyújtás prioritási tengelyeiben, és a horizontális *Végrehajtás operatív programban* (VOP).

Az OP-szintű TA-tevékenységek és a VOP közötti lehatárolás az intézményrendszer egyes szintjei közötti munkamegosztás, valamint az intézmények működéséből fakadó tevékenységek és azok költségei megoszlásának figyelembevételével került kialakításra.

Mindezek alapján

- az OP-k technikai segítségnyújtás prioritási tengelyei az egyes programok operatív, elsősorban projektszintű végrehajtásához kötődő tevékenységeit,
- a VOP prioritási tengelyei pedig az ÚMFT, illetve az operatív programok végrehajtásához kötődő, stratégiai, rendszer-szintű tevékenységeket hivatottak támogatni.

A rendelkezésre álló technikai segítségnyújtási források megoszlása az alábbiak szerint alakul:

TA forrás	Források megoszlása (az ÚMFT százalékában)
VOP	1,3%
Operatív program TA prioritások összesen	2,6%
Összesen	3,9%

A Közép-dunántúli Operatív Program technikai segítségnyújtás prioritás által támogatott tevékenységek

1. Az operatív program technikai-adminisztratív lebonyolítása (a közreműködő szervezeti feladatok)

Az operatív program végrehajtásában a közreműködő szervezetek az irányító hatóságtól kapott felhatalmazás és iránymutatás alapján végzik a felelősségi körükbe utalt prioritás(ok) lebonyolítását, így többek között:

- a pályázati kiírások és támogatási szerződések mintáinak elkészítését,
- projekt javaslatok befogadását és értékelését,
- támogatási szerződések megkötését és módosítását,
- projektek megvalósításának nyomon követését,
- támogatások kifizetését, projektek zárásával kapcsolatos feladatok elvégzését,
- ellenőrzések lebonyolítását, szabálytalanságok feltárását és jelentését,
- az operatív programhoz, vagy OP prioritáshoz kötődő, célzott kommunikációs tevékenység ellátását, az NFÜ által elfogadott éves kommunikációs terv alapján.

(A közreműködő szervezetek feladatainak részletes felsorolását ld. a Végrehajtási fejezetben).
A közreműködő szervezetek feladatai az irányító hatóság és a közreműködő szervezetek közötti feladat-ellátási szerződésben kerülnek rögzítésre. A **közreműködő szervezeteknek az OP lebonyolításával kapcsolatos feladatai** az elvégzett tevékenységek és a teljesítmény alapján jelen TA prioritási tengely terhére kerülnek finanszírozásra.

A közreműködő szervezetek finanszírozásával kapcsolatos egyik legfőbb problémát a 2004-06 közötti programozási időszakban az jelentette, hogy a finanszírozás a felmerült költségek alapján történt, mely nem teremtett motivációt a költség-hatékonyság javítására. Ezt orvosolandó a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség a 2007-13-as programozási időszak közreműködő szervezeteit az ÚMFT-hez kötődő feladatok ellátásáért kizárólagosan, a teljesítmény elv érvényesítésével, vállalkezési jellegű szerződéseken keresztül finanszírozza. Ahol lehetséges a finanszírozás alapja az egységár (pl. értékelt projektjavaslatok száma, teljesített kifizetések száma stb.). *(A KSz-ek finanszírozási módjáról ld. bővebben a Végrehajtási fejezet „A végrehajtás adminisztratív kapacitása” c. pontját.)*

2. Az operatív program lebonyolításával kapcsolatos specifikus feladatok ellátása

A fenti, KSz-ek által ellátott feladatokon túl, a TA prioritási tengely keretében szükséges támogatni a következő, az Operatív Program megvalósításához kapcsolódó tevékenységeket:

- az OP monitoring bizottságának működtetése, beleértve a titkársági feladatok ellátását;
- éves megvalósítási jelentések, OP végrehajtását érintő tanulmányok, elemzések, az ÚMFT-szintű értékelési tervben nem szereplő, valamint a monitoring bizottságok kezdeményezésére indított értékelések készítése.

VII. Nagyprojektek

A Közép-dunántúli Operatív Program nagyprojektet nem tartalmaz.

6 Pénzügyi allokáció

A Közép-dunántúli Operatív Program forrásmegosztási terve 2007-2013 között

1. Pénzügyi tábla: Prioritási tengelyek szerinti bontás

CCI-szám: 2007HU161PO005

Adatok euróban, folyó áron

Prioritási tengely	Forrás	Társfinanszírozás számítási módja	Európai Unió finanszírozás (a)	Hazai finanszírozás (b) (=c)+(d)	Hazai indikatív felosztása		Összes finanszírozás (e)=(a)+(b)	Társfinanszírozás aránya (f)=(a)/(e)	Tájékoztató adatok	
					Állami (c)	Magán (d)			Egyéb pénzügyi eszközök	EIB hitelek
I. prioritási tengely: Regionális gazdaságfejlesztés	ERFA	Közkiadások	78 727 575	13 893 101	13 893 101		92 620 676	85,00%	n.a.	n.a.
II. prioritási tengely: Regionális turizmusfejlesztés	ERFA	Közkiadások	115 315 875	20 349 861	20 349 861		135 665 736	85,00%	n.a.	n.a.
III. prioritási tengely: Fenntartható településfejlesztés	ERFA	Közkiadások	72 632 537	12 817 506	12 817 506		85 450 043	85,00%	n.a.	n.a.
IV. prioritási tengely: Helyi és térségi környezetvédelmi és közlekedési infrastruktúra fejlesztés	ERFA	Közkiadások	151 563 279	26 746 461	26 746 461		178 309 740	85,00%	n.a.	n.a.
V. prioritási tengely: Humán infrastruktúra fejlesztés	ERFA	Közkiadások	71 393 758	12 598 899	12 598 899		83 992 656	85,00%	n.a.	n.a.
Technikai segítségnyújtás	ERFA	Közkiadások	18 286 812	3 227 085	3 227 085		21 513 897	85,00%	n.a.	n.a.
Összesen			507 919 836	89 632 913	89 632 913		597 552 749	85,00%	n.a.	n.a.

* A Tanács 1083/2006/EK rendeletének 53. cikk (1) bekezdése alapján a) az elszámolható költségek - ideértve a köz- és magánkiadásokat is - teljes összege b) az elszámolható közkiadás összege

2. Pénzügyi tábla: Évek szerinti indikatív bontás

CCI-szám: 2007HU161PO005

Adatok euróban, folyó áron

Év		ERFA (1)	ESZA (2)	Európai Unió összesen (3)=(1)+(2)
2007	Átmeneti támogatás nélküli régióban	71 415 758	0	71 415 758
	Átmenetileg támogatott régióban	0	0	0
	<i>Összesen</i>	<i>71 415 758</i>	<i>0</i>	<i>71 415 758</i>
2008	Átmeneti támogatás nélküli régióban	69 321 142	0	69 321 142
	Átmenetileg támogatott régióban	0	0	0
	<i>Összesen</i>	<i>69 321 142</i>	<i>0</i>	<i>69 321 142</i>
2009	Átmeneti támogatás nélküli régióban	66 052 793	0	66 052 793
	Átmenetileg támogatott régióban	0	0	0
	<i>Összesen</i>	<i>66 052 793</i>	<i>0</i>	<i>66 052 793</i>
2010	Átmeneti támogatás nélküli régióban	68 433 948	0	68 433 948
	Átmenetileg támogatott régióban	0	0	0
	<i>Összesen</i>	<i>68 433 948</i>	<i>0</i>	<i>68 433 948</i>
2011	Átmeneti támogatás nélküli régióban	77 692 040	0	77 692 040
	Átmenetileg támogatott régióban	0	0	0
	<i>Összesen</i>	<i>77 692 040</i>	<i>0</i>	<i>77 692 040</i>
2012	Átmeneti támogatás nélküli régióban	75 303 208	0	75 303 208
	Átmenetileg támogatott régióban	0	0	0
	<i>Összesen</i>	<i>75 303 208</i>	<i>0</i>	<i>75 303 208</i>
2013	Átmeneti támogatás nélküli régióban	79 700 947	0	79 700 947
	Átmenetileg támogatott régióban	0	0	0
	<i>Összesen</i>	<i>79 700 947</i>	<i>0</i>	<i>79 700 947</i>
Összesen	Átmeneti támogatás nélküli régióban	507 919 836	0	507 919 836
	Átmenetileg támogatott régióban	0	0	0
	<i>Mindösszesen</i>	<i>507 919 836</i>	<i>0</i>	<i>507 919 836</i>

A Közösség alapjaiból származó források kategóriánkénti hozzájárulása az operatív programhoz az 1. sz. mellékletben található.

7 Az Operatív Program végrehajtására vonatkozó rendelkezések

A végrehajtási rendszer kialakításával kapcsolatos alapvető szempont a 2004-2006-os időszak tapasztalatainak összegzése, egy koordinált és hatékony rendszer kialakítása, a feladat- és felelősségi körök világos elválasztása, az egyes folyamatokban meglévő átfedések megszüntetése, az eljárások átláthatóvá tétele és egyszerűsítése, valamint egy ügyfélbarát rendszer kialakítása. Ezen alapvető szempontokat a folyamat minden szereplőjének, a végrehajtási rendszer minden szintjének folyamatosan figyelembe kell vennie.

A következő nemzeti jogszabályok szabályozzák a végrehajtást:

- a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának szabályairól és felelős intézményeiről szóló 255/2006 (XII.8.) Korm.rendelet rögzíti.
- a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának általános szabályairól szóló 16/2006. (XII.28.) MeHVM-PM együttes rendelet szabályozza.
- a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások fogadásához kapcsolódó pénzügyi lebonyolítási és ellenőrzési rendszerek kialakításáról szóló 281/2006. (XII.23.) Korm.rendelet szabályai rögzítik.

7.1 MENEDZSMENT

7.1.1 Stratégia és koordináció

A tervezés és végrehajtás során a koordináció alábbi szempontjait folyamatosan biztosítani kell:

- A nemzeti ill. EU forrásból finanszírozott fejlesztések összhangját;
- Az EU különböző fejlesztési alapjai – EMVA, EHA, strukturális alapok, Kohéziós Alap – által nyújtott támogatások koordinált tervezését és felhasználását;
- Az ÚMFT-n belül az egyes operatív programok közötti szinergiák kihasználását, a célkonfliktusok, párhuzamosságok kiküszöbölését;
- Az ágazati jellegű operatív programokban a regionális szempontok figyelembe vételét, a regionális fejlesztési tanácsok folyamatos bevonását;
- A regionális operatív programokon belül az ágazati politikai keretek érvényesülését, a szakminisztériumok részvételét a fejlesztéspolitikai alakításában;
- Az egyes operatív programok határain túlterjedő zászlóshajó programok, ezen belül a több régióra kiterjedő területi fejlesztési programok kialakítását és megvalósítását;
- A horizontális célok – a 1083/2006/EK rendelet 16. cikkben foglaltaknak megfelelően a nők és férfiak közötti egyenlőség érvényesülésének elősegítése, a nem, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékonyságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés tilalma, a fogyatékossgal élő személyek hozzáféréseinek biztosítása, valamint, a 17. cikk rendelkezéseinek megfelelő fenntarthatóság – érvényesülésének előmozdítását és betartását.

A **koordináció intézményi garanciái** egyaránt átfogják a tervezés, a végrehajtás, a monitoring, az értékelés és a visszacsatolás fázisait. Az intézmények hatékony együttműködése érdekében a **koordináció folyamatait** jogszabályok rögzítik.

Intézményi keretek

A stratégiai tervezés átfogó koherenciáját a Kormány biztosítja. Ennek érdekében a Kormány jóváhagyja

- a Nemzeti Stratégiai Referenciakeretet (a továbbiakban: Új Magyarország Fejlesztési Tervet (ÚMFT)) és az operatív programokat az Európai Bizottság számára történő benyújtásukat megelőzően;
- az operatív programokban megvalósítandó támogatási konstrukciókat részletesen kibontó akcióterveket – azok megvalósításának bemutatását, tervezett ütemezését, indikatív forrásmegosztását, célrendszerét és célcsoportjait, valamint a pályázat nélkül megvalósítandó projektek, és a nagyprojektek listáját;
- az operatív programok módosítási javaslatait a monitoring bizottságok által történő elfogadást megelőzően.

A Kormány rendszeresen értékeli az ÚMFT és az operatív programok megvalósításának előrehaladását.

A stratégiai tervezés koordinációjának elősegítésére a Kormány felállította a **Fejlesztéspolitikai Irányító Testületet (FIT)**, amely összehangolja az ÚMFT, a Nemzeti Lisszaboni Akcióprogram, a Fenntartható Fejlődés Nemzeti Stratégia és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégia stratégiai tervezésével kapcsolatos feladatokat. A FIT feladata a Kormány elé kerülő javaslatok és jelentések – így az operatív programoknak, akcióterveknek, pályázati kiírások tartalmának – előzetes megtárgyalása és a Kormány számára történő javaslattevés. (Ezen feladatai ellátása során nem korlátozza a Monitoring Bizottságok feladat- és hatáskörét.)

Felállításra került továbbá egy magas szintű kormánytanácsadói szerv, a **Nemzeti Fejlesztési Tanács (NFT)**, melynek tagjai:

- a miniszterelnök;
- a Regionális Fejlesztési Tanácsok képviselői;
- a Gazdasági és Szociális Tanács képviselői;
- neves szakértők;
- a FIT meghívott tagjai

Az NFT értékeli a fejlesztéspolitikai célok megvalósulását, nyomon követi az ÚMFT-ben rögzített célok teljesülését, és az EU fejlesztési irányelvek érvényesülését és összhangját, és ennek alapján javaslatokat fogalmazhat meg a Kormány számára. (Ezen feladatai gyakorlása során nem korlátozza a Monitoring Bizottságok feladat- és hatáskörét.)

Az ÚMFT tervezésének és végrehajtásának koordinációjával megbízott Kormány ügynökség a **Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ)**. Az NFÜ felel:

- az ÚMFT tervezésének, programozásának, értékelésének és végrehajtásának összehangolásáért,
- az operatív programok tervezésének, programozásának és megvalósításának koordinációjáért

- a 1083/2006/EK tanácsi rendelet 27. cikk 4. bekezdés g) pontjában foglaltaknak megfelelően az operatív programok, illetve – az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program irányító hatóságával együttműködésben – az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap (EMVA), valamint az Európai Halászati Alap (EHA) támogatásainak összehangolásáért;
- továbbá mindezen támogatásoknak az Európai Beruházási Banktól, az Európai Beruházási Alapból és egyéb forrásokból származó támogatásokkal való összehangolásáért;
- az ÚMFT-t és a több operatív programot érintő kérdések tekintetében az Európai Bizottsággal való kapcsolattartásért;
- az ÚMFT és az OP-k általános eljárásrendjének szabályozásáért, beleértve az egységes működési kézikönyv kidolgozását;
- az egységes monitoring és informatikai rendszer kifejlesztéséért, működtetéséért, folyamatos továbbfejlesztéséért;
- a közösségi politikák és horizontális szempontok, így a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség, és a diszkrimináció tilalma, a partnerség, a közbeszerzések, illetve – a Pénzügyminisztérium Támogatásokat Vizsgáló Irodájával (PM TVI) együttműködve – az állami támogatási szabályok érvényesítéséért. Ennek keretében az ezekkel kapcsolatos dokumentumok, útmutatók, stb. elkészítéséért, ezen elvek pályázati kiírásokban történő megjelenéséért, valamint nyomon követéséért.
- az ÚMFT megvalósítására vonatkozó egységes kommunikációs stratégia kidolgozásáért, továbbá és az ÚMFT egészére vonatkozó tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítéséért;
- szervezetfejlesztésért (pl. képzések biztosítása, tananyagok fejlesztése, jó gyakorlatok terjesztése, ösztönzése, jogszabályi koordináció biztosítása);
- az ÚMFT végrehajtásának vonatkozásában egységes pályázati ügyfélszolgálat kialakításáért és működtetéséért.

Koordinációs eljárások

Az egyes **operatív programok** tartalmi összehangolása, az átfedések elkerülése érdekében a tervezés során az elhatárolás biztosítása érdekében az egyes operatív programokban részletes lehatárolási (demarkációs) elvek kerülnek meghatározásra.

A végrehajtás során a tartalmi koordinációt az – egyes operatív programok tervezési-végrehajtási részleteit tartalmazó, kétéves kitekintéssel készülő – az egy OP-ra vagy annak prioritási tengelyére vonatkozó **akciótervek** biztosítják. Az akcióterv-dokumentumban be kell mutatni a megvalósulást szolgáló támogatási konstrukciókat, ezek ütemezését és indikatív forrásfelosztását. Ezen felül, részletesen be kell mutatni a tervezett támogatások indokoltságát és célját, beleértve:

- a közösségi politikákhoz (ideértve a Közösségi stratégiai iránymutatásokat és a Lisszaboni Akciótervet), valamint az ágazati és regionális stratégiákhoz és programokhoz való kapcsolódást (ideértve a zászlóshajó programokat is),
- a nemzeti finanszírozásból megvalósuló fejlesztésekkel való összhangot.

Az akcióterveket az irányító hatóság vezetésével az érintett tárcák ill. régiók és a közreműködő szervezetek szakembereiből álló munkacsoport (Operatív Program Tervezési Koordinációs Bizottság (OPTKB)) készíti elő, amelyben valamennyi tárca és régió képviselteti magát.

A vidékfejlesztéssel és halászattal való komplementaritás megteremtése és biztosítása, valamint a kettős finanszírozás kizárásának megteremtése érdekében az OPTKB-kben tagként ill. a monitoring bizottságokban tanácsadói minőségben jelen vannak az EMVA és EHA végrehajtásával foglalkozó szervezetek képviselői. Az ÚMFT, valamint az EMVA-EHA kistérségi tanácsadói hálózatai szoros együttműködésben dolgoznak egymással.

A partnerség alapelveinek kiterjesztéseként, valamint a programok és beavatkozások közötti koordináció érvényesülésének erősítése érdekében az NFÜ – az ÚMFT-n és az OP-kon túlmenően – lehetővé teszi a társadalmi partnerek és civil szervezetek véleményének kifejtését az egyes akciótervek és pályázati kiírások **társadalmi egyeztetése** során is. Az írásos, vagy ilyen célú konzultáció során tett javaslatok a műveletek véglegesítésekor figyelembe vételre kerülnek.

A koordináció érvényesülését teszi lehetővé az egyes programozási végrehajtási dokumentumok társadalmi egyeztetése is, valamint az, hogy a projektszelekció során a bíráló bizottságba tagot delegálhat az érintett szakminiszter, ill. – a ROP-ok esetében – az érintett Regionális Fejlesztési Tanács. A monitoring bizottságok tagjaként a régiók részt vesznek a projektszelekciós kritériumok kialakításáról szóló döntés meghozatalában is.

7.1.2 Irányító Hatóság (IH)

2006. júliusától valamennyi OP irányító hatósága a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség önálló szervezeti egységeként működik.

A végrehajtás irányításának koncentrációja elősegíti az OP-k végrehajtása közötti koordináció hatékonyságának növelését, a tapasztalatcserét (amely az eljárásrendek egységesítése miatt még inkább felértékelődik), az átláthatóságot, az elszámoltathatóságot, valamint a feladatszervezés racionalizálását

Az irányító hatóság helye

A 1083/2006/EK rendelet 59. cikk (1) a) pontjának megfelelően a Közép-dunántúli Operatív Program Irányító Hatósági feladatait a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Regionális Operatív Programok Irányító Hatóság főosztálya látja el.

Az IH feladatköre és felelőssége

A 1083/2006/EK rendelet 60. cikkében foglaltaknak megfelelően az irányító hatóság felelős az operatív programnak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért, és különösen a következőkért:

- Koordinálja a felelősségi körébe utalt operatív programok és kapcsolódó dokumentumok tervezését. Ennek keretében létrehozza és az érintett tárcák/régiók és szakértők részvételével működteti a Tervezési Operatív Bizottság albizottságaként az Operatív Program Tervezési Koordinációs Bizottságát (OPTKB).
- Biztosítja, hogy a finanszírozásra kiválasztott műveletek összhangban álljanak az operatív programra alkalmazandó feltételekkel, valamint, hogy végrehajtásuk

teljes időtartama alatt megfeleljenek a vonatkozó közösségi és nemzeti szabályoknak.

- Biztosítja az operatív program minden egyes műveletének számviteli nyilvántartását számítógépes formában nyilvántartó és tároló rendszer naprakész adatokkal való feltöltését, valamint azt, hogy a pénzügyi ellenőrzéshez, monitoringhoz, ellenőrzéshez és értékeléshez szükséges végrehajtási adatok gyűjtése megtörténjen.
- Biztosítja, hogy a kedvezményezettek és a műveletek végrehajtásába bevont egyéb szervezetek – a nemzeti számviteli szabályok sérelme nélkül – vagy külön számviteli rendszert, vagy a művelettel kapcsolatos valamennyi ügylet számára megfelelő számviteli kódot alkalmazzanak.
- Jóváhagyja a pályázati kiírásokat és a támogatási szerződésmintákat; jóváhagyja a projektjavaslatokról szóló döntéseket.
- Befogadja és ellenőrzi a KSz-ek által készített forrásle hívásokat, ellenjegyzi és az igazoló hatóságnak továbbítja a KSz-ek által készített hitelesítési jelentéseket.
- Biztosítja, hogy az operatív programok értékelései a vonatkozó közösségi rendelkezésekkel összhangban történjenek. Az IH – együttműködésben a Monitoring Bizottsággal – vezető szerepet tölt be az értékelési prioritások és tevékenységek meghatározása során. (Ld. még az értékelésre vonatkozó alfejezetet.)
- Elkészíti, és folyamatosan aktualizálja az operatív program ellenőrzési nyomvonalát. Eljárásokat dolgoz ki annak érdekében, hogy a megfelelő ellenőrzési nyomvonal biztosításához előírt valamennyi költség- és ellenőrzési dokumentumot a vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően megőrizzék.
- Biztosítja, hogy az Igazoló Hatóság a költségekkel kapcsolatban igazolás céljából folytatott eljárásokról és vizsgálatokról valamennyi szükséges információt megkapja.
- Működteti az operatív program monitoring bizottságát és biztosítja az ehhez szükséges dokumentumokat annak érdekében, hogy a monitoring bizottság az operatív program végrehajtásának minőségét – figyelemmel annak konkrét céljaira – felügyelhesse.
- Felel az éves és záró végrehajtási jelentések elkészítéséért, valamint – a monitoring bizottság általi jóváhagyásukat követően – a Bizottsághoz történő benyújtásukért.
- A Bizottság részére átadja a nagyprojektek értékeléséhez szükséges információkat.
- Kidolgozza az operatív program módosítására vonatkozó javaslatokat.
- Biztosítja az OP a Monitoring Bizottság döntésének megfelelő kiválasztás kritériumainak megfelelő végrehajtását, az akciótervek végrehajtását, valamint a műveletek szabályosságát és megvalósíthatóságát.
- Felügyeli a felelősségi körébe utalt programok végrehajtását.
- Az operatív program(ok)kal kapcsolatos ügyek tekintetében az Európai Bizottság illetékes főigazgatóságával/-aival kapcsolatot tart.
- Részt vesz vagy – amennyiben a feladat delegálásra kerül – felügyeli az ÚMFT egészére, illetve a felelősségi körébe utalt operatív programra vonatkozó

tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátásában és ügyel az ezzel kapcsolatos követelmények betartására.

- Ellenjegyzi a végrehajtásra vonatkozó többéves programozási dokumentumokat.
- Gondoskodik az operatív program szakmai segítségnyújtási keretének kezeléséről.
- Kezeli a rendszerszintű szabálytalanságokat, megteszi a szükséges korrekciós intézkedéseket.
- Az illetékes miniszter és regionális fejlesztési tanács véleményének kikérésével és bemutatásával, javaslatot tesz a kormány számára a kiemelt projektek azonosítására.

Az OP IH feladatainak ellátásában – jellemző módon a horizontális, több OP-t érintő feladatok pl. pénzügy, kommunikáció tekintetében – részt vesznek az NFÜ további szervezeti egységei is.

A végrehajtás egyes delegált adminisztratív, pénzügyi és technikai feladatait végző **közreműködő szervezetek** (továbbiakban: KSZ) tekintetében az IH:

- Szakmai felügyeletet gyakorol a KSZ OP végrehajtásával kapcsolatos tevékenységei vonatkozásában.
- Jóváhagyja a KSZ OP-források felhasználásával kapcsolatos belső eljárásrendjét.
- Az operatív program megvalósításának részleteit szabályozó utasítások kidolgozása és kiadása a KSZ részére.
- Rendszeresen ellenőrzi és értékeli a KSZ tevékenységét.

A közreműködő szervezetek a rájuk delegált feladatokat feladat-ellátási szerződés alapján látják el, mely szerződés biztosítja, hogy a KSZ szolgáltatásaiért cserébe teljesítményalapú finanszírozásban részesüljön.

7.1.3 Közreműködő szervezetek

A közreműködő szervezetek feladatai

A KSZ egy vagy több prioritás tekintetében különösen az alábbi feladatokat látja el:

- Részt vesz a feladatkörébe tartozó akcióterv kidolgozásában.
- Az Irányító Hatóság által meghatározott követelményeknek megfelelően éves munkatervet készít, amely tartalmazza a pályázatok meghirdetésének és beadási határidejének tervezett dátumait, a kötelezettségvállalásra, támogatási szerződések megkötésére és kifizetésre vonatkozó éves irányszámokat.
- Közreműködik a pályázati kiírások és támogatási szerződések mintáinak elkészítésében az IH-val és a szakminisztériumokkal együttműködésben.
- Befogadja és értékeli a projekt javaslatokat, az irányító hatósággal történt megállapodásnak megfelelően szükség szerint bíráló bizottságokat állít fel és működtet, amennyiben ezt az Irányító Hatóság a közreműködő szervezetre delegálta.

- Vizsgálja a társfinanszírozott termékek és szolgáltatások teljesítését, valamint ellenőrzi, hogy a műveleteknek a kedvezményezettek által bejelentett költségei valóban felmerültek, és a közösségi és nemzeti szabályokkal összhangban állnak.
- Megkötöti és módosítja a támogatási szerződéseket.
- Nyomon követi a projektek megvalósítását, elvégzi a támogatások kifizetését és a projektek zárásával kapcsolatos feladatokat, lebonyolítja az ellenőrzéseket, feltárja és jelenti a szabálytalanságokat (ennek kapcsán szabálytalanságkezelési rendszert alakít ki és működtet).
- Folyamatosan rögzíti az adatokat az egységes monitoring informatikai rendszerben, valamint biztosítja az adatbázis naprakészségét és megbízhatóságát.
- Az operatív program és annak részleteit tartalmazó akcióterv és az éves munkaterv megvalósításában történt előrehaladásról negyedévente beszámolókat készít, amely tartalmazza a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatokat is.
- Elkészíti és folyamatosan aktualizálja az ellenőrzési nyomvonalat.
- Tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos feladatok ellátása, az NFÜ által elfogadott éves kommunikációs terv alapján.

KSz-ek minősítése, kiválasztása és finanszírozása

Az operatív program végrehajtásában közreműködő szervezetek az intézményes-szakmai felkészültségüket előre rögzítő, objektív szempontrendszer alapján a közreműködő szervezet intézményi kapacitását és szakmai kompetenciáját mérő **minősítési rendszer** keretében kerültek kiválasztásra. A feladat tényleges delegálásának előfeltétele volt, hogy a leendő közreműködő szervezet a minősítés során a feladat elvégzéséhez szükséges szervezeti feltételek, technikai és emberi erőforrások, és szakmai kompetenciák meglétéről bizonyítottan számot adjon. *(A kiválasztási folyamatról bővebben ld. az adminisztratív kapacitásról szóló alfejezetet.)*

A végrehajtás hatékonyságának biztosítása érdekében, a közreműködő szervezetek teljesítménye rendszeresen értékelésre kerül.

Az operatív programok közreműködő szervezetei a fenti pontban említett minősítési eljárás eredményének függvényében, a 2007-2013 programozási időszakban az Európai Regionális Fejlesztési Alapból, az Európai Szociális Alapból és a Kohéziós Alapból származó támogatások felhasználásának szabályairól és felelős intézményeiről szóló 255/2006 (XII.8.) Korm.rendelet 10.§-ának rendelkezései értelmében együttes miniszteri rendeletben kerültek kijelölésre. Ezt követően a KSz-ek konkrét feladat-, felelősség- és hatásköreinek, valamint finanszírozásuk módjának és feltételeinek rögzítése többoldalú feladat-ellátási szerződés keretében került meghatározásra, melyet az NFÜ, a KSz és – amennyiben releváns volt – a KSz tulajdonosi jogainak gyakorlója írt alá.

A program hatékony végrehajtása érdekében egyes támogatási konstrukciók esetében egyedi döntés alapján közvetítőként gazdasági társaságok, kereskedelmi bankok, civil szervezetek is bevonhatók (pl. indirekt támogatások vagy tőkealapok lebonyolítóiként).

A KSz-ek fenti feladatainak finanszírozása a feladat-ellátási szerződések keretében az OP szakmai segítségnyújtás prioritásának terhére történik. A KSz-ek a felmerült működési költségeik kapcsán, valamint az általuk igazolt költségek helytállóságának és

szabályszerűségének, valamint a megbízható pénzügyi gazdálkodás biztosítása érdekében a szerződések többek között a következő kötelezettségeket írják elő:

- a KSz a közreműködői feladatok ellátásával kapcsolatos bevételeit és költségeit nyilvántartásában és analitikusan teljes körűen elkülöníteni köteles. Amennyiben az egységarak nem versenyeztetés eredményeként kerülnek kialakításra, a KSz-feladatok ellátásával kapcsolatos bevételek profit elérésére és/vagy a szervezet egyéb tevékenységeiből eredő veszteségek finanszírozására nem fordíthatóak;
- az IH a KSz-nél a végrehajtásra vonatkozó ellenőrzéseket végez, mely kiterjed a KSz közreműködői feladatokkal kapcsolatos ráfordításainak, költségeinek és kiadásainak elkülönített nyilvántartására, eredményességére, szabályosságára és valódiságára is.

Az IH szabálytalanság felmerülése esetén felfüggesztheti a KSz által elkövetett szabálytalansággal érintett, indokolt esetben az összes jelen megállapodással kapcsolatos tevékenységet.

A Közép-dunántúli Operatív Program közreműködő szervezetei

A minősítési eljárás alapján az OP végrehajtásában közreműködő szervezetként az alábbi szervezetek kerültek kijelölésre:

- Közép-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.

Az RFÜ a Közép-dunántúli régióban 1998 óta foglalkozik regionális fejlesztési tevékenységgel. Az ügynökség jelentős végrehajtási tapasztalatra tett szert hazai ill. Phare programok lebonyolítása során. A 2004-2006-os időszak során a Regionális Operatív Program végrehajtásában közreműködő szervezetként vett részt, ahol a projekt-kiválasztási döntések előkészítését, valamint a potenciális pályázók tájékoztatásával kapcsolatos teendőket látta el.

A szervezet megfelelő szakmai tapasztalattal és felkészült humán erőforrás kapacitással rendelkezik, működése kellőképpen szabályozott és a szervezeti forma lehetővé teszi a KSz-feladatok önálló ellátását.

- VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Kht.

A szervezet már az 1950-es évek óta foglalkozik város- és területfejlesztéssel, ehhez kapcsolódó hazai programok, majd később a Phare és egyéb közösségi programok lebonyolításával. A 2004-2006-os végrehajtási időszakban az RFÜ-ekkel közösen látta el a Regionális Operatív Program közreműködői feladatait, így jelentős gyakorlati tapasztalattal rendelkezik mind a regionális fejlesztés hazai, mind pedig a közösségi kohéziós politika végrehajtását illetően. Közreműködő szervezetként fő feladatai a szerződéskötésre, helyszíni ellenőrzések végzésére, kifizetés-igénylések ellenőrzésére és engedélyezésére és a projekt monitoringra terjedt ki.

A VÁTI megfelelő szakmai felkészültséggel és kapacitással, széleskörű eljárásrendi tapasztalattal rendelkezik a rábízott közreműködői feladatok ellátására, működése kellőképpen szabályozott. Tekintettel arra, hogy 100%-ban állami tulajdonú társaság, felelőssége elsősorban abban áll, hogy az ágazati stratégiák regionális aspektusainak megjelenését biztosítsa az OP-ban.

Az egyes közreműködő szervezetek a 255/2006 (XII.8.) Korm.rendelet 10. §-ában foglalt feltételek mellett lecserélhetőek.

Annak érdekében, hogy a 2004-2006-os időszakban tapasztalt duplikációk és hatásköri átfedések kiküszöbölhetőek legyenek, főszabályként egy KSz önállóan felel egy vagy több prioritási tengely (vagy minimum támogatási konstrukció) lebonyolításáért. A KSz-ek közötti feladatmegosztás tematikus és nem horizontális, mint az előző időszakban volt. A pályázó vagy kedvezményezett csak egy szervezettel (KSz) áll kapcsolatban, amely felel a támogatási konstrukció lebonyolításának egészéért.

7.1.4 Az OP lebonyolítása során használt eljárások

A végrehajtás hatékonyságának és eredményességének növelése, valamint átláthatóságának további elősegítése érdekében szükséges a végrehajtási folyamatok egységesítése és egyszerűsítése.

A projekt kiválasztási szempontoknak általánosan biztosítaniuk kell, hogy olyan projektek kerüljenek kiválasztásra, amelyek

- megvalósulása hozzájárul az ÚMFT és az operatív program, illetve az adott prioritás társadalmi-gazdasági céljaihoz;
- egyértelmű, mérhető és elérhető célokkal rendelkeznek;
- költség-hatékonyak;
- pénzügyileg és szervezetenként fenntarthatók;
- hozzájárulnak a fenntarthatóság, valamint az esélyegyenlőség és diszkrimináció tilalmának érvényesítéséhez;
- sikeres megvalósulásuk valamennyi feltétele biztosított.

A kiválasztási kritériumokat az operatív program monitoring bizottsága fogadja el.

Az OP végrehajtás során az allokációs döntések meghozatala az alábbi eljárások mentén folyik:

- Nagyprojekt: A 1083/2006/EK rendelet 39-41. cikkei rendelkezésével összhangban, az ERFA vagy KA által finanszírozott olyan, munkálatok, tevékenységek és szolgáltatások sorából álló műveletek, amelyek célja valamely pontos gazdasági vagy műszaki természetű oszthatatlan feladat elvégzése, amely egyértelműen meghatározott célkitűzésekkel rendelkezik és, melynek összköltsége meghaladja az 50 millió eurót (környezetvédelem területén a 25 millió eurót). Azon esetekben ahol nagyprojekt kerül végrehajtásra a projektek indikatív listáját az operatív program és az akcióterv is tartalmazza, így az társadalmi egyeztetés tárgyát képezi.
- Kiemelt projekt: A projekt kiválasztás olyan esete, amikor nincs szükség pályáztatásra. Ezen projektek is gondosan kiértékelésre kerülnek az értékelési eljárás során, először amikor előzetesen kiválasztásra kerülnek az akciótervben történő nevesítés előtt (az előzetes projektjavaslat alapján) és másodszer a jóváhagyási döntést megelőzően (részletes projektjavaslat alapján). A partnerségi elv mindkét fázisban érvényesül, hiszen az akciótervek társadalmi vitán vesznek részt és a civil szervezetek mindkét esetben helyet kapnak a bíráló bizottságokban. Elsősorban azon projektek tartoznak ebbe a kategóriába, amelyek megvalósítása a gazdaságra, a társadalomra, a térszerkezetére stb. jelentős hatást gyakorolnak. Kedvezményezettjeik többnyire – de

nem kizárólagosan – állami vagy önkormányzati szervezetek. (pl. *közcélú infrastruktúra projektek, kiemelt foglalkoztatási hatással járó befektetések állami támogatása*).

- Egyfordulós nyílt pályázat: Olyan támogatási konstrukciók esetében alkalmazott eljárás, ahol a pályázók száma, ill. összetétele (pl. magán szervezetek) indokolja a versenyeztetést.
- Kétfordulós pályázat: Olyan esetekben alkalmazott pályázatos projekt-kiválasztási eljárástípus, ahol a célesoport és a várható pályázatok száma limitált (tipikusan: közberuházások), és a finanszírozandó projektek összetettebbek. Az eljárás során először előzetes (kevésbé részletes) projekt-javaslatok kerülnek kiválasztásra. Az első körben sikeres projekt-javaslatok a KSz-től segítséget kapnak részletes, támogatható projektté történő kidolgozásukhoz.
- Közvetett támogatás: az eljárásnak két típusa lehet:
 - Indirekt támogatás: olyan, meghatározott értékhatár alatti pályázatok esetében használt eljárás, amelynek kapcsán a támogatások elosztását, a projektek szabályos és szerződészerű végrehajtásának felügyeletét – az irányító hatósággal kötött támogatási szerződés alapján – szakmai lebonyolító szervezet – pl. civil szervezet – látja el.
 - Pénzügyi támogatási eszközök: olyan eljárás, amelyben a projektek kiválasztását, megvalósulásának nyomon követését, ellenőrzését, a támogatás kifizetését pénzügyi közvetítők (pl. bankok) végzik. (pl. hitel, tőke, garancia eszközök).

Az egyes támogatáscsoportok esetében alkalmazandó projekt-kiválasztási eljárásokat a részletes akciótervek tartalmazzák.

7.1.5 A végrehajtás adminisztratív kapacitása

Az új időszakban a fejlesztési terv költségvetése – és ezen belül a felhasználandó EU-támogatás nagysága – igen jelentős mértékben megemelkedett. Magyarország elkötelezett az intézményrendszer olyan továbbfejlesztése mellett, hogy az EU-támogatások hatékony, eredményes és időben történő felhasználásához szükséges szervezeti kapacitás folyamatosan és teljes körűen rendelkezésre álljon.

Annak érdekében, hogy a feladatnak meg tudjon felelni, figyelembe véve a 2004-2006 közötti tapasztalatokat, Magyarország az intézményrendszer jelentős strukturális átalakítása mellett döntött. A szerkezeti átalakítás kiterjed a hatékonyabb feladat- és munkafolyamat-szervezésre, valamint ezzel összefüggésben – előzetes felméréseknek megfelelően – a rendelkezésre álló adminisztratív kapacitások bővítésére.

Ennek érdekében:

- Az összes irányító hatóság egyetlen intézményben került összevonásra. Ennek eredményeként:
 - Egységessé vált a programok tervezésének és végrehajtásának teljes szabályrendszere. Ez növeli a rendszer átláthatóságát, megkönnyíti a „legjobb gyakorlatok” elterjesztését.

- A minden IH esetében azonos tartalmú technikai háttérfunkciókat (pl. pénzügy, számvitel, kommunikáció, jogi feladatok) összevontan, az NFÜ horizontális szervezeti egységei látják el valamennyi IH számára. Így növelhető volt a feladatellátás hatékonysága.
- A Kormány a tervezéshez és a végrehajtáshoz kötődő feladatokat egységes elvek alapján az IH-k és a KSz-ek között újra osztotta. Az IH az OP végrehajtásával kapcsolatos stratégiai feladatokért felel, míg a KSz nagyobb döntési jogosultságot és felelősséget kap a konkrét pályázatokat érintő ügyekben. Ennek eredményeként megszűnik a párhuzamos feladatellátás (duplikáció), csökken a hibák lehetősége, minden szereplő teljesítménye egyértelműen mérhetővé és számonkérhetővé válik.
- Az NFÜ 2006. őszén a potenciális közreműködő szervezeteknél – a 2003-ban követett gyakorlathoz hasonlóan – független szervezeti audit, ún. minősítési eljárást folytatott le. A minősítés célja egyrészt az volt, hogy megállapítsa a szervezet alkalmasságát a KSz feladatokra, másrészt, hogy felmérje az adott szervezetnél a feladat ellátása érdekében még továbbfejlesztendő területeket. A minősítés szempontjai különösen:
 - rendelkezik-e a szervezet megfelelő szakmai tapasztalattal és felkészült humán erőforrás kapacitással;
 - a szervezeti forma lehetővé teszi-e a munkatársak teljesítményének ösztönzését;
 - a szervezet működése kellőképpen szabályozott-e;
 - a szervezeti forma lehetővé teszi-e a 2007-13-as időszakban a KSz-hez delegált feladatok önálló ellátását.

A minősítés eredményeként a szervezet fejlesztésére vonatkozóan **konkrét intézkedési terv készült minden egyes KSz számára**, Ennek keretében a KSz-ek pontosan megállapított határidőkkel kötelezettséget vállalnak a kapacitások ill. kompetenciák tekintetében szükséges intézkedések mielőbbi végrehajtására (amely adott esetben a megfelelő feladatellátáshoz szükséges adminisztratív kapacitások bővítését, vagy a személyi állomány képzését is jelenti).

Az intézkedési tervek az NFÜ-KSz feladatellátási szerződések részét képezik és ezek megvalósítását az IH folyamatosan nyomon követi. Ezáltal biztosított, hogy minden IH megfelelő létszámú és képzettségű humán kapacitással rendelkezzen.

- Átfogó teljesítménymérési és ösztönzési rendszert került bevezetésre mind szervezeti, mind egyéni szinten. Így az intézményrendszer minden tagja érdekeltté válik a programok hatékony, tartalmi szempontból eredményes végrehajtásában.
- Rugalmas, teljesítményarányos, hosszú távon kiszámítható intézmény-finanszírozási rendszer került bevezetésre a KSz-ek esetében. Ahol lehetséges, a finanszírozás alapja az egységár (pl. értékelt projektjavaslatok száma, teljesített kifizetések száma stb.). Az NFÜ és a KSz között kötött feladat-ellátási szerződés biztosítja a KSz magas szintű, gyors projekt-kiválasztási és –menedzsment feladatok ellátásában való pénzügyi érdekelttségét. Egyben garantálja, hogy a közreműködő szervezetek a feladatellátáshoz szükséges létszámot és technikai feltételeket – saját hatáskörben – rugalmasan meg tudják teremteni: középtávú feladataiktól függően szabadon növelhetik vagy csökkenthetik kapacitásaikat. A KSz-költségek pénzügyi fedezetét a 2004-06-os időszak részletes intézményi költségfelmérésének eredményei alapján kialakított OP TA-prioritások biztosítják.

A KSz-szintű feladat- és kapacitásigény kielégítésére a szakmai segítségnyújtás források kb. 2/3-át különítettük el.

7.2 MONITORING és ÉRTÉKELÉS

7.2.1 Monitoring

7.2.1.1.1 A konvergencia ROP-okat érintő külön rendelkezések

Összhangban a 1083/2006/EK rendelet 63. cikkének rendelkezéseivel a Konvergencia Regionális Operatív Programok esetében egységes Konvergencia Monitoring Bizottság kerül felállításra. A Konvergencia Monitoring Bizottság lehetővé teszi a régiók számára a meglévő tapasztalatok kihasználását és legjobb gyakorlatok megosztását, valamint elősegíti a jobb és hatékonyabb monitoring és döntéshozatali rendszerek működtetését. A Monitoring Bizottság a Regionális Fejlesztési Tanácsokon alapuló operatív programonkénti al-bizottságokból épül fel, amelyek biztosítják a regionális partnerek széles skálájának döntéshozatalba történő bevonását. A Regionális Al-bizottságok a Konvergencia Monitoring Bizottsággal közösen viselik a felelősséget fenti rendelet 65. cikkében foglalt program-végrehajtási feladatokért.

A Konvergencia MB minden régió vonatkozásában egyedileg hozza meg döntéseit. A Regionális Al-bizottságok biztosítják a program- végrehajtás felügyeletét és szükség esetén a Konvergencia Monitoring Bizottság számára javaslatot tesznek a program módosításra vonatkozóan. A Konvergencia Monitoring Bizottság a Regionális Al-Bizottságok javaslatai alapján hozza meg döntéseit.

A Regionális Al-Bizottságok összetétele a partnerség elvének és a területi sajátosságok figyelembevételével kerül kialakításra.

Konvergencia Monitoring Bizottság

7.2.1.1.2 Feladat- és hatásköre:

Az operatív program monitoring bizottság felelősségi körébe tartozó feladatokat – különös tekintettel a végrehajtás eredményességére és minőségére – ill. a bizottság összetételére vonatkozó szabályokat a 1083/2006/EK rendelet 65. cikke és a 255/2006-os Korm.rendelet 14.§-a tartalmazza:

- az operatív program jóváhagyásától számított hat hónapon belül megvizsgálja és jóváhagyja a finanszírozott műveletek kiválasztási kritériumait, és jóváhagyja ezen kritériumoknak a programozási igények szerinti bármely felülvizsgálatát;
- az irányító hatóság által benyújtott dokumentumok alapján rendszeres időközönként felülvizsgálja az operatív program konkrét céljainak megvalósítása felé tett előrelépést;
- megvizsgálja a végrehajtás eredményeit, különösen az egyes prioritási tengelyek mentén kitűzött célok elérését, valamint az értékeléseket;
- megvizsgálja és jóváhagyja az éves és záró végrehajtási jelentéseket, valamint az évente aktualizált értékelési tervet;
- tájékoztatást kap az éves ellenőrzési jelentésről vagy a jelentésnek az operatív programra vonatkozó részéről, valamint a jelentés vizsgálatát követően vagy a jelentés említett részére vonatkozóan a Bizottság által tett esetleges észrevételekről;

- az Irányító Hatóságnak javasolhatja az operatív program bármely olyan felülvizsgálatát vagy vizsgálatát, amely elősegíthetné az alapok célkitűzéseinek elérését, illetve a program irányításának javítását, a pénzügyi ellenőrzést is beleértve;
- megvizsgálja és jóváhagyja az alapokból származó hozzájárulásról szóló bizottsági határozat tartalmának módosítását célzó javaslatokat.

A monitoring bizottság továbbá megtárgyalja a 7.1.1. fejezetben hivatkozott akcióterveket. A 1083/2006/EK tanácsi rendelet 63. cikk (1) bekezdésével összhangban egy monitoring bizottság több operatív program végrehajtását is felügyelheti.

7.2.1.1.3 Összetétele:

A monitoring bizottságok felállításáért az irányító hatóságok felelnek.

A 1083/2006/EK rendelet 64. cikkében foglaltaknak megfelelően az operatív program Monitoring Bizottságának összetétele az alábbiak szerint alakul:

A 1083/2006/EK rendelet 64. cikk (1) bekezdésének megfelelően a Monitoring Bizottság elnökét a tagállam jelöli ki, aki a Fejlesztéspolitikai Irányító Testület adott tématerületért felelős mindenkori tagja.

A Monitoring Bizottság tagjai:

- az Irányító Hatóság,
- az OP végrehajtásában érintett szakminiszterek delegált képviselője,
- az OP végrehajtásában érintett közreműködő szervezetek,
- az államháztartásért felelős miniszter képviselője,
- az érintett regionális fejlesztési tanácsok delegált képviselője,
- egy önkormányzati szövetségek közösen jelölt egy képviselője,
- környezetvédelmi civil szervezetek által delegált legalább egy képviselő,
- az Országos Érdekegyeztető Tanács munkavállalói és munkáltatói oldalának egy-egy képviselője,
- a romákat, a fogyatékkal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő civil szervezetek legalább egy-egy delegált képviselője,
- az érintett szakmai és társadalmi szervezetek egy-egy delegált képviselője.

Tanácsadói minőségében részt vesz:

- saját kezdeményezésére vagy a monitoring bizottság kérésére az Európai Bizottság egy képviselője;
- az OP végrehajtásával érintett másik OP Irányító Hatóságának egy képviselője;
- az Igazoló Hatóság és az Ellenőrzési Hatóság és a központi harmonizációs egység egy-egy képviselője;
- azon operatív programok esetében, amelyekhez az EIB vagy az EIF hozzájárul, az EIB és az EIF egy-egy képviselője;
- állandó meghívottként az EMVA és az EHA végrehajtásáért felelős szervezet egy képviselője.

7.2.1.1.4 Monitoring információs rendszer leírása – indikátorok és adatgyűjtés

A pályázók és a támogatást igénybevevők által szolgáltatott adatok a monitoring információs rendszerbe, az Egységes Monitoring Információs Rendszer (EMIR) továbbfejlesztett változatába kerülnek. A rendszer adatokkal történő feltöltése a közreműködő szervezetek feladata, az NFÜ biztosítja a rendszer folyamatos működtetését és fejlesztését.

A rendszer biztosítja az adatok gyűjtését, feldolgozását és továbbítását, valamint a végrehajtás támogatását, segíti az ÚMFT végrehajtásában résztvevő valamennyi szervezet napi munkáját csakúgy mint az Európai Bizottságét és más hazai intézményekét.

A 2007-13-as programozási időszakban alapkövetelmény, hogy a pályázók és a támogatást igénybe vevők adatszolgáltatási kötelezettségeiknek minden támogatási forma esetében lehetőleg elektronikusan tegyenek eleget. A rendszer ezen szempontok figyelembevételével került kialakításra.

Az informatikai rendszer valós idejű adatokat szállít a megvalósítási rendszer minden egyes szintjéről, valamint elektronikus kommunikációs eszközként szolgál az Európai Bizottság és Magyarország között.

A rendszer az átláthatóság biztosítása érdekében nyilvántartja

- az egyes prioritások esetében a 1083/2006/EK Rendelet 34. cikk (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően alkalmazott – az ERFA és az ESZA támogatásterületei közötti – „átjárhatóság” teljesülését és az időszak során nyomon követi maximumainak teljesülését, beleértve az Európai Parlament és a Tanács 1081/2006/EK Rendelet 3. cikk, (7). bekezdésében, valamint a 1080/2006/EK Rendelet 8. cikkében foglalt speciális eseteket is,
- a 1083/2006/EK Tanácsi rendelet II. melléklet 15. pontja szerint a Közép-magyarországi régióra jutó addicionális támogatások felhasználását.

7.2.2 Értékelés

Értékelési terv

Az OP-k értékelése ÚMFT szinten biztosított koordináció mentén, szisztematikus rendszerben, értékelési terv mentén történik. Az értékelési terv biztosítja az értékelések elvégzésére való felkészülést, a külső és belső értékelő kapacitásokkal való hatékony gazdálkodást, valamint az értékelések összehangolásában rejlő lehetőségek kihasználását.

Az OP értékelési terve 3 éves kitekintésben készül, évente felülvizsgálatra, illetve kiegészítésre kerül a folyamatos értékelési rendszer jellegéből adódóan.

Az OP értékelési tervét az OP IH – az értékelés ÚMFT szintű koordinációját biztosító szervezeti egységgel egyetértésben – terjeszti az OP Monitoring Bizottsága elé, amely azt évente jóváhagyja. (A Monitoring Bizottságnak szintén joga van értékelés lefolytatását kezdeményezni.) Az értékelési terv a végrehajtás 2015-ig terjedő időszakára vonatkozóan előre tervezett értékeléseket, illetve a folyamatos értékelés rendszerében évente kiválasztásra kerülő értékeléseket is tartalmaz.

Az értékelési terv az alábbi értékeléseket tartalmazza:

- az OP stratégia és végrehajtási rendszer félidei felülvizsgálata (2009-2010);
- az OP utólagos értékelése (2015-2016);
- az akciótervek éves operatív értékelése (2008, 2010, 2012, 2014);

- az akciótervek utólagos értékelése (2009, 2011, 2013, 2015);
- akciótervek és egyedi beavatkozások, nagyprojektek OP célok és horizontális célkitűzések érvényesüléséhez való hozzájárulásának előzetes értékelő vizsgálata (2006, 2008, 2010);
- az operatív program horizontális céljai teljesülésének átfogó értékelése (pl. esélyegyenlőség, fenntarthatóság stb.) (2008, 2010, 2012)

Az értékelés kiterjed az Operatív Program klímaváltozással kapcsolatos hatásaira (lehetőség szerint számba véve a kapcsolódó természeti, társadalmi és gazdasági költségeket és hasznokat is), hogy megalapozza a hatékony fellépést a klímaváltozás elleni küzdelemben.

Az értékelések tervezett felhasználására (közzététel, értékelési jelentések hozzáférhetősége, eredmények bemutatása és terjesztése, ajánlások nyomon követése) vonatkozó szabályokat az egységes működési kézikönyv tartalmazza. Ezen szabályok összhangban vannak a Bizottság folyamatos értékelésre vonatkozó munkadokumentumainak (*Working Documents on on-going evaluations*) ajánlásaival.

A folyamatos értékelés kiválasztási mechanizmusa

Az előre tervezett (átfogó, stratégiai) értékelések mellett az ÚMFT egységes értékelési terve évről-évre kiegészül az akciótervekhez kapcsolódó értékelésekkel, amelyekre az OP IH tesz javaslatot a monitoring bizottsággal egyetértésben. Az értékelési terv keretében értékelést kell indítani:

- az akcióterv azon műveletei esetében, amelyek végrehajtása során a végrehajtási ütemtervben meghatározott indikátor-értékektől jelentős eltérés mutatkozik;
- az akcióterv műveleteihez kapcsolódó I. NFT-ben megvalósított intézkedés(ek) tapasztalatainak összegyűjtésére;
- az innovatív, hazai végrehajtási előzménnyel nem rendelkező műveletek lezárása után 2 évvel a végrehajtás tapasztalatainak összegyűjtésére, valamint a hatásmechanizmusok feltárására;
- 2009-től kezdődően évente prioritásonként legalább 1 művelet szándékolt és nem szándékolt hatásainak utólagos értékeléssel történő felmérésére.

Az értékelési tervtől függetlenül ad-hoc értékelés indítása indokolt a végrehajtás rendszerében (KSZ, IH) felmerülő előre nem látható igények, valamint a Monitoring Bizottság igényei alapján.

Értékelés menedzsment

Az értékelés horizontális, ÚMFT szintű koordinációját biztosító szervezeti egység:

- előkészíti és lefolytatja az előre tervezett, átfogó stratégiai értékeléseket;

- biztosítja a rendszerszerűen lebonyolított értékelések forrásait, módszertani egységességét és az értékelési terv betartatását;
- előkészíti és lefolytatja a több OP-t érintő kérdésekben lefolytatott értékeléseket;
- előkészíti és lefolytatja az innovatív, hazai előzményekkel nem rendelkező műveletek értékelését;
- biztosítja, hogy az értékelések eredményei a közvélemény számára hozzáférhetővé váljanak.

Az IH az megfelelő kapacitást tart fenn az értékelésekhez kapcsolódó menedzsment feladatok elvégzésére, amely

- felelős az OP és a hozzá kapcsolódó akciótervek és műveletek értékeléséhez kapcsolódó feladatok elvégzéséért, az ÚMFT értékelési tervének OP-t érintő részeinek megvalósulásáért;
- koordinálja, fejleszti és ösztönzi az OP-hoz kapcsolódó értékelési tevékenységet;
- javaslatot tesz az ÚMFT 3 éves értékelési tervéhez;
- biztosítja az értékelések eredményeinek tervezésbe és végrehajtásba való becsatornázását;
- gondoskodik az OP értékelési indikátorok adatainak előállításáról és monitoring információs rendszerben való tárolásukról;
- kétévente, az akciótervek lezárásakor, felülvizsgálja az OP prioritásszintű indikátorainak célértékeit;
- indokolt esetben – pl. a monitoring bizottság kezdeményezésére – az OP értékelési tervében nem szereplő értékeléseket indít a műveletekhez kapcsolódóan, azok végrehajtásának támogatására.

Tervezett értékelési kapacitások

7.2.2.1.1 Pénzügyi erőforrások:

Az ÚMFT-szintű értékelések, valamint az értékelési módszertanok kidolgozása, az értékelési tevékenységek koordinációja, illetve az éves értékelési tervben szereplő értékelési tevékenységek pénzügyi feltételeit a Végrehajtás Operatív Program teremti meg.

További – pl. a Monitoring Bizottság kezdeményezésére lefolytatott – értékelések finanszírozási forrását jelen OP szakmai segítségnyújtás prioritása jelenti.

7.2.2.1.2 Humán erőforrások:

Az NFÜ értékelésért felelős 6 fős horizontális egységének kapacitásain kívül az IH-k megfelelő mértékű címzett humán erőforrást biztosítanak az értékelési tevékenységek ellátására.

7.3 Pénzügyi irányítás és ellenőrzés

7.3.1 Igazoló Hatóság – feladatai

Az Igazoló Hatóság felépítése

A strukturális alapok és a Kohéziós Alapból támogatott fejlesztések megvalósítására szolgáló operatív programok igazoló hatósága a Pénzügyminisztérium elkülönült szervezeti egysége. Az igazoló hatósági feladatok ellátása az előző programozási időszak kifizető hatósági (Pénzügyminisztérium NAO Iroda) szervezetére és gyakorlatára épül.

Az Igazoló Hatóság a következő **feladatokat** látja el:

- átutalások fogadása az Európai Bizottságtól;
- az uniós hozzájárulások átutalása a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségnek a vonatkozó fejezeti kezelésű előirányzat-felhasználási keretszámlájára;
- a költségnyilatkozatok és átutalás igénylések elkészítése, igazolása és benyújtása a Bizottsághoz;
- annak igazolása, hogy a költségnyilatkozat pontos, megbízható számviteli rendszerekből származik, és ellenőrizhető bizonylatokon alapul, továbbá, hogy az igazolt költségek megfelelnek az alkalmazandó közösségi és nemzeti szabályoknak, és a programra alkalmazandó kritériumokkal összhangban finanszírozás céljából kiválasztott, valamint a közösségi és nemzeti szabályoknak megfelelő műveletek tekintetében merültek fel;
- igazolás céljából az ellenőrzési hatóság által vagy annak hatáskörében elvégzett valamennyi ellenőrzés eredményének figyelembevétele;
- a költségek megfelelőségének ellenőrzése érdekében saját hatáskörében kockázatelemzésen alapuló mintavétel alapján tényfeltáró vizsgálat és tényfeltáró látogatás elvégzése a pénzügyi lebonyolításban résztvevő szervezeteknél
- az átutalások fogadására szolgáló kincstári számlák forgalmáról, a követelésekről és a kötelezettségekről számviteli nyilvántartás vezetése;
- a visszafizetendő, valamint az adott művelethez történő hozzájárulás egészének vagy egy részének visszavonásából eredő összegek nyilvántartása;
- az adminisztratív hibák, valamint az operatív program megvalósítása során bekövetkezett szabálytalanságok következtében szükségessé váló pénzügyi korrekciók végrehajtása, a visszafizetett uniós hozzájárulások Európai Bizottság felé történő elszámolása;
- az adott pénzügyi évre, valamint a következő pénzügyi évre vonatkozó, előrelátható átutalási igénylésekkel kapcsolatos ideiglenes előrejelzések megküldése az Európai Bizottság részére minden évben legkésőbb április végéig.

7.3.2 Pénzügyi irányítás szabályai

Az IH felelőssége:

- Az Irányító Hatóság felel az Operatív Programnak a megbízható pénzügyi gazdálkodás elvével összhangban történő irányításáért és végrehajtásáért.
- Az IH a kedvezményezettek elszámolásainak befogadását, feldolgozását és ellenőrzését közreműködő szervezetre – amennyiben van KSZ - delegálja.
- Az IH a delegált feladatok ellátását folyamatosan nyomon követi.
- Az IH biztosítja, hogy igazolás céljából az igazoló hatóság kellő információval rendelkezzen az operatív program végrehajtása során felmerült költségekkel kapcsolatban folytatott eljárásokról, továbbá a közreműködő szervezet hitelesítési jelentésének ellenjegyzésével nyilatkozik az igazoló hatóság felé az általa delegált feladatokat ellátó közreműködő szervezet által alkalmazott eljárások uniós és hazai előírásokkal való összhangjáról. Az irányító hatóság gondoskodik a közreműködő szervezet által összeállított hitelesítési jelentés igazoló hatóság részére történő benyújtásáról.
- Kockázatelemzésen alapuló helyszíni ellenőrzés a KSz-eknél a KSz által ellenőrzött és jóváhagyott támogatási összegek tekintetében. Ezen feladat hatékony ellátásának erősítése érdekében az IH-nak lehetősége van arra, hogy a Magyar Államkincstár (MÁK) egy vagy több munkatársát (kincstárnokok) a KSz-hez delegálja, annak érdekében, hogy biztosítsa a KSz által ellenőrzött és jóváhagyott támogatási összegek szabályosságát és pontosságát, beleértve az adatok monitoring rendszerben (EMIR) történő rögzítésének pontosságát.

A KSz felelőssége:

- A közreműködő szervezet felelős az irányító hatóság által delegált feladatok uniós és hazai előírásokkal összhangban való ellátásáért.
- A közreműködő szervezet gondoskodik az Operatív Program keretében jóváhagyott projektek uniós és hazai előírásokkal összhangban történő végrehajtásának ellenőrzéséről.
- A közreműködő szervezet gondoskodik a kedvezményezett elszámolásainak befogadásáról, feldolgozásáról és folyamatba épített ellenőrzéséről, valamint kockázatelemzés alapján helyszíni ellenőrzés lefolytatásáról, és az elvégzett ellenőrzéseknek hitelesítési jelentésben való összegzéséről az irányító hatóság és az igazoló hatóság tájékoztatása céljából. A KSz gondoskodik a támogatásoknak kedvezményezettek részére történő kifizetéséről.

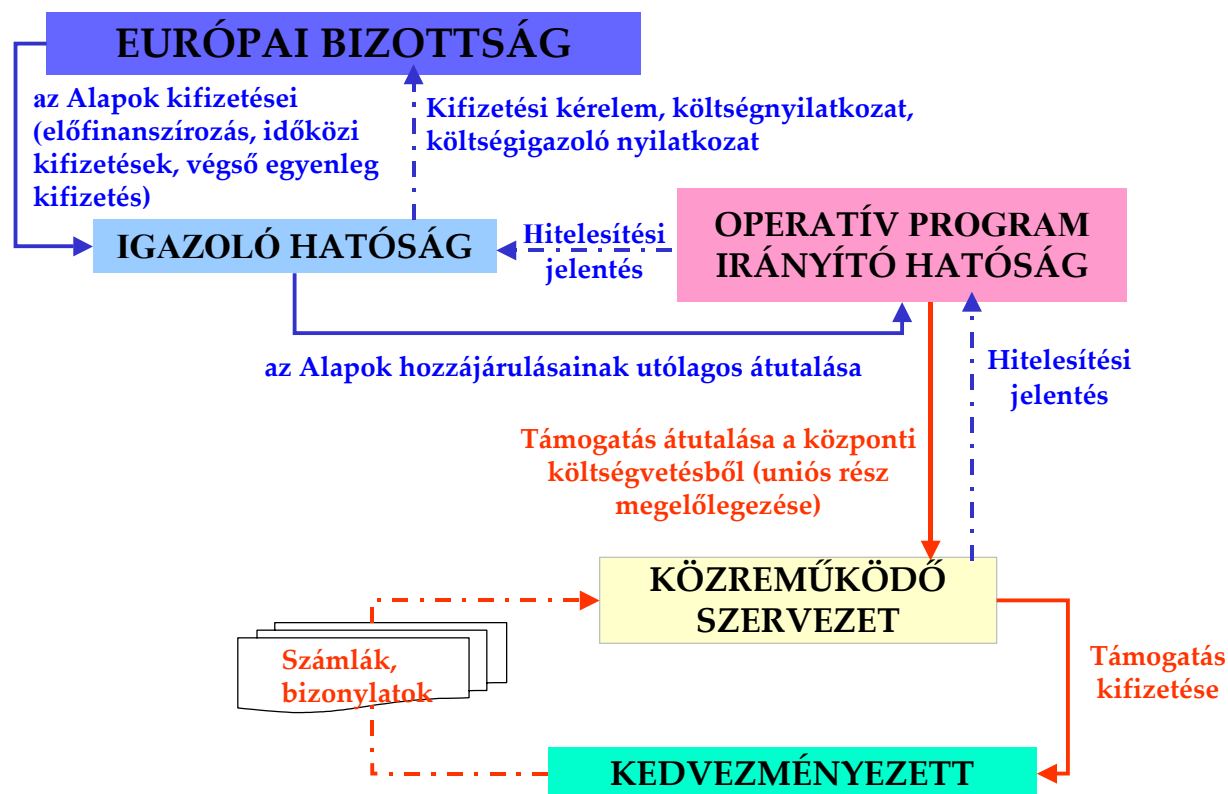
7.3.3 Kedvezményezett részére történő kifizetés folyamata

A kedvezményezett a projekt megvalósítása során keletkezett számláit az előrehaladási jelentéssel együtt rendszeres időközönként benyújtja a közreműködő szervezethez.

A közreműködő szervezet az elszámolásokat pénzügyileg, tartalmilag és formailag ellenőrzi, a kockázatelemzés alapján készített ellenőrzési tervnek megfelelően helyszíni ellenőrzést is végezhet.

A KSz a jóváhagyott elszámolások alapján gondoskodik a támogatások kedvezményezettek részére történő kifizetéséről. Az elvégzett ellenőrzések eredményéről hitelesítési jelentésben tájékoztatja az irányító hatóságot és az igazoló hatóságot.

A kedvezményezett részére kifizetendő támogatás uniós részét az irányító hatóság a központi költségvetésből megelőlegezi, majd a rendelkezésre álló előfinanszírozási forrásból és a későbbi időközi kifizetésekből az igazoló hatóság az irányító hatóság részére megtéríti.

7.3.4 Az Európai Unió támogatások ellenőrzése

Pénzügyi irányítás és ellenőrzés (kontroll)

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet kialakítja és működteti a pénzügyi irányítás és kontroll rendszerét. A pénzügyi irányítás és kontroll rendszerének biztosítania kell, hogy a szervezetek tevékenysége szabályszerű és megfelelően szabályozott, gazdaságos, hatékony és eredményes legyen, az információk pontosak legyenek, és megfelelő időben rendelkezésre álljanak. A tervezés, pályáztatás, pénzügyi lebonyolítás, számvitel, ellenőrzés és monitoring feladatait funkcionálisan el kell különíteni, ezen feladatok megfelelő szabályozásáról a vonatkozó belső szabályzatokban gondoskodni kell.

Az irányító hatóság, az igazoló hatóság és a közreműködő szervezet gondoskodik az ellenőrzési nyomvonal, a kockázatkezelési és szabálytalanságkezelési szabályzat kialakításáról és az esetleges változások haladéktalan átvezetéséről.

A pénzügyi lebonyolítás során az irányító hatóságnak, illetve a közreműködő szervezetnek gondoskodnia kell a kifizetéseket megelőző dokumentum alapú, valamint a – kockázatelemzés alapján történő – helyszíni ellenőrzések lefolytatásáról. Ennek keretében ellenőrizni kell a programok, illetve projektek támogatási szerződéseknak megfelelő fizikai és pénzügyi előrehaladását, valamint azt, hogy a benyújtott számla vagy egyéb, a gazdasági

eseményt hitelesen dokumentáló bizonylat összhangban van a pályázatra vonatkozó döntéssel és a szerződéses feltételekkel, a fizikai és teljesítmény mutatószámok teljesítésével, a közbeszerzésre vonatkozó közösségi és nemzeti jogszabályokkal.

A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség vezetője és a közreműködő szervezet vezetője, valamint az Igazoló Hatóság és az Ellenőrzési Hatóság – minden évben, jogszabályban meghatározott tartalommal és határidőre – köteles nyilatkozni az általa működtetett irányítási és kontroll rendszerek megfelelő működéséről.

Az államháztartásért felelős miniszter a központi harmonizációs egységen keresztül látja el az alapokból származó támogatások ellenőrzésének szabályozásával, harmonizációjával, koordinációjával kapcsolatos feladatokat. A központi harmonizációs egység kidolgozza és folyamatosan továbbfejleszti az alapokból származó támogatások ellenőrzésére és a belső kontrollokra vonatkozó hazai jogszabályokat és módszertani útmutatókat; az ellenőrzési erőforrások harmonizálása révén biztosítja az alapokból származó támogatások vonatkozásában végzett átfedésektől mentes, hatékony és eredményes ellenőrzéseket; minőségértékelés keretében vizsgálja a belső kontroll rendszerek vonatkozásában a jogszabályi előírások, módszertani útmutatók alkalmazását és végrehajtását.

Az államháztartásért felelős miniszter, az európai uniós támogatások felhasználásának átláthatósága érdekében, az európai uniós támogatások lebonyolításában résztvevő szervezetek bevonásával audit bizottságot hoz létre és működtet.

Az Ellenőrzési Hatóság feladata, felelőssége

Az Ellenőrzési Hatóság a közösségi és nemzeti jogszabályok előírásaival összhangban kijelölt, az irányítási és ellenőrzési rendszerek eredményes működésének ellenőrzéséért felelős szervezet, amely működésében független az irányító hatóságtól, az igazoló hatóságtól és a közreműködő szervezetektől. Magyarországon valamennyi operatív program vonatkozásában ugyanazon szervezet látja el az Ellenőrzési Hatóság feladatait. A Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 312/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet rendelkezéseinek megfelelően az Ellenőrzési Hatóság feladatait a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) látja el, amely Pénzügyminisztérium fejezet alá tartozó önálló fejezeti jogosítványokkal rendelkező költségvetési szerv (központi hivatal).

Az Ellenőrzési Hatóság feladatai:

- az 1083/2006/EK rendelet 71. cikk (2) bekezdésének megfelelően kidolgozza az irányítási és ellenőrzési rendszerek értékelési kritériumrendszerét, lefolytatja az értékelést, valamint elkészíti az értékelésről szóló jelentést és véleményt;
- gondoskodik a nemzeti ellenőrzési stratégia, valamint az éves beszámolási kötelezettségek (éves ellenőrzési jelentések és vélemények) elkészítéséről és teljesítéséről, valamint a Bizottsággal a szükséges egyeztetési eljárások lefolytatásáról;
- gondoskodik a rendszer- és mintavételes ellenőrzések elvégzéséről, a nemzeti ellenőrzési stratégia teljesülésének, az ellenőrzési jelentések elkészítéséről;
- gondoskodik az Európai Bizottság felkérésére végzendő ellenőrzések ellátásáról;
- gondoskodik az ellenőrzési jelentések megállapításainak, javaslatai hasznosulásának, az intézkedési tervek végrehajtásának nyomon követéséről;
- elkészíti a részleges zárásról szóló nyilatkozatokat, valamint a zárónyilatkozatokat és az azokat megalapozó ellenőrzési jelentéseket;

- részt vesz az Európai Bizottság által végzett ellenőrzésekre adandó tagállami válaszok kialakításában, a szükséges tárgyalások lefolytatásában;
- részt vesz az 1083/2006/EK rendelet 73. cikke szerinti – Európai Bizottsággal történő – egyeztetéseken az ellenőrzési tervek összehangolása az ellenőrzések eredményeinek kicserélése érdekében.

7.4 Információ és nyilvánosság biztosítása

7.4.1 Tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos rendelkezések.

A hazai és közösségi jogszabályi követelmények figyelembevételével az NFÜ felel az ÚMFT és az operatív programok tájékoztatásra és nyilvánosságra vonatkozó feladatainak ellátásáért, különös tekintettel a következőkre:

- A potenciális kedvezményezettek, gazdasági és szociális partnerek tájékoztatása a támogatások nyújtotta lehetőségekről. Ezen belül kiemelt szerepet kap a potenciális pályázók hatékony mozgósítása, a jól megalapozott projektgeneráló tevékenység és a pályázati lehetőségek megismertetése.
- A közvélemény tájékoztatása arról a szerepről, amelyet az Európai Unió betölt a fejlesztések megvalósításában. Ennek során a kommunikáció az uniós társfinanszírozással megvalósuló tevékenységek eredményeinek bemutatására koncentrál.

A tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos tevékenységek megvalósítása mind az intézményrendszer szereplői (NFÜ, közreműködő szervezetek) mind pedig a kedvezményezettek részéről kötelezettségekkel jár. Az ÚMFT egészére vonatkozó általános, illetve az operatív programokhoz kötődő általános kommunikációs tevékenységeket, partnerségi akciókat központi szinten szükséges megszervezni. A közreműködő szervezetek részt vesznek a támogatási lehetőségek megismertetéséhez kapcsolódó egyéb kommunikációs feladatok ellátásában (szakmai és információs napok, fórumok szervezése a programokról a potenciális pályázók számára, országos, regionális, megyei és kistérségi szinten), a kedvezményezettek kommunikációs tevékenységének támogatásában valamint adatgyűjtést és adatszolgáltatást is végeznek.

A kedvezményezettek az NFÜ által kiadott arculati kézikönyv és útmutató alapján, kötelező jelleggel végzik saját projektjük megismertetését a lehető legszélesebb körben.

A tájékoztatással és nyilvánossággal kapcsolatos teendők megvalósítására vonatkozóan a jogszabályi kötelezettségeknek megfelelően az NFÜ ÚMFT egészére vonatkozóan egységes kommunikációs stratégiát készít, amely meghatározza a vonatkozó intézkedések célját, üzenetét, végrehajtásuk stratégiáját, tartalmát, a megcélzott társadalmi és gazdasági csoportokat, az intézkedések hatékonyságát mérő értékelési kritériumokat, az intézkedések ajánlott költségvetését, azok várható időbeli ütemezését, valamint a megvalósításért felelős adminisztratív egységeket és azok kötelezettségeit. A kommunikációs terv a kommunikációs stratégia alapján készül évente. A közreműködő szervezet feladata a kezelésében lévő operatív programhoz és/vagy prioritások összességéhez kapcsolódó kommunikációs terv elkészítése és benyújtása az NFÜ-nek jóváhagyás céljából.

Főbb területek:

- *Támogatási lehetőségek megismertetése, pályázók hatékony mozgósítása, projektgenerálás*

A fejlesztési források sikeres és eredményes felhasználásához nélkülözhetetlen a lehetséges kedvezményezettek hatékony mozgósítása, a támogatási lehetőségek megismertetése. E területeken különösen aktív, hatékony és koncentrált, a jól behatárolható célcsoportokra (a potenciális kedvezményezettek körének különböző szegmenseire) fókuszáló kommunikációra van szükség. Ennek során külön hangsúlyt kell fordítani a leghátrányosabb helyzetben lévő csoportokat képviselő szervezetek direkt módon való informálására, ill. az ilyen csoportokat érintő projektgenerálásra és szükség esetén a megvalósítás során nyújtandó szakmai segítségre is.

- *A tárfinanszírozással megvalósuló fejlesztési programok eredményeinek bemutatása*
A megvalósult projektek bemutatása a strukturális alapok hazai felhasználásának sikerességét hirdeti, egy gyorsan és lendületesen fejlődő Magyarország képét tudatosítja a közvéleményben, az Európai Unió imázsát erősíti, valamint – a jó példa elvén – ösztönzőleg hat a potenciális pályázók körére.
- *Partnerség*
A partnerség elvének alkalmazásával kapcsolatos módszertani feladatok – partnerségi stratégia, partnerségi akciók, partnerségi beszámolók – ellátása a társadalmi egyeztetés kapcsán, a kiemelt partnerekkel történő kapcsolattartás és a partnerek szakmai együttműködésekbe történő bevonása, valamint a partnerség elvének alkalmazásával kapcsolatos stratégia és beszámolók elkészítése a magyar kormány és az Európai Bizottság részére rendkívüli fontosságú. Minden egyes OP és akcióterv egyenként kerül társadalmi egyeztetésre. A meghatározott felelősségi rendnek megfelelően a partnerséggel kapcsolatos feladatokat regionális OP-k esetében az illetékes RFÜ-k látják el, a ROP-ok TA forrásából finanszírozva. A monitoring bizottság működését minden esetben az OP TA forrása fedezi.
- *Ügyfélszolgálat*
Kiemelt feladata az intézményrendszernek a lehetséges és már nyertes pályázókkal való kapcsolattartás. Ez az intézményrendszer szolgáltató jellegének erősítése szempontjából, valamint az átláthatóság szempontjából hangsúlyos terület. Ennek megfelelően központi és helyi szinten is szükséges az ügyfél-tájékoztatási és információs feladat egységes rendszerben történő ellátása. Az egységes ügyfél-tájékoztatási rendszer fő elemei: internetes pályázó-tájékoztató felület, online és telefonos ügyfélszolgálat működtetése (*Contact Center*), a közreműködő szervezetek információs tevékenységének koordinálása, az információk áramlását koordináló belső információs rendszer kialakítása és működtetése.

7.5 Közösségi politikák és horizontális elvek – Fenntarthatóság, esélyegyenlőség és partnerség, Állami támogatások, Közbeszerzések

7.5.1 Fenntarthatóság, esélyegyenlőség és a diszkrimináció tilalma

A 1083/2006/EK rendelet 17. cikkében foglaltaknak megfelelő fenntarthatóság kritériumait (különös tekintettel a környezeti fenntarthatóságra) a tervezés és a végrehajtás teljes folyamatában garantálni kell. Ennek érdekében az NSRF, és az operatív programok vonatkozásában stratégiai környezeti vizsgálat készült. Az ÚMFT-t és az operatív programokat az Országos Környezetvédelmi Tanács elé terjesztettük.

A programvégrehajtás valamennyi szintjén megfelelő irányítási rendszerek kerülnek kialakításra annak érdekében, hogy az esetlegesen nem fenntartható vagy környezeti szempontból kedvezőtlen hatások, különös tekintettel a klímaváltozásra, a biológiai sokféleség és ökoszisztémák fenntartására valamint a természeti erőforrások igénybe-vételére vonatkozó hatásokra, kiküszöbölhetőek vagy minimalizálhatóak legyenek, és így az OP környezeti költségei összességében klíma- és erőforrás-semlegessége biztosítható legyen. Az OP pozitív környezeti hatásait és a szinergiából adódó környezeti fenntarthatósághoz történő hozzájárulás optimalizálásának lehetőségeit a lehető legnagyobb mértékig ki kell használni és amennyiben lehetséges meg kell erősíteni.

Az irányító hatóságok közös működési kézikönyve iránymutatást tartalmaz annak érdekében, hogy a közbeszerzési eljárások során a fenntarthatósági szempontok is érvényesüljenek (zöld közbeszerzés).

A partnerségi folyamat keretében az NSRK és OP dokumentumokhoz nagyszámú – többek között környezetvédelmi, illetve az esélyegyenlőség különböző aspektusaival foglalkozó – civil szervezet fűzött észrevételeket, amelyeket feldolgoztunk, és a dokumentumok véglegesítése során lehetőség szerint érvényesítettünk. A partnerségi konzultáció mechanizmusát az akciótervekre és a pályázati kiírások tervezeteire is kiterjesztettük.

Az ÚMFT és az egyes operatív programok végrehajtásának valamennyi szintjén elő fogjuk segíteni a nők és férfiak közti egyenlőség érvényesülését, valamint a nemen, faji vagy etnikai származáson, valláson vagy meggyőződésen, fogyatékoságon, koron vagy szexuális irányultságon alapuló bármilyen megkülönböztetés megakadályozását. A megkülönböztetés tilalmának elve a végrehajtás minden szakaszában betartásra kerül, különös tekintettel a támogatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatosan. A különböző operatív programok műveleteinek meghatározása során és a végrehajtás valamennyi szintjén különös tekintettel leszünk a fogyatékkal élő emberek hozzáférhetőségének kritériumára.

A Koordinációs Irányító Hatóság irányelveket, útmutatót készít és Működési Kézikönyvet állít össze a fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és megkülönböztetés tilalma horizontális céljainak a végrehajtás valamennyi szintjén történő és az intézményrendszerrel kapcsolatos érvényesítése érdekében. Az OP irányító hatósága az Alap, a program, valamint a potenciális kedvezményezettek és célcsoportok sajátosságainak figyelembevételével specializálja ezen útmutatókat. Ezenfelül az IH folyamatosan keresi, díjazza, és terjeszti a legjobb gyakorlatokat, a kedvezményezettek számára a projekt-megvalósítás során a horizontális szempontok gyakorlati érvényesítésére vonatkozó tanácsadást biztosít. A monitoring során speciális figyelmet fordít az esélyegyenlőségi célkitűzések program szintű elérésében történt előrehaladásra.

A műveletek kiválasztása során a környezeti fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontrendszerének érvényesítését (kötelező minimum követelményként) jogszabály garantálja. Ennek érvényesítésére – újdonságként – a pályázatok értékelésekor bevezettük az ún. kétszintű értékelést, melynek során a horizontális szempontokhoz való hozzájárulás minden projektjavaslat vonatkozásában kötelező befogadhatósági feltételként szerepel.

A Monitoring Bizottságokba kötelező jelleggel meg kell hívni legalább egy környezetvédelmi civil szervezet, valamint a romákat, a fogyatékosággal élő embereket és a nők és férfiak esélyegyenlőségét képviselő legalább egy-egy civil szervezet képviselőjét.

A fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a megkülönböztetés tilalma szempontjainak érvényesüléséről a program végrehajtásáról szóló értékelésekben, rendszeres, a Kormány, a

Monitoring Bizottságok, a FIT, az NFT illetve az Országgyűlés számára készülő jelentésekben külön is számot adunk.

Az ÚMFT környezetvédelmi hatásairól, valamint a fenntarthatóság horizontális szempontjainak teljesüléséről évente tájékoztatást adunk az Országos Környezetvédelmi Tanács számára.

A végrehajtás során kiemelt figyelmet kell szentelni

- a nemek közti egyenlőség monitoringjának (különös tekintettel a nemek szerinti adatgyűjtésre);
- a partnerség elvének érvényesülésére;
- valamint a hátrányos helyzetű csoportok (különös tekintettel a romákra) hatékony részvételének elősegítésére.

A fentieknek megfelelően az intézményrendszer működése során a pályázók számára széles körű információs és ügyfélszolgálati támogatást nyújt. Ezen belül a hátrányos helyzetű csoportok számára célzott tájékoztatási és támogatási tevékenységet tervezünk. Az ügyfélszolgálati munkatársak számára külön, a célcsoport szükségleteihez igazodó képzést szervezünk. A fogyatékkal élők eligazodása érdekében - középtávon - tervezzük honlapunk akadálymentesítését. A hátrányos helyzetű térségekben működő pályázókat országos, kistérségi szintű tanácsadói hálózatunkon keresztül közvetlenül is elérjük, számukra helyben is tanácsadási lehetőséget biztosítunk.

Nemzeti szintű szakértői hálózat segíti a potenciális kedvezményezetteket valamennyi kistérségben. Roma szakértők révén speciális segítség áll rendelkezésre a roma kedvezményezetteknek.

A végrehajtási rendszer teljes mértékben elkötelezett a fenntarthatóság, valamint a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és a diszkrimináció tilalma horizontális elveinek érvényesülése és elősegítése mellett, ezért az NFÜ tervezi az Európai Unió Hitelesített környezetvédelmi vezetési rendszer (EMAS) minősítésének megszerzését. Továbbá intézkedéseket teszünk a család-barát munkahely kialakítására.

A partnerség elve a végrehajtás minden szintjén érvényesül:

- (mind a projekt koncepciókat, mind pedig a már előkészített projekteket) bíráló bizottságokban szavazati joggal vesznek részt a civil szervezetek képviselői;
- a monitoring bizottságokban a tagok fele nem kormányzati intézményt képvisel;
- a jelentős hatású projektek előkészítése során készülő Környezeti Hatásvizsgálat keretében a lakossági egyeztetés kötelező.

A végrehajtás egyes szereplőinek partnerséggel kapcsolatos feladatait részletesen a működési kézikönyv tartalmazza.

7.5.2 Állami támogatások:

Az NFÜ maximális mértékben figyelembe veszi a hatályos állami támogatási szabályokat. Az állami támogatásokra vonatkozó szabályozás biztosítása érdekében a **Pénzügyminisztérium** Támogatásokat Vizsgáló Irodája (PM TVI) részt vesz a programok és akciótervek előkészítésében (ld. később). Ezen túlmenően pedig a társfinanszírozandó tevékenység vonatkozásában minden esetben megvizsgálja az állami támogatási szabályok relevanciáját.

Az IH felel az operatív programnak az állami támogatási szabályokkal összhangban való végrehajtásáért, a TVI pedig ezen követelmény teljesülésének szakmai kontrollját biztosítja. Ennél fogva a TVI valamennyi támogatási konstrukciót megvizsgálja.

7.5.3 Közbeszerzés

A magyar Közbeszerzési törvényt a Parlament 2003-ban fogadta el. A közbeszerzések egyes részletes szabályait több mint 10 végrehajtási rendelet szabályozza pl. a pályázati felhívások formátumát, a felhívás közzétételének módját, építési beszerzésekre vonatkozó speciális szabályokat, tervpályázat, stb.

A kedvezményezettek által lefolytatott közbeszerzések utólagos ellenőrzéséért a KSz-ek felelnek. Az NFÜ külön szervezeti egységet állított fel a közbeszerzések szabályosságának az eljárás folyamatában történő biztosítására. Az Európai Unió Közbeszerzési Koordinációs és Szabályossági Egység (EKKE) feladata, hogy folyamatba épített ellenőrzést gyakoroljon a közbeszerzési eljárások lebonyolítása során.

A folyamatba épített és utólagos ellenőrzésekre vonatkozó eljárási szabályokat a fejlesztéspolitikáért felelős miniszter és az államháztartásért felelős miniszter közös rendelete tartalmazza (16/2006 (XII. 28.) MeHVM-PM együttes rendelet).

7.6 Az elektronikus adatközlésre vonatkozó rendelkezések a Bizottság és a tagállam között

Az Európai Bizottság fejlesztés alatt álló SFC2007 rendszere a Bizottság elvárásai szerint elektronikus adatszolgáltatás alapján működik. Az informatikai rendszer két különböző módon érhető el a tagországok intézményei számára (honlapon keresztül – Web Application, illetve közvetlenül a tagállami rendszerrel elektronikus kapcsolaton keresztül – Web Service). A rendszerhez akár kizárólag az egyik módszer használatával, akár a két módszer kombinálásával is lehet kapcsolódni. A rendszerben az egyes OP komponensek szintjéig kell megjeleníteni a rendelet mellékleteiben kötelezően megjelölt adatokat.

Azon adatok esetében, melyek szerepelnek az EMIR-ben, a Bizottság által megadott specifikációnak megfelelően biztosítjuk az adatfeltöltést. Azokat az adatokat, amelyek rögzítése nincs előírva az EMIR-ben (duplikált adatkezelés elkerülésére) közvetlenül a felelős központi intézmények kulcsfelhasználói (úgy mint központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) viszik fel az SFC-be.

A rendszerrel kapcsolatos teendőkért felelős tagállami szervezet (Member State Organisation – MSO) a hazai jogszabályoknak megfelelően az NFÜ, így a tagállami összekötő (MS Liaison), illetve az „MS System Owner”, a technikai kérdésekért felelős tagállami személyt is szintén az NFÜ állományából kerül kijelölésre

Az adatszolgáltatás rendje

Az adott adatra vonatkozóan adatszolgáltatás módja attól függ, hogy a kijelölt intézmények a két kapcsolódási módszer közül melyiken keresztül szolgáltatnak a kijelölt intézmények adatot:

- amennyiben az adatokat a honlap felületen keresztül töltik fel az SFC2007 rendszerbe, a fentiekben megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és

ellenőrzési hatóság) erre képesített kulcsfelhasználói feltöltik adatokkal a szervezetük hatáskörébe tartozó táblákat az ott kért formában, illetve verifikálják azokat.

- amennyiben az adatokat a közvetlen elektronikus kapcsolaton keresztül küldi meg a tagállami rendszer a SFC2007 rendszerbe, a fentiekben megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) erre jogosított kulcsfelhasználói a tagállami rendszerbe töltik fel az adatokat, majd verifikálják és küldik meg azokat az SFC2007-nek.

Az ezzel megbízott intézmények (központi koordináció, igazoló hatóság és ellenőrzési hatóság) feladata – függetlenül az adatok rögzítésének módjától – az adatok közvetlen és hibátlan feltöltése a rendszer(ek)be olyan módon, hogy mind a számukra megszabott határidők betartására kerüljenek, mind az ő jelentésükhöz kapcsolódóan más intézmények által végzendő adatszolgáltatás megvalósulhasson az arra megszabott határidőn belül.

A dokumentumok továbbításának időpontja azok rendszerbe történő feltöltésének időpontja. A dokumentumok csak akkor számítanak elküldöttnek a Bizottság számára, ha annak érvényesítése megtörtént a rendszerben az erre felhatalmazottak által.

A rendszer tartós elérhetetlensége esetén, különösen, ha az információ leadására megfogalmazott határidő betartását ez az elérhetetlenség fenyegeti, a tagország papír alapú dokumentum formájában továbbítja a Bizottság számára az információkat a vonatkozó jogszabályban megadott formátumban. Az elérési probléma elmúltával a tagország, illetve a kijelölt illetékes szervezet pótlólag az információk rendszerbe (SFC2007) történő feltöltését. Ilyen esetben a dokumentumok megküldésének hivatalos dátuma a papír alapú dokumentumok megküldésének dátuma.

8 Mellékletek

8.1 Kategorizálás

A KDOP CCI-szám: 2007HU161PO005

Az operatív program neve: Közép-dunántúli Operatív Program

Az adatok euróban, folyó áron értendők

1. dimenzió: Prioritási téma

Kód	Euro
1	0
2	0
3	19 438 209
4	0
5	4 282 505
6	0
7	0
8	29 866 289
9	35 230 353
10	0
11	0
12	0
13	1 568 266
14	0
15	0
16	0
17	0
18	0
19	0
20	0
21	0
22	0
23	73 894 033
24	7 850 875
25	0
26	8 794 067
27	0
28	0
29	0

Kód	Euro
30	0
31	0
32	0
33	0
34	0
35	0
36	0
37	0
38	0
39	0
40	0
41	0
42	0
43	0
44	0
45	0
46	23 605 361
47	0
48	0
49	0
50	0
51	0
52	0
53	31 145 880
54	6 273 063
55	0
56	11 970 545
57	12 436 097
58	80 819 452
59	0

Kód	Euro
60	0
61	66 045 821
62	0
63	0
64	0
65	0
66	0
67	0
68	0
69	0
70	0
71	0
72	0
73	0
74	0
75	35 957 663
76	18 840 771
77	3 649 991
78	6 586 716
79	11 377 067
80	0
81	0
82	0
83	0
84	0
85	16 458 131
86	1 828 681
Összesen	507 919 836

2. dimenzió: Finanszírozás formája

Kód	Euro
1	500 808 896
2	7 110 940
3	0
4	0
Összesen	507 919 836

3. dimenzió: Területi megoszlás

Kód	Euro
1	306 582 158
2	0
3	0
4	0
5	183 050 866
6	0
7	0
8	0
9	0
10	0
00	18 286 812
Összesen	507 919 836